

Πτυχιακή εργασία – Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας – ΤΕΙ Κρήτης
Φοιτήτριες: Γκιτσιδου Βασιλική, Καράκωντη Σταυρούλα, Ξηραδάκη Άννα.
Υπεύθυνη καθηγήτρια: Σοφία Κουκούλη

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ

Σχολή Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Πτυχιακή Εργασία:

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΓΙΑ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

των

Γκιτσιδου Βασιλική
Καράκωντη Σταυρούλα
Ξηραδάκη Άννα

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του πτυχίου Κοινωνικής Εργασίας

ΜΑΙΟΣ 2016

Περίληψη

Σκοπός. Η παρούσα πτυχιακή εργασία αναφέρεται στους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση των νέων να προχωρήσουν σε γάμο και στην δημιουργία οικογένειας και πως η οικονομική κρίση επηρεάζει την απόφαση αυτή.

Μεθοδολογία. Για την πραγματοποίηση της έρευνας επιλέχθηκε η μέθοδος της ποσοτικής προσέγγισης ενώ το εργαλείο μέτρησης που χρησιμοποιήθηκε ήταν το ερωτηματολόγιο. Το δείγμα αποτέλεσαν 300 άνδρες και γυναίκες οι οποίοι ήταν άγαμοι, άνηκαν στον γενικό πληθυσμό και βρίσκονταν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 25 έως 35 ετών .

Αποτελέσματα. Φαίνεται ότι η οικονομική κρίση σχετίζεται με την απόφαση των νέων να προχωρήσουν σε γάμο ή να δημιουργήσουν οικογένεια. Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση της εργασιακής κατάστασης ή της διάρκειας της ανεργίας με τις κλίμακες γάμου, αλλά υπάρχει συσχέτιση του είδους της απασχόλησης. Επίσης βρέθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ του φύλου και της οικογενειακής κατάστασης. Επιπλέον οι σχέσεις των ερωτώμενων με την πατρική τους οικογένεια χαρακτηρίζονται πολύ καλές, ενώ ο ‘ευτυχισμένος’ γάμος των γονιών τους συμβάλλει θετικά στην απόφαση τους να παντρευτούν στο μέλλον και στις στάσεις και απόψεις τους για το γάμο. Ωστόσο 1 στους 3 ερωτώμενους σκέφτεται να παντρευτεί στο μέλλον, ενώ μεταξύ γάμου και συγκατοίκησης επιλέγουν τον γάμο με τις γυναίκες να κατέχουν το υψηλότερο ποσοστό που φτάνει στο 80%.

Συμπέρασμα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα η κρίση επηρεάζει την πρόθεση των νέων να παντρευτούν, αλλά δεν επηρεάζει τις στάσεις και απόψεις τους για το γάμο. Επίσης φαίνεται ότι οι ισχυροί οικογενειακοί δεσμοί και η θετική εμπειρία τους από το γάμο των γονιών τους επηρεάζει θετικά και τη δική τους απόφαση να παντρευτούν και να δημιουργήσουν οικογένεια.

Λέξεις- Κλειδιά : Οικογένεια , Οικονομική κρίση , Γενικός πληθυσμός

ABSTRACT

Purpose. This project refers to the factors influencing the decision of young people to enter into marriage and starting a family and that the economic crisis will affect this decision.

Methodology. To carry out the investigation was selected the method of quantitative approach while the measuring instrument used was the questionnaire. The sample consisted of 300 men and women who were unmarried, they belonged to the general population and were in the age group between 25-35 years.

Results. It seems that the economic crisis is related to the decision of young people to enter into marriage or a family. There is no statistically significant correlation between employment status or length of unemployment to the wedding scales, but no correlation of the type of employment. Also found a statistically significant correlation between gender and marital status. Moreover, the relations of the respondents with their paternal family marked very good, while the 'happy' marriage of their parents positively contribute to their decision to get married in the future and the attitudes and views about marriage. However 1 in 3 respondents thinks to marry in the future, while between marriage and cohabitation choose marriage with women holding the highest rate of up to 80%.

Conclusion. According to the results of the crisis affecting the intention of young people to marry, but does not affect their attitudes and opinions about marriage. It also appears that strong family ties and the positive experience of the marriage of their parents positively affects their own decision to marry and start a family.

Key words: Family, Economic crisis, General population

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	12
1.1 Ο θεσμός του γάμου αρχές του 20ου αιώνα και σήμερα.....	12
1.2 Οικογένεια: Ορισμοί.....	13
1.3 Προϋποθέσεις του γάμου	14
1.4 Χαρακτηριστικά του ώριμου ατόμου.....	15
1.5 Η σύγχρονη ελληνική οικογένεια – χαρακτηριστικά.....	16
1.6 Είδη οικογένειας	18
1.7 Δομή της σύγχρονης οικογένειας- Ρόλοι γονέων	19
1.8 Διαζύγιο	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ.....	27
2.1 Οικονομικοί παράγοντες.....	27
2.2 Κοινωνικοί παράγοντες.....	28
2.3 Οικογενειακοί παράγοντες.....	29
2.4 Προσωπικοί παράγοντες	29
2.5 Συμβολή του κράτους στο θεσμό της οικογένειας – Οικογενειακή Πολιτική	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	33
3.1 Ο ορισμός της οικονομικής κρίσης.....	33
3.2 Η κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη	33
3.3 Συνέπειες οικονομικής κρίσης	36
3.4 Επιρροή της οικονομικής κρίσης στους νέους.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΟΙ ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	42
4.1 Μείωση των γάμων στην ελληνική πραγματικότητα και κρίση στο θεσμό του γάμου 42	
4.2 Υπογεννητικότητα	45
4.3 Αύξηση των διαζυγίων.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	49
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	49
5.2 Σκοπός της έρευνας.....	49
5.3 Ερευνητική Στρατηγική	50

5.4	Πεδίο μελέτης – Επιλογή δείγματος	51
5.5	Το ερωτηματολόγιο.....	52
5.6	Τρόπος συλλογής στοιχείων	53
5.7	Στατιστική ανάλυση και επεξεργασία αποτελεσμάτων	53
5.8	Δυσκολίες κατά την διεξαγωγή της έρευνας.....	56
5.9	Περιορισμοί – Αδυναμίες της έρευνας	57
5.10	Ηθικά Ζητήματα	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ		58
6.1.	Περιγραφική στατιστική των μεταβλητών του δείγματος.	58
6.2	Έλεγχος μεταβλητών των κλιμάκων του γάμου με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά 90	
6.3	Έλεγχος μεταβλητών των κλιμάκων του γάμου με την αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης	98
6.4	Έλεγχος μεταβλητών των κλιμάκων του γάμου με την αξιολόγηση της πατρικής οικογένειας	106
6.5	Συσχέτιση του φύλου με τις μορφές συμβίωσης με τον σύντροφο.....	110
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο : ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ		112
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....		115
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....		118
	Ελληνόγλωσση.....	118
	Ξενόγλωσση	120
	Διαδικτυακές πηγές:	120
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ		124

Ευρετήριο πινάκων και γραφημάτων:

Πίνακες:

Πίνακας 4.1 : Γεννήσεις 2010- 2014	46
Πίνακας 4.2 : Θάνατοι 2010 – 2014	46
Πίνακας 6.3 Τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος	59
Πίνακας 6.4: Χαρακτηριστικά του δείγματος ως προς την απασχόληση	63
Πίνακας 6.6: κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών του ωραρίου εργασίας του δείγματος.	64
Πίνακας 6.7: Διάρκεια ανεργίας	64
Πίνακας 6.8: συγκριτική κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών των πηγών για τα μηνιαία έξοδα διαβίωσης των νέων	65
Πίνακας 6.10: Υποκειμενική αντίληψη για την οικονομική τους κατάσταση	66
Πίνακας 6.11: μέση τιμή και τυπική απόκλιση για την κλίμακα αξιολόγησης της γενικότερης κατάστασης των νέων τον τελευταίο έτος	66
Πίνακας 6.12: πίνακας μέσων τιμών και τυπικών αποκλίσεων σχετικά με την επιρροή της οικονομικής κρίσης στις διαστάσεις της ζωής των νέων	67
Πίνακας 6.13: μέση τιμή και τυπική απόκλιση της επίδρασης της οικονομικής κρίσης στη ζωή του ατόμου	68
Πίνακας 6.14: κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών της επιρροής της οικονομικής κρίσης για τη δημιουργία οικογένειας του δείγματος	69
Πίνακας 6.15: συγκριτική κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών της θετικής συμβολής της οικονομικής κρίσης στη ζωή των νέων	70

Πίνακας 6.17: Αριθμός μελών της πατρικής οικογένειας των ερωτηθέντων (μέση τιμή και τυπική απόκλιση) και αριθμός αδερφών των νέων του δείγματος	72
Πίνακας 6.18: Οικογενειακή κατάσταση των γονέων του δείγματος	73
Πίνακας 6.19: Μορφές συμβίωσης των νέων του δείγματος έως τα 18 έτη	73
Πίνακας 6.20: Βαθμός δεσμού με τους γονείς και τα αδέρφια τους	74
Πίνακας 6.21: Αξιολόγηση της σχέσης τους με τους γονείς (μέση τιμή και τυπική απόκλιση)	75
Πίνακας 6.22: Βαθμός επικοινωνίας στην πατρική οικογένεια του δείγματος (μέση τιμή και τυπική απόκλιση)	75
Πίνακας 6.23: Ύπαρξη ευτυχίας στο γάμο των γονέων του δείγματος	76
Πίνακας 6.24: Τα συναισθήματα του δείγματος για την οικογένειά τους	76
Πίνακας 6.25: Βαθμός ικανοποίησης από τις σχέσεις στην πατρική οικογένεια (μέση τιμή και τυπική απόκλιση)	77
Πίνακας 6.26 : Υποκλίμακες της κλίμακας οικογενειακών σχέσεων του δείγματος – FES (μέσες τιμές, τυπική απόκλιση)	78
Πίνακας 6.27: Βαθμός ευτυχίας στην οικογένεια του δείγματος (μέση τιμή και ΤΑ)	78
Πίνακας 6.28: Απόψεις του δείγματος για το γάμο (μέση τιμή, τυπική απόκλιση)	79
Πίνακας 6.29: Επιλογή για έγγαμο βίο των νέων του δείγματος	80
Πίνακας 6.30: Η κατάλληλη ηλικία για γάμο σύμφωνα με το δείγμα	81
Πίνακας 6. 32: Στάση στον γάμο των νέων του δείγματος	82
Πίνακας 6.34 : Πρόθεση απόκτησης παιδιών στο μέλλον του δείγματος	83
Πίνακας 6.35: Κυριότεροι λόγοι για μη απόκτηση παιδιών στο μέλλον	84
Πίνακας 6.37: Επιλογή συμβίωσης ή γάμου	85

Πίνακας 6.38: Επιλογή απόκτησης παιδιού εκτός γάμου του δείγματος	85
Πίνακας 6.40: Συμμετοχή ή όχι και των δυο γονέων στο μεγάλωμα του παιδιού και προβλήματα του παιδιού	86
Πίνακας 6.41: μέση τιμή και ΤΑ της αξιολόγησης της σχέσης του δείγματος	87
Πίνακας 6.42: Γνώση του δείγματος για το σύμφωνο συμβίωσης	88
Πίνακας 6.43: Επιλογή μορφής συμβίωσης των νέων με το σύντροφό τους	88
Πίνακας 6.45: Συσχέτιση του φύλου με τις κλίμακες πρόθεσης γάμου, γενικής στάσης για γάμο και απόψεις για γάμο	90
Πίνακας 6.46 : Συσχέτιση της ηλικίας με την πρόθεση για γάμο, την γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις των νέων για τον γάμο (συντελεστής συσχέτισης Pearson R)	91
Πίνακας 6.47: Συσχέτιση του τύπου διαμονής με την πρόθεση για γάμο, τη γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις των νέων για το γάμο (ANOVA)	92
Πίνακας 6.48: Συσχέτιση της οικογενειακής κατάστασης με την πρόθεση για γάμο, τη γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις των νέων για το γάμο (ANOVA)	94
Πίνακας 6.49: Συσχέτιση επιπέδου εκπαίδευσης με την πρόθεση για γάμο, την γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις για το γάμο των νέων του δείγματος	97
Πίνακας 6.50 Συσχέτιση της εργασιακής κατάστασης με την πρόθεση για γάμο, τη γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις για το γάμο των νέων του δείγματος	98
Πίνακας 6.51: Συσχέτιση του τύπου εργασιακής απασχόλησης με τις κλίμακες γάμου	100
Πίνακας 6.52: Συσχέτιση της διάρκειας ανεργίας με της κλίμακες γάμου	101
Πίνακας 6.53: Πίνακας μέσων τιμών και εφαρμογής έλεγχου για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με τις πηγές κάλυψης των μηνιαίων εξόδων οικογένεια: Πηγή Γονείς / οικογένεια	102
Πίνακας 6.54: Πίνακας μέσων τιμών και εφαρμογής έλεγχου για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με τις πηγές κάλυψης των μηνιαίων εξόδων οικογένεια: Πηγή προσωπική τους εργασία και τους πόρους	102

Πίνακας 6.55: Πίνακας μέσων τιμών και εφαρμογής για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με τις πηγές κάλυψης των μηνιαίων εξόδων οικογένεια: Πηγή σύντροφό τους.....	103
Πίνακας 6.56: Συσχέτισης της οικονομικής κατάστασης των νέων με τις κλίμακες γάμου	104
Πίνακας 6.57: Πίνακας συσχέτισης και υπολογισμός συντελεστή συσχέτισης Pearson R για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με την σχέση τους με την πατρική οικογένεια	105
Πίνακας 6.58: Σχέση μορφών συμβίωσης που θα επέλεγαν με τον σύντροφο με το φύλο	109
Πίνακας 6.59: Φύλο και απόκτηση παιδιού εκτός γάμου (χ^2)	110
Πίνακας 6.60: Απόψεις των δυο φύλων για την επίδραση της μη συμμετοχής και των δυο γονέων στην ανατροφή του παιδιού	110

Γραφήματα:

Γράφημα 6.5 : Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών του διαστήματος εργασίας του δείγματος	63
Γράφημα 6.9: Συγκριτικό αθροιστικό ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών των πηγών για τα μηνιαία έξοδα διαβίωσης των νέων	65
Γράφημα 6.16 : Συγκριτικό αθροιστικό ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της θετικής συμβολής της οικονομικής κρίσης στη ζωή των νέων	71
Γράφημα 6.31: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της κατάλληλης ηλικίας για γάμο του δείγματος	81
Γράφημα 6.33: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της επιθυμητής ηλικίας για γάμο των νέων	83
Γράφημα 6.36 : Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών αναφορικά με τους λόγους μη θέλησης παιδιών του δείγματος στο μέλλον	84
Γράφημα 6.39: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της επιλογής απόκτησης παιδιού εκτός γάμου του δείγματος	86

Γράφημα 6.44: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της επιλογής συμβίωσης των νέων με το σύντροφό τους 89

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική κρίση αποτελεί κοινωνικό φαινόμενο το οποίο επηρεάζει τόσο το άτομο όσο και την οικογένεια. Οι επιπτώσεις στο άτομο είναι ραγδαίες και επηρεάζουν την ποιότητα της ζωής του σε όλα τα επίπεδα , με αποτέλεσμα όχι μόνο να μην αποφασίζει να προχωρήσει σε γάμο και στην δημιουργία οικογένειας αλλά παράλληλα να βιώνει την ανεργία η οποία αποτελεί το πιο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Έχοντας το άτομο να αντιμετωπίσει όλα αυτά τα προβλήματα μπορεί να οδηγηθεί σε κακή ψυχολογική κατάσταση η οποία πολλές φορές μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την απομόνωση από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Στην περίπτωση της οικογένειας τα βιοποριστικά προβλήματα που προκύπτουν είναι περισσότερα καθώς η κακή οικονομική κατάσταση δεν επηρεάζει μόνο το ζευγάρι αλλά και τα παιδιά που υπάρχουν στην οικογένεια. Πιο συγκεκριμένα κάποια προβλήματα που εμφανίζονται είναι ο περιορισμός των εξωσχολικών δραστηριοτήτων των παιδιών , η μείωση στις αγορές ρούχων και παιχνιδιών για τα παιδιά και ο περιορισμός των εξόδων της οικογένειας. Τα προβλήματα αυτά μπορούν ως ένα βαθμό να τα επιλύσουν οι γονείς ,όμως όταν υπάρχει ανεργία στο ανδρόγυνο όλα αυτά που αναφέρθηκαν μεγεθυνθούν το οικονομικό πρόβλημα και επηρεάζει την ψυχολογία τόσο του ζευγαριού όσο και των παιδιών της οικογένειας.

Πέρα από τις επιπτώσεις που αναφέραμε είναι σημαντικό να δώσουμε τον ορισμό της οικονομικής κρίσης . Η οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας , όπως η απασχόληση , το εθνικό προϊόν , οι τιμές , οι επενδύσεις.(Κουφάρης ,2010)

Η παρούσα πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη : στο θεωρητικό μέρος και στο ερευνητικό. Το θεωρητικό μέρος αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στο θεσμό της οικογένειας και του γάμου και σε αυτό αναλύονται ο ορισμός της οικογένειας ,τα είδη καθώς και κάποια πράγματα που αφορούν το διαζύγιο. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τον γάμο και διακρίνονται σύμφωνα με τον Holman σε οικονομικούς , προσωπικούς κοινωνικούς και οικογενειακούς παράγοντες. Στο τρίτο κεφάλαιο προσπαθούμε να εξετάσουμε το φαινόμενο της οικονομικής κρίσης δίνοντας αρχικά τον ορισμό και έπειτα αναλύοντας τις επιπτώσεις που έχει η οικονομική κρίση στο άτομο , στην οικογένεια , στην κοινωνία και στους νέους. Επιπρόσθετα το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στις επιρροές που έχει φέρει η οικονομική κρίση στη δημιουργία οικογένειας. Στο ερευνητικό μέρος που αποτελείται από 2 κεφάλαια , θα αναλύσουμε τον σκοπό της έρευνας , τα ερευνητικά ερωτήματα , τον τρόπο συλλογής στοιχείων , την μεθοδολογική στρατηγική , τις δυσκολίες που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσουμε κατά την διάρκεια συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου καθώς και τα αποτελέσματα που θα προκύψουν με την ολοκλήρωση της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

1.1 Ο θεσμός του γάμου στις αρχές του 20ου αιώνα και σήμερα

Παρατηρούμε ότι με τα χρόνια, ο θεσμός του γάμου αλλάζει και μαζί με αυτόν αλλάζουν και οι αντιλήψεις και οι νοοτροπίες των μελών . Ο γάμος αρχές του 20^{ου} αιώνα φαίνεται να έχει απαλλαγεί από αρκετές δεισιδαιμονίες και προκαταλήψεις του παρελθόντος.

Ο θεσμός του γάμου παλαιότερα, ήταν περισσότερες φορές αποτέλεσμα συνοικεσίου, όπου τον κύριο λόγο τον είχαν οι γονείς των νεόνυμφων και οι συγγενείς. Ακόμα σημαντική προϋπόθεση για να τελεστεί γάμος ήταν τα γαμήλια ανταλλάγματα, όπου μπορεί να είναι παροχές χρημάτων, ειδών ή υπηρεσιών, που προσφερόταν από την μια οικογένεια στην άλλη. Υπάρχουν δύο είδη ανταλλαγμάτων: η προίκα, την οποία την παρείχε η οικογένεια της νύφης στο γαμπρό και το έδνο, όπου οι οικονομικές παροχές προσφέρονται από την οικογένεια του γαμπρού στη νύφη. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στην Ελλάδα υπερίσχυε η παραδοσιακή μορφή οικογένειας, η πατριαρχική, στην οποία κυρίαρχο και σημαντικό πρόσωπο ήταν ο πατέρας. Στην παραδοσιακή κοινωνία οι άντρες και οι γυναίκες είχαν διαφορετικούς ρόλους. Η γυναίκα περιοριζόταν στο νοικοκυριό και στην φροντίδα των παιδιών, ενώ ο άνδρας είχε το ρόλο του προστάτη της οικογένειας, είχε πιο ενεργητικό ρόλο και ήταν υπεύθυνος για να προσφέρει τα απαραίτητα στην οικογένειά του. Θεωρούταν στιγματισμός για μια γυναίκα να μην παντρευτεί και να «μείνει στο ράφι», καθώς οι ανύπαντρες γυναίκες δεν είχαν κάποιον ρόλο στην κοινωνία, αλλά ασχολούνταν κυρίως με την ανατροφή των παιδιών των αδερφών ή με δραστηριότητες εκκλησιαστικού και φιλανθρωπικού χαρακτήρα.

Σταδιακά, με τις συνθήκες άλλες αστικοποίησης και το νέο τρόπο ζωής, η οικογένεια δέχτηκε σημαντικές μεταβολές. Αρκετοί ρόλοι αντικαταστάθηκαν από προνοιακούς θεσμούς του σύγχρονου κράτους. Βασική λειτουργία της οικογένειας

τώρα είναι η κάλυψη των συναισθηματικών αναγκών των μελών , καθώς από τις λειτουργίες που είχε στο παρελθόν έχουν αντικατασταθεί από φορείς (π.χ σχολείο). Οι ρόλοι των δύο φίλων έχουν αλλάξει, η γυναίκα πλέον μπορεί πλέον να είναι οικονομικά ανεξάρτητη και υπάρχει ισότητα στη διανομή των ρόλων μέσα στην οικογένεια. Πλέον δύο άνθρωποι μπορούν να επιλέξουν οι ίδιοι το σύντροφό και παντρεύονται από έρωτα. Παρόλο που η σύγχρονη οικογένεια έχει αλλάξει σημαντικά από τα προηγούμενα χρόνια, ο παραδοσιακός τρόπος ζωής, που αποτελεί τον τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς, κυριαρχεί ακόμα σε κάποιες ελληνικές οικογένειες, διατηρώντας κάποια παραδοσιακά χαρακτηριστικά, άλλοτε σε μικρό και άλλοτε σε μεγάλο βαθμό.

1.2 Οικογένεια: Ορισμοί

Σύμφωνα με την Μουσούρου (2005:16-18) υπάρχουν ποικίλοι ορισμοί για τον όρο οικογένεια. Οι περισσότεροι διαδεδομένοι είναι οι εξής: Οικογένεια είναι ένας κοινωνικός θεσμός , δηλαδή ένα παγιωμένο πλέγμα κοινωνικών σχέσεων και παγιωμένοι και κοινωνικά αποδεκτοί τρόποι ατομικής και συλλογικής συμπεριφοράς και δράσης με στόχο την επίτευξη άλλες (τουλάχιστον) κοινωνικά σημαντικού σκοπού. Η οικογένεια είναι ένας θεσμός πολύσκοπος και στους κοινωνικά σημαντικούς σκοπούς της περιλαμβάνονται η βιολογική και η κοινωνική αναπαραγωγή- δηλαδή η εξασφάλιση συνέχειας άλλες οικογένειας. Όπως κάθε κοινωνικός θεσμός, ο θεσμός της οικογένειας δεν επηρεάζεται από προσωπικές αντιλήψεις και επιθυμίες. Υπάρχει ένας άλλος , ορισμός που περιγράφει την οικογένεια ως νομικό θεσμό. Η οικογένεια είναι ένας νομικός θεσμός , δηλαδή ένα σύνολο διατάξεων που περιγράφουν τις νομικές σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας- διατάξεων που προσδιορίζουν τα όρια της (όποιας) ευελιξίας τους και προβλέπουν τις συνέπειες της παράβασης του θεσμού αλλά και της υπέρβασης των παραπάνω ορίων ευελιξίας. Η οικογένεια ως νομικός θεσμός περιγράφεται κυρίως (αλλά όχι εξ ολοκλήρου) στο εκάστοτε ισχύον Οικογενειακό αλλά και Κληρονομικό Δίκαιο. Ο νομικός θεσμός της οικογένειας δεν συμπίπτει απολύτως με τον κοινωνικό Τέλος , οικογένεια σύμφωνα με τον Τσαούση είναι μια πρωτογενής κοινωνική ομάδα , δηλαδή ένα ολιγοπρόσωπο και πολυλειτουργικό κοινωνικό σύνολο στο οποίο τα άτομα μετέχουν με άμεσες και προσωπικές σχέσεις και συνδέονται με ισχυρούς

συναισθηματικούς θεσμούς . Μπορούμε να πούμε ότι η οικογένεια είναι η κατεξοχήν πρωτογενής κοινωνική ομάδα, με λειτουργίες που περιλαμβάνουν την αναπαραγωγή , την κοινωνικοποίηση, την μέριμνα και την προστασία των μελών της, , λειτουργίες οικονομικές , εκπαιδευτικές , ψυχολογικές και άλλες. Καμία άλλη κοινωνική ομάδα, φορέας ή θεσμός δεν φαίνεται να μπορεί να καλύψει το σύνολο των λειτουργιών που καλύπτει η οικογένεια.

1.3 Προϋποθέσεις του γάμου

Σύμφωνα με τον Τσαούση ο όρος γάμος έχει δύο σημασίες . Σημαίνει πρώτον την ειδική εκείνη τελετή με την οποία συνίσταται και αναγνωρίζεται μια νόμιμη γενετήσια ένωση που θα οδηγήσει στη δημιουργία οικογένειας. Ενώ η δεύτερη έννοια του γάμου αναφέρεται όχι στη σύναψη πια αλλά στην ήδη συνιστάμενη νόμιμη γενετήσια ένωση . Με την έννοια αυτή ο γάμος είναι ένας θεσμός και μπορεί να οριστεί ως η κοινωνικά αναγνωρισμένη ένωση δύο ετερόφυλων προσώπων (Τσαούσης , 2006) Ακόμη για να μπορέσει να τελεστεί ένας γάμος χρειάζεται να υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες σύμφωνα με το οικογενειακό δίκαιο αναλύονται σε θετικές και αρνητικές (κωλύματα γάμου) Η πρώτη θετική προϋπόθεση είναι η νόμιμη ηλικία γάμου . Για να συναφθεί γάμος , πρέπει τα πρόσωπα να έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους (ΑΚ 1350 &2 εδ. α΄). Ωστόσο , το δικαστήριο μπορεί να επιτρέψει το γάμο και σε πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει την ηλικία αυτή , εφόσον τούτο επιβάλλεται από κάποιο «σπουδαίο λόγο».

Η δεύτερη θετική προϋπόθεση είναι η δικαιοπρακτική ικανότητα . Ο ανήλικος (κάτω των δέκα οκτώ ετών) δεν μπορεί καταρχήν να συνάψει γάμο , αφού δεν έχει τη νόμιμη ηλικία. Ωστόσο ο γάμος του ανήλικου είναι δυνατός , όπως διαπιστώθηκε ευθύς παραπάνω , ύστερα από δικαστική άδεια .

Ακόμη μια προϋπόθεση γάμου είναι η διαφορά φύλου. Ο νόμος δεν προϋποθέτει ρητώς τη διαφορά φύλου , προκειμένου να συναφθεί υποστατός και έγκυρος γάμος . Προφανώς αυτό θεωρήθηκε αυτονόητο . Ανεξάρτητα από την αντιμετώπιση του ζητήματος de lege ferenda , η όλη οικονομία των διατάξεων περι

γάμου στον Αστικό Κώδικα συνηγορεί για τον αποκλεισμό , κατά το ισχύον δίκαιο , του γάμου μεταξύ ομόφυλων προσώπων . Από άποψη , πάντως νομοθετικής πολιτικής , τυχόν θεσμοποίηση των συμβιώσεων αυτών δεν φαίνεται να προσκρούει στο Σύνταγμα.

Μια από τις αρνητικές προϋποθέσεις είναι ο υφιστάμενος γάμος . Η αρχή της μονογαμίας , που διατρέχει το δίκαιο του γάμου , επιβάλλει την απαγόρευση του γάμου, όταν το ένα (ή και τα δύο) από τα πρόσωπα είναι ήδη έγγαμοι και ο γάμος τους δεν έχει λυθεί ή ακυρωθεί . Έστω και αν κανείς καλόπιστα πιστεύει ότι ο γάμος του έχει λυθεί ή ακυρωθεί , αν αυτό δεν συμβαίνει , ο νέος γάμος θα είναι άκυρος (ΑΚ 1354 εδ. α').

Επίσης μια αρνητική προϋπόθεση του γάμου αποτελεί η συγγένεια . Η βιολογική (εξ αίματος) συγγένεια εμποδίζει το γάμο σε ευθεία γραμμή απεριορίστως και σε πλάγια μέχρι τον τέταρτο βαθμό (πρώτα ξαδέλφια).

Επιπρόσθετα αρνητική προϋπόθεση του γάμου αποτελεί η υιοθεσία. Η υιοθεσία διαμορφώνει τεχνητή συγγένεια . Σύμφωνα με το άρθρο 1360 ΑΚ , αυτός που υιοθέτησε και οι κατιόντες (τέκνα , εγγόνια) δεν μπορούν να συνάψουν γάμο με αυτόν που υιοθετήθηκε , καθώς και με τους κατιόντες του που θα γεννηθούν μετά την υιοθεσία . (Παπαχρίστου ,2005)

1.4 Χαρακτηριστικά του ώριμου ατόμου

Για να μπορέσει ένα άτομο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της κοινωνίας, να μπορεί να στηρίζεται στον εαυτό του και να παίρνει υπεύθυνα αποφάσεις, όπως και αυτή του να συνάψει γάμο με ένα πρόσωπο, πρέπει να έχει ωριμότητα. Υπάρχουν τρία είδη ωριμότητας: η βιολογική, που ολοκληρώνεται στα 18 χρόνια, η πνευματική, που αφορά την κατάκτηση της μνήμης, της αντίληψης, της παρατηρητικότητας της φαντασίας, της κρίσης και του συλλογισμού (στάδια νοημοσύνης) και η ψυχολογική ωριμότητα που κατακτάται συνειδητά από τον άνθρωπο.

Συγκεκριμένα, αναφερόμαστε στην ψυχολογική ωριμότητα, ένα σημαντικό στοιχείο της προσωπικότητας που αναφέρεται στην δυνατότητα του ατόμου να αναλαμβάνει τις ευθύνες του, σε κάθε ρόλο της ζωής του, ατομικό και κοινωνικό. (Χουρδάκη,

1992) Όταν ένας άνθρωπος καταφέρει να την κατακτήσει σε συνειδητό επίπεδο, τότε θα μπορέσει να ολοκληρώσει την προσωπικότητά του. Το πρώτο γνώρισμα ενός ώριμου ατόμου αναφέρεται στο γνώθι σ' αυτόν, δηλαδή στην αυτογνωσία. Η αυτογνωσία σχετίζεται πολύ στενά με την αυτοκριτική όπου το ίδιο το άτομο εντοπίζει τα λάθη και τις αδυναμίες του, αναθεωρώντας τη συμπεριφορά του απέναντι σε καταστάσεις, πρόσωπα και πράγματα. Είναι μια διαδικασία παραδοχής των λαθών, όπου προσπαθεί να τα εντοπίσει και να τα διορθώσει. Η ικανότητα για συνεργασία και για ενσυναίσθηση, είναι χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην ικανότητα για επικοινωνία με τους άλλους και επίγνωση της συναισθηματικής τους κατάστασης. Σημαντικό γνώρισμα ακόμα, είναι το ενδιαφέρον για τα γενικά προβλήματα της ζωής. Ένα άτομο που έχει ωριμότητα δεν αδιαφορεί για τα όσα διαδραματίζονται στην χώρα/ κοινότητα/ γειτονιά του, έχει γνώμη και άποψη για τα δρώμενα, ενδιαφέρεται και παρακολουθεί τα όσα συμβαίνουν, κατανοώντας πως όποια γενικότερη αλλαγή συμβαίνει στον κόσμο, επηρεάζει εν τέλει και τη δική του ζωή. Επίσης, δεν θα πρέπει να δίνει σημασία στους μικροερεθισμούς, που μπορεί να υπάρξουν, αλλά να είναι έτοιμο να αντιμετωπίσει τις όποιες μικρές αλλαγές συμβαίνουν στην καθημερινότητά του, καθώς και να έχει ξεκόψει από τα βιώματα/ δυσκολίες της παιδικής και εφηβικής ηλικίας. Τα πισωγυρίσματα σε παιδικά / εφηβικά βιώματα και η καθήλωσή τους σε αυτά, εμποδίζουν τον άνθρωπο να δει καθαρά τον εαυτό του και να ωριμάσει, παίρνοντας στα χέρια τη ζωή του. Τέλος, ένα ακόμα χαρακτηριστικό είναι να εκτιμά τη θετική πλευρά της ζωής και να έχει μια γενικότερα αισιόδοξη στάση στα πράγματα φροντίζοντας να αξιοποιεί και να εκτιμά τα θετικά πράγματα στη ζωή του, όσο μικρά και αν είναι.

1.5 Η σύγχρονη ελληνική οικογένεια – χαρακτηριστικά

Αποτελεί πραγματικότητα ότι η σύγχρονη μορφή οικογένειας έχει διαφοροποιηθεί αρκετά αυτή του παρελθόντος. Η ελληνική οικογένεια έχει δεχτεί εσωτερικές μεταβολές, χωρίς της αυτό να σημαίνει ότι οι αλλαγές αυτές έχουν αφομοιωθεί από όλα τα κοινωνικά στρώματα. Ανάλογα με τοα χαρακτηριστικά της κάθε κοινωνίας, μπορεί να παρατηρήσει κάποιος παραδοσιακά και σύγχρονα χαρακτηριστικά της οικογένειας. Μια νέα μορφή οικογένειας έχει δημιουργηθεί, η οποία θα αναλυθεί στη συνέχεια, η ανασυγκροτημένη οικογένεια. Η συντροφική σχέση έχει αντικαταστήσει την πατριαρχία και η οικογένεια έχει διαμορφωθεί σε καταναλωτικό σύστημα, από

αυτάρκες οικονομικό σύστημα που αποτελούσε τα παλαιότερα χρόνια. Σύμφωνα με τον Ζαφείρη και της συνεργάτες του (1999), η σύγχρονη ελληνική οικογένεια έχει ένα σύνολο χαρακτηριστικών που την διαμορφώνουν. Σημαντικό χαρακτηριστικό της σύγχρονης οικογένειας είναι ότι τα ίδια τα άτομα έχουν τη δυνατότητα επιλογής του συντρόφου της και όχι η πατρική οικογένεια, σβήνοντας έτσι τη διαδικασία του προξενιού, αλλά και της προίκας. Η εγκατάλειψη του αγροτικού χαρακτήρα της οικογένειας που υπερίσχυε στο παρελθόν, δηλώνει ότι η οικογένεια δεν αποτελεί πλέον παραγωγική μονάδα, σημείο που φανερώνει την αστικοποίησή της. Κοινωνικοί και εκπαιδευτικοί φορείς αντικαθιστούν λειτουργίες της οικογένειας, της την εκπαίδευση και την κοινωνικοποίηση των παιδιών, την φροντίδα των ηλικιωμένων που αναλάμβαναν τα μέλη της .Ακόμα, ο διαχωρισμός της μητρότητας από την ερωτική επιθυμία και απόλαυση, μεταβάλλει την συμπεριφορά και της ρόλους των συζύγων μέσα αλλά και έξω από τον θεσμό της οικογένειας. Σαν αποτέλεσμα, οι σύγχρονες οικογένειες δεν έχουν μεγάλο αριθμό απογόνων, καθώς υπάρχει η δυνατότητα της αντισύλληψης που βοηθά τα ζευγάρια να προγραμματίσουν και να ελέγξουν τη γέννηση παιδιών Σημαντική αλλαγή στη σύγχρονη οικογένεια εντοπίζεται στην κατανομή εξουσίας και στην αλλαγή των ρόλων, της οι ρόλοι του πατέρα και της μητέρας, οι σχέσεις μεταξύ γονιών – παιδιών. Η οικογένεια προσαρμόζεται της νέες απαιτήσεις της κοινωνίας και βιώνει τη φυσιολογική διαδικασία αλλαγής ως ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας. (Γεωργίου, 2012:108)

Οι ραγδαίες αλλαγές του τρόπου ζωής και η βελτίωση της τεχνολογίας, καθιστούν την πρόσβαση σε πληροφορίες εύκολη, χάρις στην αμεσότητα που υπάρχει στην γνώση. Οι κοινωνίες έχουν μετατραπεί πλέον σε πολυεθνικές και της – πολιτισμικές προσφέροντας εύκολη πρόσβαση και επικοινωνία στην κάθε κουλτούρα και στη διαφορετικότητα. Μέσα από αυτήν την μεγάλη αλλαγή στον τρόπο ζωής και επικοινωνίας, επηρεάζεται σαφώς η οικογένεια όντας ζωντανός οργανισμός. Αλλάζουν τα μέλη της, οι ρόλοι της, οι συνήθειες της οικογένειας, και γενικότερα επηρεάζεται ο συνολικός τρόπος ζωής της.

1.6 Είδη οικογένειας

Στην σύγχρονη εποχή υπάρχουν πολλά και διαφορετικά είδη οικογένειας . Ο κύριος τύπος οικογένειας είναι η πυρηνική οικογένεια στην οποία δύο ή περισσότερα άτομα συνδέονται με δεσμούς συγγένειας (δεσμούς εξ αίματος , εξ αγχιστείας , εξ υιοθεσίας) και ζουν μαζί κάτω από την ίδια στέγη . Αυτός ο τύπος οικογένειας συχνά ονομάζεται και οικογένεια δύο γενεών (των γονέων και των παιδιών. Εκτός από την παραδοσιακή πυρηνική οικογένεια , ένας άλλος τύπος οικογένειας είναι η εκτεταμένη οικογένεια . Η οικογένεια αυτή αποτελείται όχι μόνο από δύο συζύγους και τα παιδιά τους αλλά περιλαμβάνει και άλλα συγγενικά πρόσωπα όπως είναι οι παππούδες , οι γιαγιάδες , οι θείοι ή οι θείες και τα ξαδέρφια .Επομένως αυτή η οικογένεια περιλαμβάνει δύο ή περισσότερες πυρηνικές οικογένειες που συνδέονται με δεσμούς συγγένειας . Η κλασική εκτεταμένη οικογένεια συχνά αποτελείται από “ οικογένειες τριών ή τεσσάρων γενεών ” , διότι περιέχει τις τρεις γενιές των παππούδων , των γονέων και των παιδιών που συνήθως ζουν αν όχι κάτω από την ίδια στέγη , πάντως στον ίδιο δρόμο , στην ίδια γειτονιά και διατηρούν τακτική επαφή με την συζυγική οικογένεια . (Τσαούση , 2006).

Ακόμη ένα άλλο είδος οικογένειας αποτελεί η μονογονεϊκή οικογένεια . Οι μονογονεϊκές οικογένειες συχνά προκύπτουν από διαζύγιο ή διάσταση , από τον θάνατο του ενός συζύγου, ή από την γέννηση ενός παιδιού εκτός γάμου . Η συντριπτική πλειοψηφία των μονογονεϊκών οικογενειών έχουν ως αρχηγό γυναίκες . (Cohen et al, 2007).

Επιπρόσθετα η ανασυγκροτημένη οικογένεια αποτελεί έναν άλλο είδος οικογένειας. Η ανασυγκροτημένη οικογένεια είναι η οικογένεια που προκύπτει από ένα διαζύγιο και νέο γάμο . Μια ανασυγκροτημένη οικογένεια μπορεί να αποτελείται από τα παιδιά από προηγούμενους γάμους των συζύγων , όπως επίσης και από τον νέο γάμο. Οι σχέσεις σε τέτοιους γάμους είναι συνήθως περιπλεγμένες και ασυνήθιστες και δεν συναντώνται σε πιο απλούς τύπους οικογενειακών διευθετήσεων (π.χ , τρία ή περισσότερα σεντ γιαγιάδων και παππούδων). (Cohen et al , 2007) .

Τέλος μια άλλη μορφή οικογένειας έχει στοιχεία από την μονογονεϊκή και εκτεταμένη οικογένεια.. Το χαρακτηριστικό του τύπου αυτού οικογένειας είναι η μακρά απουσία του ενός από τους συζύγους –γονείς , χωρίς αυτό να δηλώνει διάσπαση της συναισθηματικής ενότητας και λειτουργίας της οικογένειας . Οι οικογένειες των ναυτικών , των εμπόρων που περιοδεύουν ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία. (Τσαούσης , 2006).

1.7 Δομή της σύγχρονης οικογένειας- Ρόλοι γονέων

Δύο έννοιες έχουν σημασία στη μελέτη της οικογένειας: η δομή και η λειτουργία της οικογένειας. « Η δομή της οικογένειας ορίζεται ως ο αριθμός των μελών της οικογένειας, καθώς και η σύνθεση των ρόλων και των θέσεων των μελών της, όπως ο πατέρας, η μητέρα, ο γιος, η κόρη, οι παππούδες, οι θείοι, και οι άλλοι συγγενείς.»«Η λειτουργία της οικογένειας ορίζεται ως το σύνολο των τρόπων με τους οποίους η οικογένεια ικανοποιεί τις φυσικές και ψυχολογικές ανάγκες των μελών, ώστε να εξασφαλίζει τη βιολογική και την ψυχολογική και κοινωνική επιβίωσή της. Λειτουργίες της οικογένειας είναι η εξασφάλιση τροφής και στέγης, η επικοινωνία με φιλικά πρόσωπα, οι σχέσεις με την πατρική οικογένεια και άλλους συγγενείς, η αποδοχή και αναγνώριση από το κοινωνικό περίγυρο κ.ά.» (Γεώργας, 1997, σ.11-12)

Υπάρχουν ποικίλες δικαιολογίες για την παρουσία της γυναίκας μέσα στο σπίτι, ο μύθος όμως της μητρότητας είναι πολύ ισχυρός και ενώ ο ρόλος της νοικοκυράς ή της συζύγου μπορούν να διαφοροποιηθούν με το πέρασμα των χρόνων ο μητρικός φαίνεται πως όχι. Ο μύθος στηρίζεται στο ότι τα παιδιά χρειάζονται την μητέρα τους και εκείνη τα παιδιά της , η μητρότητα αποτελεί αναμφισβήτητο το μεγαλύτερο επίτευγμα στην ζωή μιας γυναίκας. Το βιολογικό ωστόσο γεγονός, ότι οι γυναίκες γεννούν παιδιά δεν τις εμποδίζει να εργαστούν και να συμμετέχουν ενεργά στον επαγγελματικό χώρο. Σήμερα η μητρότητα καταλαμβάνει ένα μικρό συγκριτικά μέρος στην ζωή μιας γυναίκας χάρη στην αντισύλληψη, στη μικρή περίοδο θηλασμού, στους παιδικούς σταθμούς και στα σχολεία. Η παλιά αντίληψη ότι οι γυναίκες είναι ανίκανες για εργασία, τις κρατούσε μέσα στο σπίτι, διαιώνιζοντας τον μύθο ότι η θέση τους είναι μέσα στο σπίτι να φροντίζουν τα παιδιά και τον σύζυγο τους (Κανταρτζή, 2003).

Σε κάθε κοινωνία, αναμένεται ότι τα παιδιά θα πρέπει να ετοιμαστούν και να διδαχθούν τους ρόλους και τα καθήκοντα τους που θα τους επιτρέψουν να λειτουργήσουν μέσα στην κοινωνία, αλλά και να την διατηρήσουν όπως είναι, ρόλος τον οποίο κατά κύριο λόγο αναλαμβάνουν οι μητέρες. Ο μύθος όμως της μητρότητας συντελεί στη παραμονή των γυναικών μέσα στο σπίτι, διαιωνίζοντας την αντίληψη ότι η μητρότητα είναι το πιο σημαντικό στοιχείο στο γυναικείο ρόλο, εξηγώντας γιατί οι γυναίκες στη κοινωνία μας εμφανίζονται να είναι «καλές» με τα παιδιά, να έχουν «φυσικό ένστικτο» για την ανατροφή τους, πλημμυρισμένες με τα φυσικά χαρίσματα της υπομονής, της γλυκύτητας, της επιείκειας, της ηρεμίας και γιατί εμφανίζονται να είναι οι πιο κατάλληλες να ασχοληθούν με τα παιδιά (Κανταρτζή, 2003).

«Η γυναίκα εκφράζει καλύτερα την συναισθηματική ζωή της οικογένειας αφού αυτή βρίσκεται κοντύτερα στα παιδιά απ' ότι είναι ο πατέρας. Κατά τον Πάρσονς, αυτή η διπολική σε συνάρτηση με το φύλο δομή θα παίζει αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού» (ΜΙΣΕΛ, 1993, σ.93). Οι γυναίκες κατασκευάζονται από την ίδια την κοινωνία ως μητρικές μορφές, είναι μια έννοια και μια συγκεκριμένη κατάσταση ζωής, που έχει κατασκευαστεί κατά γένος έχει δηλαδή αναγνωριστεί πλέον διαπολιτισμικά ως γυναικεία κατάσταση ζωής.

Πολλές θεωρίες έχουν διατυπωθεί για τους λόγους που τοποθέτησαν την γυναίκα σε αυτή την κατάσταση. Οι παραδοσιακές ψυχοδυναμικές θεωρίες συσχετίζουν την γυναικεία βιολογική λειτουργία, την ικανότητα δηλαδή για αναπαραγωγή με το «φθόνο των ανδρών» ή με το κάθε τι που θεωρείται «ανδρικό». Η φυσιολογική δηλαδή δυνατότητα των γυναικών για αναπαραγωγή παρουσιάζεται ως μια ειδική επιθυμία των γυναικών να αναλάβουν την θέση της μητρικής μορφής (Παρασκευόπουλος, 1998).

Σύμφωνα με τον Παρασκευόπουλο (1998), ο πολιτισμός και η κοινωνία καθορίζουν τις θέσεις των γυναικών μέσα στην ιδιωτική σφαίρα της οικογένειας. Οι γυναίκες, προετοιμάζονται από την στιγμή που θα γεννηθούν για την θέση της μητρικής μορφής. Αντιμετωπίζουν την αποδοκιμασία της κοινωνίας, η οποία επιμένει σε μεγάλο βαθμό να θεωρεί ότι η βιολογία των γυναικών είναι

καθοριστική και ότι πρέπει αναγκαστικά να αναλάβουν την θέση των μητρικών μορφών.

Η Dmnerem αναφέρει ότι η «γυναίκα παρουσιάζεται από την φύση της ως αυτή που θα γαλουχήσει την ατομικότητα των άλλων, ως αυτή που θα αντανakλά την υποκειμενική ύπαρξη των άλλων, ως αυτή που θα επιβεβαιώσει την αξία, την εξουσία και την σπουδαιότητα των άλλων. Αν αποτύχει τότε είναι άχρηστη και απάνθρωπη» (Παρασκευόπουλος, 1998). Όταν αποτύχει η γυναικεία μητρική μορφή να προσφέρει όλες τις υπηρεσίες της στα άλλα μέλη της οικογένειας κατηγορείται για μια σειρά από δυσκολίες ή προβλήματα, τα οποία βιώνουν τα άλλα μέλη της οικογένειας.

Είναι γεγονός ότι στην σύγχρονη κοινωνία η απόφαση των γυναικών να συνδυάσουν και το ρόλο της μητέρας και το ρόλο της εργαζόμενης είναι ιδιαίτερα δύσκολη και συχνά ακολουθείται από ενοχές για το αν το παιδί μεγάλωσε σωστά. Πολύ σημαντική σε αυτό το σημείο είναι η στάση του συζύγου στην επιθυμία της γυναίκας να δουλέψει. Αν εκείνος υποστηρίξει την απόφαση της αυτή τότε τα πράγματα θα είναι πιο εύκολα για εκείνη.

Εκτός από τον ρόλο της μητέρας υπάρχει και ο ρόλος του πατέρα, τον οποίο και χρειάζονται εξίσου τα παιδιά. Στην κοινωνία μας, οι όροι «μητέρα» και «πατέρας» καθορίζουν ρόλους που είναι ποιοτικά διαφορετικοί. Στις περισσότερες οικογένειες τα παιδιά έχουν ποιοτικά διαφορετικούς τρόπους σχέσεων με τον κάθε γονιό. Η μητέρα και ο πατέρας έχουν διαφορετική συνεισφορά στην απόκτηση της κατάλληλης συμπεριφοράς για το κάθε φύλο από τα μικρά παιδιά. Αν και ο πατέρας αντιπροσωπεύει μια σημαντική μορφή ως μοντέλο για το παιδί, ο ρόλος του θεωρείται δευτερεύοντας σε σύγκριση με την μητέρα, επειδή οι άντρες βλέπουν τους εαυτούς τους πρώτα από όλα «κουβαλητές».

Η κοινωνία έχει συγκεκριμένες προσδοκίες για την γονεϊκή συμπεριφορά. Δίνει έμφαση στον διαφορετικό ρόλο του πατέρα κρατώντας τους άντρες μακριά από τα παιδιά τους. Ακόμη και όταν οι δύο γονείς εργάζονται και είναι διαθέσιμοι να περάσουν ίσο χρόνο με τα παιδιά τους, η μητέρα ασχολείται περισσότερο με την φροντίδα. Μελέτες έδειξαν ότι ενώ σχεδόν όλοι οι άνδρες

παίζουν με τα παιδιά τους, λίγοι ασχολούνται με την φροντίδα του παιδιού σε καθημερινή βάση και ειδικότερα στις πιο «βρώμικες» δουλειές. Ο νέος πατέρας παραστέκεται στη σύζυγο κατά την διάρκεια της γέννας και ορισμένοι παραπονιούνται ότι αισθάνονται ότι παραμελούνται μετά την γέννηση του παιδιού.

Αν ληφθεί υπόψη η διαφορετική μεταχείριση που δέχονται τα μωρά από τους γονείς είναι κατανοητό ότι ο τρόπος και η ποιότητα της αλληλεπίδρασης διαφέρει (Παρασκευόπουλος, 1998). Στην οικογένεια, εκτός από το ρόλο του γονέα, υπάρχουν και άλλοι τομείς που τα δύο φύλα διαδραματίζουν πολύ σημαντικούς ρόλους. Ένας από αυτούς είναι ο ρόλος της γυναίκας ως νοικοκυράς. «Η οικιακή εργασία παραμένει γυναικεία υπόθεση στην αυγή του 21^{ου} αιώνα, την ίδια στιγμή που η συμμετοχή των γυναικών στην επαγγελματική εργασία αυξάνεται με ραγδαίο τρόπο: είτε πρόκειται για τις εργασίες του νοικοκυριού είτε για την φροντίδα των παιδιών, οι οικιακές δραστηριότητες ουσιαστικά εξακολουθούν να αποτελούν έργο των γυναικών» (Maruani, 2008, σ.231). Επικρατεί η άποψη ότι το σπίτι είναι το βασίλειο της γυναίκας και έτσι η γυναίκα δεν ισχυρίζεται ότι «δουλεύει» όταν μαγειρεύει, σκουπίζει ή φροντίζει τα παιδιά της, αλλά και όταν κρατά την οικογενειακή επιχείρηση. Ένα τεράστιο μέρος της ανθρώπινης εργασίας, η μη αμειβόμενη, η οικιακή εργασία θεωρείται μη εργασία. Η μη εργαζόμενη επαγγελματικά γυναίκα θεωρείται αυτόματα ως νοικοκυρά ενώ ο μη εργαζόμενος άντρας ως άνεργος. Έχει απαξιωθεί κοινωνικά ο τεράστιος όγκος της εργασίας που γίνεται μέσα στο σπίτι, ενώ οι ίδιες γυναίκες φαίνεται να έχουν δεχθεί αυτήν την απαξίωση.

Η διαίρεση της ανθρώπινης εργασίας σε αμειβόμενη ή μη, σε εργασία μέσα ή έξω από το σπίτι, σε τελευταία ανάλυση το γυναικείο και ανδρικό πρότυπο εργασίας αντικατοπτρίζει μια άλλη διαίρεση, την διαίρεση της οικογένειας και της αγοράς εργασίας. Τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται βασίζονται στην αποδοχή, ότι καθένας από αυτούς τους χώρους ταυτίζεται με ένα φύλο. Η διείσδυση του ενός στον χώρο του άλλου αποτελεί εξαίρεση, παράβαση του κανόνα και ο διαχωρισμός αυτός δεν θα είχε νόημα αν δεν συνοδευόταν και από την αντίστοιχη κοινωνική αξιολόγηση. Ο καταμερισμός αυτός θεωρείται «φυσικός» όπως άλλωστε «φυσικές» θεωρούνται και οι

διαφορετικές σχέσεις που έχουν άνδρες και γυναίκες με καθένα είδος εργασίας (Παρασκευόπουλος, 1998).

Μέσα από την πορεία της ταύτισης, οι γυναίκες εσωτερικεύουν το ρόλο τους ως νοικοκυρές, τονίζοντας ότι εργάζονται πιο σκληρά από τους άνδρες τους και διαμαρτύρονται για το χαμηλό στάτους του νοικοκυριού, καθώς επικρατεί η άποψη ότι το νοικοκυριό και η φροντίδα των παιδιών είναι «ελαφρές» εργασίες. Αν και το νοικοκυριό έχει γίνει ευκολότερο στις μέρες μας, εξακολουθεί να είναι μια σκληρή δουλειά. Η φροντίδα των παιδιών είναι ακόμη πιο εξαντλητική και χρειάζονται ατελείωτα αποθέματα ενέργειας. Άλλος ένας ρόλος που καλείται η γυναίκα να αναλάβει στην σημερινή κοινωνία είναι αυτός της εργαζόμενης.

Η έμμισθη εργασία της γυναίκας μεταμορφώνει έτσι, κατά ένα μεγάλο μέρος, την φύση των δεσμών που την ενώνουν με τον άντρα της. Το γεγονός, ότι η γυναίκα συνεχίζει να εκπληρώνει το μεγαλύτερο μέρος της οικιακής εργασίας δείχνει ότι το συμβόλαιο του γάμου δεν αποτελεί «συμβόλαιο ανταλλαγής μεταξύ οικιακής εργασίας και συντήρησης». Οι γυναίκες που ασχολούνται σοβαρά με την εργασία τους θεωρούνται το αντίθετο της θηλυκής γυναίκας. Το να αποκαλείς έναν άνδρα φιλόδοξο είναι κομπλιμέντο ενώ για την γυναίκα μπορεί να θεωρηθεί βρισιά, εφόσον η φιλοδοξία θεωρείται ανδρικό χαρακτηριστικό. Οι γυναίκες καριέρας συναντούν αποδοκιμασία όχι μόνο από άνδρες αλλά και από άλλες γυναίκες.

Ωστόσο, η επαγγελματική καριέρα αποτελεί ένα πραγματικό εφόδιο για την γυναίκα και της επιτρέπει να βελτιώσει σημαντικά την θέση της μέσα στο ζευγάρι καθώς συσχετίζεται με την εξουσία μέσα σε αυτό, την εκτέλεση των οικιακών εργασιών, την αντίληψη των ανδρικών και γυναικείων ρόλων, τον πραγματικό και επιθυμητό αριθμό παιδιών καθώς και την ικανοποίηση της (Παρασκευόπουλος, 1998). Οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια κατανέμονται άνισα εις βάρος της γυναίκας. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι και τα δύο φύλα είναι ισάξια αλλά και διαφορετικά, χωρίς αυτό να σημαίνει ενδείξεις υπεροχής του ενός έναντι του άλλου. Το ένα φύλο συμπληρώνει το άλλο και η γυναίκα πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως και ο άνδρας: ως ισότιμο μέλος της οικογένειας και της κοινωνίας με ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις, χωρίς καμία

απολύτως διάκριση, ως ισάξια και αυτοδύναμη ύπαρξη με τον άνδρα (Παρασκευόπουλος, 1998).

1.8 Διαζύγιο

Το διαζύγιο είναι ένα από τα πιο σημαντικά γεγονότα της ζωής που μπορεί να προκαλέσει κρίση στην οικογένεια. Πολλές μελέτες υποστηρίζουν ότι είναι μια από τις στρεσογόνες αλλαγές που ενδέχεται να βιώσει το άτομο στην ζωή του . Συνεπάγεται εκτεταμένες αλλαγές και εξαιτίας αυτού το άτομο μπορεί να βρεθεί σε κίνδυνο και να περιπέσει σε κρίση κατά την διάρκεια των δύο ή τριών πρώτων χρόνων μετά τον χωρισμό (Bogolub 1997 :2).

Πριν αναλύσουμε το μοντέλο της Kessler σχετικά με το διαζύγιο είναι σημαντικό να αναφερθούν οι παράγοντες που οδηγούν στο διαζύγιο.

- Ένας σημαντικός παράγοντας είναι οι ασύμβατοι ρόλοι των δύο φύλων που αρκούν για να σημάνουν την καταστροφή των προσδοκιών του γάμου .
- Εξίσου σημαντικός παράγοντας ο οποίος έχει σχέση με τον πρώτο είναι ο διαχωρισμός των κόσμων με βάση το φύλο στην κοινωνία μας .
- Ακόμη ένας παράγοντας είναι οι απαιτήσεις της ζωής.
- Επίσης παράγοντας αποτελεί αυτό που μπορεί να ονομαστεί ρουτίνα του έγγαμου βίου.
- Επιπλέον ένας παράγοντας είναι οι αλλαγές στις λειτουργίες του γάμου και της οικογένειας .
- Επιπρόσθετα ένας βασικός παράγοντας είναι η αντικατάσταση των προηγούμενων λειτουργιών με τη μεγάλη έμφαση στην προσωπικότητα ή τη συναισθηματική εκπλήρωση (αυτό που συχνά αποκαλείται «γάμος συντροφικότητας»).
- Ένας καθοριστικός παράγοντας είναι η έμφαση στην ισότητα στα πλαίσια του γάμου .
- Παράλληλα παράγοντα αποτελεί η αυξανόμενη θεσμική υποστήριξη των διαζευγμένων γυναικών .

Παράγοντας είναι και οι κοινωνικοί ρόλοι των δύο συζύγων.

Ο τελευταίος παράγοντας που αποτελεί μια γενική προϋπόθεση για την ύπαρξη των περισσότερων άλλων παραγόντων είναι η αλλαγή της φύσης της κοινωνίας λόγω της εκβιομηχάνισης και της αστικοποίησης .(νόβα-καλτσούνη , 2003)

Σύμφωνα με την αναφορά της Χατζηχρήστου (1999:101-103) το μοντέλο της Kessler (1975) περιλαμβάνει επτά στάδια προσαρμογής του ατόμου στο διαζύγιο τα οποία είναι : Η απομυθοποίηση , η διάβρωση , η αδιαφορία , ο φυσικός χωρισμός , ο θρήνος , η δεύτερη εφηβεία , η διερεύνηση και η σκληρή προσπάθεια. (Βεργέτη , 2009) . Στην φάση της απομυθοποίησης διαλύεται η ιδεατή αντίληψη μεταξύ των συζύγων και αποκαλύπτονται οι διαφορές και οι δυσκολίες . Με την απομυθοποίηση η σχέση των συζύγων μπορεί να γίνει πιο ώριμη ή να αναδείξει τα αρνητικά της στοιχεία και να οδηγήσει σε συναισθηματικό διαζύγιο.

Η φάση της διάβρωσης αναφέρεται στην ανοικτή έκφραση απογοήτευσης , έντασης , θυμού , και ψυχικού πόνου . Ο πόνος είναι πολύ βαθύς γιατί υπάρχει πραγματικό ενδιαφέρον μεταξύ των συζύγων αλλά το βασικό τους εμπόδιο είναι ο αρνητικός τρόπος στη μεταξύ τους επικοινωνία. Οι δύο σύζυγοι διαμέσου λεκτικής ή μη λεκτικής επικοινωνίας αποφεύγουν , αγνοούν ή πληγώνουν ο ένας τον άλλον .

Η αδιαφορία είναι η φάση της ψυχικής αποσύνδεσης του ενός συζύγου από τον άλλο, των συγκρούσεων , της φαινομενικής ησυχίας με υποβόσκουσα ένταση , του περιορισμού της λεκτικής επικοινωνίας , της αποφυγής τρυφερών εκδηλώσεων , του άγχους και της αμφιθυμίας για τον γάμο . Το άτομο που βιώνει μεγαλύτερη ψυχική αποσύνδεση αρχίζει να σκέπτεται την ζωή μετά τον χωρισμό.

Ο φυσικός χωρισμός αποτελεί την πιο τραυματική εμπειρία του διαζυγίου. Χαρακτηρίζεται από έντονα συναισθήματα μοναξιάς , άγχους , σύγχυσης και ανάγκης για μια νέα ταυτότητα. Η αντιμετώπιση αυτών των συναισθημάτων εφοδιάζει το άτομο με θάρρος , δημιουργικότητα , αποφασιστικότητα και ψυχική αρμονία.

Η φάση του θρήνου περιλαμβάνει την ψυχολογική διεργασία της απώλειας και την ψυχολογική απομάκρυνση από ένα αγαπητό πρόσωπο με αισθήματα θυμού ψυχικής οδύνης , μοναξιάς , θλίψης , αδυναμίας και κατάθλιψης .Ενώ η φάση της δεύτερης

εφηβείας περιλαμβάνει προοδευτική αναδιοργάνωση σε πολλούς τομείς της ζωής του ατόμου . Η διερεύνηση για ικανοποίηση απωθημένων επιθυμιών και η αναζήτηση ευκαιριών μοιάζουν με βιώματα της εφηβικής ηλικίας. Στην τελευταία φάση της διερεύνησης και της σκληρής προσπάθειας συνεχίζεται η διερεύνηση του εαυτού και των διαπροσωπικών σχέσεων . Το άτομο αναλαμβάνει την πλήρη ευθύνη της ζωής του προσπαθώντας να ολοκληρώσει την ατομική του εξέλιξη και να δημιουργήσει μια συντροφική σχέση. (Kessler , 1975) . Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύξαμε τον θεσμό του γάμου στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και αναφέραμε κάποιους ορισμούς της οικογένειας, παράλληλα αναλύσαμε τους παράγοντες που οδηγούν ένα ζευγάρι στο διαζύγιο . Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναλύσουμε όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση των νέων να προχωρήσουν στο γάμο και στη δημιουργία οικογένειας και θα δούμε αναλυτικά και τη συμβουλή του κράτους απέναντι σε όλα τα μέλη μιας οικογένειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Για να προχωρήσει ένα άτομο σε γάμο επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες οι κυριότεροι από τους οποίους είναι οι εξής:

2.1 Οικονομικοί παράγοντες

Σύμφωνα με το άρθρο του Sassler (1999), ο οποίος πραγματοποίησε έρευνα στην Αμερική σε δείγμα αντρών και γυναικών από την λευκή και μαύρη φυλή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι συμπεριφορές απέναντι στην ιδέα του γάμου έχουν αλλάξει. Οι Αμερικανοί φάνηκαν περισσότερο δεκτικοί σε συντρόφους από άλλες κουλτούρες, επίσης βρέθηκε ότι προχωρούν σε σεξουαλικές σχέσεις και τεκνοποίηση πριν από την σύναψη γάμου επιλέγοντας την απλή συμβίωση.

Στη συνέχεια ο Sassler αναφέρει δύο θεωρητικές εξηγήσεις προσπαθώντας να αναλύσει το φαινόμενο του γάμου. Η πρώτη εξήγηση ασχολείται με την αλλαγή στις επαγγελματικές ευκαιρίες στη ζωή του άντρα. Παρόλο που δίνονται αρκετές επαγγελματικές ευκαιρίες πλέον στη ζωή του είναι δύσκολο να διατηρήσει μία οικονομική ασφάλεια που χρειάζεται για να προχωρήσει στην δημιουργία γάμου.

Η δεύτερη εξήγηση αφορά τις γυναίκες που παρατηρείται ότι δίνουν λιγότερη προτεραιότητα στη δημιουργία οικογένειας. Αυτό συμβαίνει επειδή πλέον τους δίνονται περισσότερες ευκαιρίες για ανέλιξη και οικονομική ανεξαρτησία. Συγκεκριμένα, η αύξηση του επιπέδου εκπαίδευσης, η συμμετοχή της γυναίκας στο εργατικό δυναμικό συντελούν στην ανεξαρτησία της. Ενώ τα προηγούμενα χρόνια η γυναίκα φαινόταν να έχει πιο έντονη την επιθυμία για γάμο, τώρα λόγω των περισσότερων επιλογών που έχει στη ζωή της και τη συμμετοχή της στην αγορά εργασίας, δεν προχωρά τόσο εύκολα σε γάμο σε σύγκριση με τα παλαιότερα χρόνια. Δίνει προτεραιότητα πολλές φορές στην καριέρα της.

Σε μια ακόμη έρευνα που υλοποιήθηκε σχετικά με το πως η εργασιακή κατάσταση μπορεί να επηρεάσει τις σχέσεις ανάμεσα στα δύο φύλα, βρέθηκε ότι η ανεργία ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης επηρεάζει σημαντικά τους νέους για να προχωρήσουν σε γάμο. Συγκεκριμένα, το 75% των γυναικών που συμμετείχαν

στην έρευνα υποστήριξαν ότι δεν θα παντρεύονταν κάποιον άνεργο. Επιπλέον, δήλωσαν ότι δεν θα αισθανόταν έτοιμοι για γάμο αν ήταν και οι ίδιοι άνεργοι. Σύμφωνα με την δημοσιογράφο που επιμελήθηκε την έρευνα «η εργασία μπορεί να συμβάλλει θετικά ή αρνητικά στη μακροβιότητα μιας σχέσης και τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν τη σημασία του ρόλου που διαδραματίζει η καριέρα στο ρομαντισμό». (Hirpro, 2011)

Συμπερασματικά , παρατηρούμε ότι η αλλαγή των ρόλων των δύο φύλων έχει επηρεάσει τις απόψεις τους για την δημιουργία γάμου και οικογένειας και οι περισσότεροι νέοι δεν προχωρούν σε γάμο αν οι ίδιοι ή ο σύντροφος τους είναι άνεργοι.

2.2 Κοινωνικοί παράγοντες

Πολύ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο συμπεριλαμβάνεται το φιλικό και επαγγελματικό με το οποίο συναναστρέφονται οι νέοι και μπορεί να επηρεάσει τις απόψεις τους για τη σύναψη γάμου.

Σύμφωνα με την Χατζηδημητρίου (2013),η οικονομική κρίση συχνά μετατρέπεται και σε « κρίση σχέσεων». Μοιάζει με μια γενική ανασφάλεια που γεννιέται για το μέλλον και που γενικεύεται αργά και σταθερά σε όλους του τομείς της ζωής τους. Οι ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές επηρεάζουν σημαντικά την ατομική αξιοπρέπεια των ατόμων , τα σχέδια τους για το μέλλον και γενικότερα τη σχέση τους με τους άλλους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι νέοι να κλείνονται στον εαυτό τους αποφεύγοντας τις κοινωνικές επαφές, σχετίζονται για να καλύψουν την μοναξιά τους και δεν κάνουν ουσιαστικές σχέσεις με στόχο την συντροφικότητα και την οικογένεια. Ο Βακόνδιος (2016), συμπληρώνει ότι οι άνθρωποι, καθώς βρίσκονται υπό την πίεση στρεσογόνων παραγόντων, αποφεύγουν τη συναναστροφή ακόμη και με το φιλικό περιβάλλον τους, καθώς «δεν αντέχουν» να ακούσουν τα προβλήματα και άλλων, εκτός από τα δικά τους. Πρόκειται για μία «αυθόρμητη» αντίδραση του μυαλού, προκειμένου να αποφύγει την ψυχική φθορά και την αρνητική συναισθηματική διάθεση.

2.3 Οικογενειακοί παράγοντες

Η σχέση του ατόμου με την οικογένεια προέλευσης επηρεάζει σημαντικά την επιθυμία του για τη δημιουργία οικογένειας. Ο Stinnett (1969), συμπέρανε ότι η καλή σχέση μεταξύ γονέα – παιδιού και ο βαθμός της δημοκρατίας που υπήρχε στην οικογένεια προέλευσης επηρεάζουν σημαντικά την ετοιμότητα του νέου για το γάμο. Επίσης, σημαντικός είναι ο ρόλος της σχέσης μεταξύ των γονέων του στην οικογένεια προέλευσης καθώς έχει διαπιστωθεί ότι όσο πιο ευτυχισμένος ήταν ο γάμος και η σχέση τους τόσο πιο θετική εικόνα θα έχει για το γάμο. Τέλος, το επίπεδο ρομαντισμού που υπήρχε μέσα στην οικογένεια μπορεί να προδιαθέσει θετικά το άτομο για να προχωρήσει στη δημιουργία γάμου.

2.4 Προσωπικοί παράγοντες

Σύμφωνα με τον Holman το φύλο και η ηλικία είναι οι δύο σημαντικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν το άτομο για να προχωρήσει στην επιλογή συντρόφου. Άλλοι παράγοντες είναι το μορφωτικό επίπεδο, προσωπικότητα του ατόμου, οι ειδικές εμπειρίες, καθώς και οι θετικές εμπειρίες που απέκτησε από την οικογένεια προέλευσης. Οι Larson(1988) και Otto(1979) υποστηρίζουν ότι υπάρχουν τρεις κυρίως μεταβλητές που επηρεάζουν την ετοιμότητα των ατόμων για δημιουργία γάμου και οικογένειας: η εκπαίδευση, το εισόδημα και η ηλικία. Σε όσο μεγαλύτερο ποσοστό βρίσκονται τα παραπάνω, τόσο μεγαλύτερη είναι η αλληλεπίδραση που υπάρχει στο ζευγάρι και η ετοιμότητα του για γάμο.

Ένας άλλος παράγοντας σύμφωνα με τον Murstein(1986) είναι η εξωτερική εμφάνιση η οποία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επιλογή συντρόφου. Ο Βακόνδιος (2016) αναφέρει την έννοια του «τέλειου συντρόφου» με συνέπεια αρκετοί νέοι να μην προχωρούν σε μόνιμες σχέσεις αναζητώντας τον ιδανικό σύντροφο. Ουσιαστικά όμως το «τέλειο» φτιάχνεται μέσα από την «γνωριμία» και «ταίριασμα» δύο εαυτών, δεν υπάρχει «έτοιμο» στην φύση.

Συμπερασματικά, οι παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν ένα άτομο για να προχωρήσει σε γάμο είναι πολύπλοκοι. Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύθηκαν οι σημαντικότεροι σε οικονομικό, οικογενειακό, κοινωνικό και προσωπικό επίπεδο.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή του κράτους για το θεσμό του γάμου η οποία θα αναλυθεί στη συνέχεια.

2.5 Συμβολή του κράτους στο θεσμό της οικογένειας – Οικογενειακή Πολιτική

Όπως κάθε οικογενειακή πολιτική, έτσι και η ελληνική περιλαμβάνει μέτρα υλικής βοήθειας (δηλαδή επιδόματα, βοηθήματα, φοροαπαλλαγές,) και μη υλικής βοήθειας (δηλαδή υπηρεσίες –όπως βρεφονηπιακούς σταθμούς, βοήθεια στο σπίτι, συμβουλευτικές υπηρεσίες). Περιλαμβάνει επίσης μέτρα για μη συμβατικά οικογενειακά σχήματα (όπως είναι π.χ. η μονογονεϊκή οικογένεια) αλλά όχι για οικογένειες υψηλού κινδύνου (όπως για παράδειγμα οι μεταναστευτικές) ή για οικογένειες σε κρίση (όπως για οικογένειες σε κρίση (όπως για παράδειγμα, οι οικογένειες που βιώνουν την ανεργία ή την αναπηρία ενός μέλους τους ή τους κραδασμούς που δημιουργεί ένα διαζύγιο).

Ας δούμε πιο συγκεκριμένα τα κυριότερα μέτρα οικογενειακής πολιτικής στην Ελλάδα.

Αρχικά θα αναλύσουμε τα μέτρα που αφορούν στην προστασία του γάμου. Η προστασία του γάμου είναι συνταγματική επιταγή και επιδιώκεται αφενός μέσω των υλικών παροχών προς όσους συνάπτουν γάμο και αφετέρου, δυσχερειών στη λύση του γάμου.

Οι υλικές παροχές περιλαμβάνουν ένα δώρο σύστασης οικογένειας σε φτωχές γυναίκες και κυρίως επίδομα γάμου το οποίο, ύστερα από πρόσφατη ρύθμιση (πρέπει να) χορηγείται και στους δύο εργαζόμενους συζύγους τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Το επίδομα δεν χορηγείται σε όσους συγκατοικούν χωρίς γάμο – αν και χορηγείται στην άγαμη εργαζόμενη μητέρα.

Η διαδικασία λύσης του γάμου με διαζύγιο έχει καταστεί ευκολότερη στο πλαίσιο του νέου Οικογενειακού Δικαίου . Ωστόσο , η διαδικασία αυτή δεν είναι ιδιαίτερη εύκολη και είναι αρκετά δαπανηρή.

Στις ρυθμίσεις οι οποίες εκφράζουν την αποδιδόμενη στο γάμο κοινωνική σημασία περιλαμβάνεται η 5ήμερη άδεια γάμου των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα.

Στην συνέχεια θα αναφερθούμε στα μέτρα που αφορούν την προστασία της μητρότητας και τις γονικές άδειες.

Η προστασία της μητρότητας είναι συνταγματική επιταγή και , για τα ελληνικά δεδομένα , αυξημένη – αν και δεν περιλαμβάνει υπηρεσίες οι οποίες ,σε κάποιες χώρες της Ε.Ε (ιδιαίτερα , μάλιστα , την Σουηδία και την Δανία) , έχουν μεγάλο ανάπτυγμα και είναι χαρακτηριστικές της οικογενειακής πολιτικής .

Στην ασφαλισμένη καταβάλλεται ποσόν τόσο για τα έξοδα τυχόν τεχνητής γονιμοποίησης όσο και για εκείνα του τοκετού. Η άδεια τοκετού είναι στον δημόσιο τομέα 5 μήνες (2 πριν και 3 μετά τον τοκετό) και στον ιδιωτικό 17 εβδομάδες (8 πριν και 9 μετά τον τοκετό). Τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα η άδεια είναι με αποδοχές και χωρίς να έχει ο εργοδότης δικαίωμα να απολύσει την εργαζόμενη κατά την διάρκεια της άδειας της. Στον ιδιωτικό τομέα , ο πατέρας δικαιούται άδειας 2 ημερών για την γέννηση κάθε παιδιού.

Επιπλέον , στον δημόσιο τομέα , η εργαζόμενη έχει δικαίωμα είτε μειωμένου ωραρίου (κατά τις 2 ώρες τα πρώτα δύο χρόνια από την γέννηση του παιδιού και 1 ώρα τα επόμενα δύο) είτε άδειας 9 μηνών με αποδοχές . Στον ιδιωτικό τομέα , η εργαζόμενη έχει δικαίωμα είτε να εργάζεται 1 ώρα λιγότερη επί τριάντα μήνες μετά τον τοκετό είτε να εργάζεται 2 ώρες λιγότερες τον πρώτο χρόνο και 1 ώρα λιγότερη τους επόμενους έξι μήνες . Εφόσον η μητέρα δεν κάνει χρήση του δικαιώματος αυτού , μπορεί να κάνει χρήση ο πατέρας .

Στον ιδιωτικό τομέα , ο γονέας που απασχολείται επί τουλάχιστον έναν χρόνο έχει δικαίωμα σε άδεια έως 3,5 μηνών χωρίς αποδοχές , προκειμένου να ασχοληθεί με παιδί κάτω των 3,5 ετών . Η άδεια αυτή δεν συνυπολογίζεται στα συντάξιμα έτη παρά μόνο αν ο εργαζόμενος / η εργαζόμενη πληρώνει τις εισφορές τόσο τις δικές του/της

όσο και του εργοδότη . Στον δημόσιο τομέα , εξάλλου , η διάρκεια της γονικής άδειας είναι έως 2 έτη άνευ αποδοχών για φροντίδα παιδιών έως 6 ετών . Στην πράξη , τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα , η μητέρα που κάνει χρήση του δικαιώματος γονικής άδειας .

Άλλης τάξης είναι το δικαίωμα αναγνώρισης ως συντάξιμων πλασματικών ετών , ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών . Έτσι , οι εργαζόμενες που αποκτούν παιδί μετά την 1.1.2003 , μπορούν να συμπληρώσουν τον προβλεπόμενο χρόνο σύνταξης με έναν (πλασματικό) χρόνο για το πρώτο παιδί , ενάμισι για το δεύτερο και δύο για το τρίτο. Μάλιστα αν η μητέρα δεν κάνει χρήση του δικαιώματος αυτού , δικαιούται να κάνει χρήση ο πατέρας .

Ακόμη θα δούμε επιγραμματικά τα μέτρα που αφορούν στην προστασία των πολυτέκνων. Η προστασία των πολυτέκνων είναι συνταγματική επιταγή και περιλαμβάνει : επιδόματα που αυξάνουν με τον αριθμό των παιδιών , τέτοια είναι για παράδειγμα , το μηνιαίο επίδομα για το τρίτο παιδί ή μηνιαίο επίδομα στην πολύτεκνη μητέρα (καταβάλλεται ένα ποσό για κάθε άγαμο παιδί μέχρι 23 ετών εφόσον το οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει ένα ποσό που προσδιορίζεται σε σχέση προς τον αριθμό των παιδιών της ως άνω κατηγορίας).

Επιπλέον κάποια άλλα μέτρα είναι η ισόβια σύνταξη στην πολύτεκνη μητέρα με περισσότερα από τρία παιδιά , με προϋπόθεση για την καταβολή της το χαμηλό οικογενειακό εισόδημα , τα μειωμένα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος και ύδρευσης , τα μειωμένα δημοτικά τέλη (σε ορισμένους δήμους) , η έκπτωση στα μέσα μαζικής μεταφοράς , το αδασμολόγητο αυτοκίνητο και η φορολογική και στεγαστική πολιτική που γίνονται ευνοϊκότερες καθώς αυξάνει ο αριθμός των παιδιών και ανάλογα με αυτόν.

Ενώ υπάρχει μια σειρά μέτρων , όχι αναγκαστικά οικονομικού χαρακτήρα αλλά με σαφείς οικονομικές επιπτώσεις στην οικογένεια όπως είναι , για παράδειγμα , η μειωμένη στρατιωτική θητεία για τον πρωτότοκο γιο της πολύτεκνης οικογένειας ή μεταγραφή σε πανεπιστήμιο του τύπου καταγωγής (ή φοίτησης άλλου αδελφού) του φοιτητή που προέρχεται από πολύτεκνη οικογένεια.

Με το πέρασμα των χρόνων κάποια από τα επιδόματα που δίνονται στους εργαζόμενους γονείς καταργήθηκαν όπως το επίδομα γάμου από τον Μάιο του 2013

με νόμο του κράτους στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα . Το οικογενειακό επίδομα αντικαταστάθηκε από το ενιαίο επίδομα τέκνων και το ειδικό επίδομα σε τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες. Τέλος με τον νόμο 4093/2012 καταργήθηκε η ισόβια σύνταξη στις πολύτεκνες μητέρες. (<http://www.oga.gr/#>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

3.1 Ο ορισμός της οικονομικής κρίσης

Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. (Κουφάρης, 2010)

Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων και συγκεκριμένα τη φάση της καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια συνεχή συρρίκνωση. Οι οικονομικές διακυμάνσεις ορίζονται ως οι διαδοχικές αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας μέσα σε μια οικονομία. Λέγονται αλλιώς και κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι. Οι Άγγλοι αποδίδουν το φαινόμενο με τον όρο «business cycles», ακριβώς για να τονίσουν την ιδιαίτερη βαρύτητα των επενδύσεων στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου. Από πολύχρονες στατιστικές παρατηρήσεις διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικοί κύκλοι διαρκούν περίπου από 7 έως 11 χρόνια (European Commission, 2009)

3.2 Η κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

Η επιρροή της οικονομικής κρίσης έχει γίνει αισθητή τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο στην Ελλάδα. Πολλοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι αυτή είναι η χειρότερη οικονομική κρίση μετά την μεγάλη ύφεση της δεκαετίας του 1930. Είναι αποτέλεσμα της απειλής της συνολικής κατάρρευσης μεγάλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και την διάσωσή τους από τις εθνικές κυβερνήσεις. Αυτό είχε ως

αποτέλεσμα την ύφεση στις χρηματοπιστηριακές αγορές όλου του κόσμου. (Πουραίμης, 2013: 5)

Η παγκόσμια οικονομική κρίση αρχικά, ξεκίνησε από τις ΗΠΑ το 2008, η οποία προκάλεσε την κατάρρευση των ασφαλειών των στεγαστικών δανείων, που είχε ως αντίκτυπο την Ευρώπη, επειδή τα χρηματοπιστωτικά της ιδρύματα είχαν άμεση σχέση με αυτά των ΗΠΑ. Οι Ευρωπαϊκές χώρες ειδικά, που έχουν σημαντικά χρέη και συναλλάσσονται στο νόμισμα του ευρώ, συναντούν τεράστιες δυσκολίες στο να τα αποπληρώσουν, χωρίς βοήθεια τρίτων. Στο τέλος του 2009, παρατηρήθηκε σε κάποιες ευρωπαϊκές χώρες αύξηση των ιδιωτικών και κυβερνητικών επιπέδων του δημοσίου χρέους, από την ανησυχία για μια κρίση δημοσίου χρέους μεταξύ των επενδυτών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2008 για να διαφυλάξει τη νομισματική ενότητα, συνάρτησε ένα σχέδιο για την οικονομική ανάκαμψή της, που περιελάμβανε τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Οικονομικής Σταθεροποίησης (EFSM), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοοικονομικής Εποπτείας (ΕΣΧΕ) (European Commission). (Χατζή, 2014)

Όπως αναφέρεται στον Πουραίμη, «Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθώντας να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση, πρότεινε άμεσα μέτρα περικοπών στις δημόσιες δαπάνες των υπερχρεωμένων χωρών, μέσα από έναν μηχανισμό που για πρώτη φορά συστάθηκε και αποτελείται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η ΤΡΟΙΚΑ όπως ονομάστηκε ο μηχανισμός οικονομικής στήριξης, ειδικότερα για την περίπτωση της Ελλάδας συνέστησε ένα χρηματοπιστωτικό πακέτο βοήθειας, το οποίο θα διατίθεται διαδοχικά σε δόσεις ανάλογα με την δημοσιονομικό πρόοδο της τελευταίας.» (Πουραίμης, 2013:1). Οι χώρες που επλήγησαν περισσότερο είναι η Ισλανδία, η Ισπανία, η Γερμανία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, η Ιταλία, η Βρετανία καθώς και η Ελλάδα.

Ένα σύνολο παραγόντων στην Ελλάδα όπως ο μη βιώσιμος δημόσιος τομέας, η υψηλή κατανάλωση σε αντίθεση με την χαμηλή παραγωγικότητα και οι αυξήσεις σε μισθούς και συντάξεις μέσω δανεισμού προκάλεσαν την αύξηση του δημοσίου χρέους. Η δομή της ζώνης του ευρώ ως νομισματική ένωση, χωρίς δημοσιονομική

ένωση, συνέβαλε στην κρίση και αμφισβήτησε την ικανότητα των ευρωπαϊών ηγετών να ανταποκριθούν.. Η κρίση δεν εισάγει μόνο αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις για τις χώρες που επλήγησαν χειρότερα, αλλά έχει επίσης ένα σημαντικό πολιτικό αντίκτυπο σχετικά με την απόφαση των κυβερνήσεων. (Πουραΐμης, 2013:7)

«Η ύφεση στην Ελλάδα έφερε πρωτόγνωρες ανακατατάξεις τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο όπως, πανελλαδικές διαμαρτυρίες για τις μειώσεις των μισθών και συντάξεων, μεγάλη ανεργία και υψηλή και άνιση φορολόγηση στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων» (Πουραΐμης, 2013:2) Ως φυσικό επακόλουθο της κρίσης, μειώθηκε σημαντικά η κατανάλωση όπως και η παραγωγή εγχώριων προϊόντων, αυξήθηκε η ανεργία, καθώς και οι δημόσιες δαπάνες συγκριτικά με τα κρατικά έσοδα.

Στην περίπτωση όμως της Ελλάδας, το πρόβλημα του υψηλού δημόσιου χρέους δεν οφείλεται αποκλειστικά στην οικονομική κρίση και δεν επιδεινώνεται μόνο από την ύφεση. Αυτό εμφανίστηκε στις αρχές του 1980, ώσπου τα τέλη της δεκαετίας του 2000 το πρόβλημα έλαβε μεγάλες διαστάσεις. Πολλές αιτίες συνέβαλαν στο να αυξηθεί το δημόσιο χρέος, με αποτέλεσμα να είναι το υψηλότερο επί τοις εκατό ποσοστό ΑΕΠ ανάμεσα από τις χώρες που ανήκουν στην ΟΝΕ. Η χώρα μας βρέθηκε σε πολύ δύσκολη κατάσταση καθώς βρέθηκε αντιμέτωπη με τη χρεοκοπία, που την οδήγησε να ενταχθεί σε πρόγραμμα στήριξης από την Ε.Ε., την Ε.Κ.Τ. και το Δ.Ν.Τ. (Χατζή, 2014:39)

Ενώ μεν απέφυγε τον κίνδυνο πτώχευσης και δεν έφυγε από το νόμισμα του ευρώ λόγω της ένταξής της σε πρόγραμμα στήριξης, θα πρέπει δε να εφαρμόσει και να τηρήσει τις μεταρρυθμίσεις που της διασφαλίζουν τη συνέχιση της χρηματοδότησής της, προκειμένου να θωρακίσει την οικονομία της και να βγει από την κρίση. Αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο στις μεσαίες και χαμηλές οικονομικές τάξεις καθώς υποχρεώνονται να κάνουν συνεχώς θυσίες ενώ παράλληλα υπάρχει ανισότητα στην οικονομία, λόγω των υψηλών τιμών και των αυξημένων φόρων.

3.3 Συνέπειες οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση, η ανεργία και η ανασφάλεια έχουν σημαντική αρνητική επίδραση στην υγεία του ατόμου. Η αύξηση των ψυχικών διαταραχών, των προβλημάτων εθισμού και εξάρτησης σε ουσίες, των αυτοκτονιών είναι οι πιο επιφανείς επιπτώσεις της κρίσης στην υγεία του πληθυσμού. Σύμφωνα με την Μαρία Μπάδα, Ψυχολόγο, Επικοινωνιολόγο, ΜΑ, Διδάκτορα Παντείου η εργασία αποτελεί την κυριότερη απασχόληση στην καθημερινή ζωή του μέσου ενήλικα. Το επάγγελμα είναι η σχεδόν επικρατέστερη μοναδική επίδραση στην ζωή του ανθρώπου. Η ζωή και η προσωπικότητα του σύγχρονου ανθρώπου είναι δομημένες πάνω στην εργασία και την οικονομική του επιφάνεια. Η εργασία σε σημαντικό βαθμό συντελεί στο προσδιορισμό τόσο της ταυτότητας όσο και της εικόνας εαυτού του σύγχρονου ανθρώπου.

Έτσι, πέρα από τα πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει όποιος βλέπει το εισόδημά του να περικόπτεται ή να εξανεμίζεται, εξίσου σημαντική είναι και η «συμβολική» του κατάρρευση που αντιμετωπίζει. Η εργασία και η κοινωνική αυτοπεποίθηση που συνδέεται με αυτήν, επηρεάζει τον τρόπο αλληλεπίδρασης με τους άλλους, ακόμα και αν είναι οι φίλοι, οι συγγενείς, ο σύντροφός κ.τ.λ. Έντονη άλλωστε είναι η αίσθηση των ανέργων για προσωπική ανεπάρκεια και αδυναμία. Είναι συχνό φαινόμενο άτομα που είναι μακροχρόνια άνεργα να εμφανίζουν συμπτώματα κατάθλιψης. Σε άτομα με κατάθλιψη παρατηρούνται αλλαγές σε σκέψεις, συναισθήματα και σε επαφές με άλλα πρόσωπα του περιβάλλοντος τους. Έτσι η οικονομική κρίση πλήττει πέρα από το ίδιο το άτομο και τη διάθεση του για ζωή, για κοινωνικές σχέσεις και για μελλοντικά σχέδια π.χ. το γάμο και τη δημιουργία οικογένειας.

Ο άνδρας και η γυναίκα που βιώνουν μακροχρόνια οικονομική δυσχέρεια φαίνεται να βάζουν σε δεύτερη μοίρα τις διαπροσωπικές τους σχέσεις και ιδίως την ερωτική τους ζωή αφού βασανίζονται ψυχικά και σωματικά από την μάλιστα της ανεργίας. Οι οικονομικές δυσκολίες μπορούν να δημιουργήσουν συγκρούσεις και εντάσεις ανάμεσα στο ζευγάρι και ιδιαίτερα μέσα στο γάμο αφού δυσκολεύονται να

ανταπεξέλθουν στις οικονομικές τους υποχρεώσεις και μπορούν να οδηγήσουν ακόμα και στο χωρισμό. Πολύ σημαντικές επιπτώσεις έχει και μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, το οποίο επηρεάζεται σημαντικά από τις αλλαγές που πραγματοποιούνται στο ευρύτερο εξωτερικό περιβάλλον. Η ανεργία, τα χαμηλά εισοδήματα και πολλές φορές οι αντίξοες συνθήκες στο περιβάλλον εργασίας δυσκολεύουν τα μέλη της οικογένειας να ανταπεξέλθουν στις καθημερινές τους υποχρεώσεις και ανάγκες.

Πολλές οικογένειες, λόγω περικοπής των εισοδημάτων τους, αλλάζουν τον τρόπο ζωής τους είτε μετακομίζοντας σε φθηνότερες γειτονιές, είτε επιλέγοντας κατοικίες με φθηνότερο ενοίκιο ή έξοδα συντήρησης. Σε κάποιες περιπτώσεις, ορισμένες οικογένειες επιστρέφουν στο πατρικό τους σπίτι και στους τόπους καταγωγής σε μια προσπάθεια να μειώσουν αισθητά τα έξοδα διαμονής. Μεγάλη πτώση διακρίνεται στον βιοποριστικό τομέα καθώς πολλές οικογένειες κυνηγούν τις εκπτώσεις, τις οικονομικές προσφορές και τις χαμηλές τιμές αγοράζοντας αποκλειστικά τα απαραίτητα και μόνο όταν έχουν χρήματα διαθέσιμα αποφεύγοντας τις αγορές μέσω πιστωτικών καρτών όπως πολλές φορές συνέβαινε στο παρελθόν.

Επίσης, παρατηρείται πτώση και στον τομέα της διασκέδασης καθώς οι οικογένειες βγαίνουν λιγότερες φορές έως και καθόλου για φαγητό, σινεμά ή κάποια άλλου είδους διασκέδαση, δεν πάνε καθόλου διακοπές, δεν καλούν στο σπίτι φίλους, αποφεύγουν τις κοινωνικές συναναστροφές για να μην μπαίνουν σε περιττά έξοδα, μειώνουν τις μετακινήσεις τους και ό,τι σχετίζεται με εξόδους για διασκέδαση και κοινωνικές συναναστροφές.

Σε άλλες περιπτώσεις, όταν εργάζεται μόνο ο ένας από τους δύο γονείς π.χ. ο πατέρας και η μητέρα ασχολείται με τα οικιακά προχωρούν σε μειώσεις οι οποίες αφορούν στην εκπαίδευση και στην ψυχαγωγία των παιδιών τους (ξένες γλώσσες, φροντιστήρια, καράτε, χορός κ.α.) ή στο ρουχισμό της οικογένειας υποβαθμίζοντας ακόμα περισσότερο το επίπεδο ζωής της οικογένειας. Αξίζει, επίσης, να επισημανθεί ότι πολλές οικογένειες οι οποίες αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στα αυξημένα έξοδα διαβίωσης υιοθετούν ακόμα πιο οδυνηρές επιλογές, καταφεύγοντας είτε στο δανεισμό και την ελεημοσύνη φίλων και συγγενών, είτε στις κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχουν οι Δήμοι, οι Μη κυβερνητικές οργανώσεις, η εκκλησία, διάφοροι φιλανθρωπικοί φορείς και οργανισμοί. Πρόκειται για τα νοικοκυριά, που είτε είναι

υπερ-χρεωμένα, είτε έχουν χάσει σημαντικό μέρος των υπαρχόντων τους λόγω κατασχέσεων και χρεοκοπίας.

Εξίσου σημαντικό είναι ότι ορισμένες οικογένειες οι οποίες αδυνατούν να βρουν εργασία και μη αντέχοντας την καθημερινότητα στη χώρα τους, αναζητούν εργασία σε άλλες χώρες ως μετανάστες ελπίζοντας σε ένα καλύτερο αύριο τόσο για αυτούς αλλά και ιδιαίτερα για τα παιδιά τους. Ως επακόλουθο των καταστάσεων αυτών που αντιμετωπίζει η οικογένεια, τα μέλη της βιώνουν καταστάσεις άγχους, έντασης που σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσουν στην διάλυση της οικογένειας. Αυτό έχει ως συνέπεια είτε την αύξηση του αριθμού των διαζυγίων, είτε τη δημιουργία άλλων μορφών οικογενειακής συμβίωσης (π.χ μονογονεϊκές οικογένειες, ελεύθερη συμβίωση κ.ά.), είτε πολλές φορές τη συμβατική διατήρηση ενός γάμου λόγω οικονομικής αδυναμίας των γονιών να πάρουν διαζύγιο. Επιπλέον, εκτός από τις συνέπειες που έχει η οικονομική κρίση στη σχέση του ζευγαριού και γενικότερα στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας εξίσου σημαντικό είναι ότι πολλά ζευγάρια δεν κάνουν πολλά παιδιά αλλά περιορίζονται στην απόκτηση τουλάχιστον ενός παιδιού ακόμα και αν το όνειρο τους ήταν να αποκτήσουν μία μεγάλη οικογένεια. Αυτό έχει ως συνέπεια την μείωση της υπογεννητικότητας και την αύξηση των αμβλώσεων.

Η οικονομική κρίση προκαλεί ακόμα δραματικές επιπτώσεις και στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος προκαλεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Το διεθνές εμπόριο, ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης και η απασχόληση αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η διεθνής οικονομία..

Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η απασχόληση είναι ένας από τους βασικότερους τομείς οι οποίοι πλήττονται κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης και ως εκ τούτου αυξάνεται κατακόρυφα το ποσοστό της ανεργίας αλλά και αυτό της εργασιακής ανασφάλειας. Επίπτωση της οικονομικής κρίσης είναι επίσης οι μειώσεις μισθών, συντάξεων και η αύξηση των φόρων κάνοντας τους πολίτες να νιώθουν ανασφάλεια για το μέλλον. Οι γονείς νιώθουν απογοήτευση που δεν μπορούν να φροντίσουν τα παιδιά τους και κάποιες φορές παρατηρείται το φαινόμενο φοιτητές να αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους λόγω οικονομικών

προβλημάτων. Χιλιάδες νέοι άνθρωποι με πτυχία και μη μένουν άνεργοι . Οι περισσότεροι πτυχιούχοι δεν έχουν πλέον το δικαίωμα να δουν τους κόπους τόσων χρόνων πάνω σε σπουδές να πετυχαίνουν, τόσο σε επαγγελματικό όσο και πνευματικό επίπεδο. Η μόνη λύση για αυτούς τους ανθρώπους είναι η μετανάστευση η οποία αποτελεί συνέπεια του φαινομένου της ανεργίας. Οι νέοι άνθρωποι θα επιδιώξουν να πραγματοποιήσουν τα όνειρα τους σε άλλες χώρες του εξωτερικού εφόσον στη χώρα τους οι ευκαιρίες για επαγγελματική αποκατάσταση είναι μηδαμινές.

Η εγκληματικότητα είναι ένα άλλο κομμάτι της κοινωνικής ζωής το οποίο επηρεάζεται εξαιτίας της οικονομικής κρίσης . Οι άνθρωποι για να ζήσουν θα προβούν σε εγκληματικές πράξεις για να καταφέρουν να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα. Τέτοιες πράξεις μπορεί να είναι κλοπές, ακόμα και ανθρωποκτονίες. Όταν συμβαίνουν τέτοια γεγονότα σε μια κοινωνία, καταρρέει το σύστημα αξιών και το σύστημα κοινωνικού ελέγχου αδυνατεί να ελέγξει την όλη κατάσταση. Επιπλέον, λόγω της οικονομικής κρίσης, αυξάνεται και η θνησιμότητα. Η οικονομική αποδυνάμωση οδηγεί σε μία σημαντική αύξηση του ποσοστού των αυτοκτονιών, η οποία σχετίζεται πάντα με την αύξηση της ανεργίας. Πολλοί άνθρωποι αδυνατώντας να αντέξουν το βάρος των χρεών τους και μη μπορώντας να ανταπεξέλθουν στα καθημερινά έξοδα δίνουν τέλος στη ζωή τους.

Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στην Ευρώπη, η οικονομική ύφεση επηρεάζει τα ποσοστά θνησιμότητας και παρατηρήθηκε ότι για κάθε αύξηση 1% στην ανεργία, υπάρχει αύξηση 0,8 % στις αυτοκτονίες. Τέλος, εκτός απο τις αρνητικές συνέπειες που έχει η οικονομική κρίση στην κοινωνία και στην ζωή μας γενικότερα υπάρχουν και κάποιες θετικές. Για παράδειγμα την μείωση του υπερκαταναλωτισμού και την ανάπτυξη σημαντικών αξιών όπως είναι η αγάπη, φροντίδα , η κατανόηση κ.α. ώστε να σταματήσουμε να έχουμε ως αυτοσκοπό την απόκτηση υλικών αγαθών και να δίνουμε περισσότερο σημασία σε πιο σημαντικά πράγματα στη ζωή.

3.4 Επιρροή της οικονομικής κρίσης στους νέους

Η κρίση έχει φέρει συνέπειες όχι μόνο σε οικονομικό επίπεδο, αλλά και σε ψυχολογικό, έχοντας ως αντίκτυπο κυρίως νέα άτομα παραγωγικής ηλικίας.

Χαρακτηριστικό είναι πως η σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (Ευρωπαϊκή Στατιστική Αρχή) σε έρευνα που πραγματοποίησε τον Ιούνιο του 2015, η Ελλάδα σημειώνει ανεργία σε ποσοστό 25,2%, ενώ η ανεργία των νέων φτάνει στο 48,3 % με μόνη χώρα την Ισπανία που καταγράφει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στην Ευρώπη. (Δαλιάνης, Πρώτο Θέμα).

Έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές έρευνες τα τελευταία χρόνια που επιχειρούν να μελετήσουν τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης στους νέους. Σύμφωνα με την έρευνα των Lundberg, Mattias, και Alice Wuermli (2012), φαίνεται πως η κρίση έχει σημαντικές επιπτώσεις στη ζωή των νέων. Συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι επηρεάζει τους νέους σε δύο κύριους τομείς: στις ευκαιρίες για εργασία και στην λειτουργία και εργασιακή απασχόληση της οικογένειας. Διαπιστώθηκε ότι η κρίση δυσκολεύει τους νέους στο να διαχειριστούν τις σχέσεις τους, καθώς και στο να διασφαλίζουν μια οικονομική ανεξαρτησία, καθιστώντας τους ως αποτέλεσμα λιγότερο αυτόνομους.

Εκτός όμως από τη δυσκολία στο οικονομικό επίπεδο, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, υπάρχει αναθεώρηση των αντιλήψεων και στόχων των νέων, δυσχεραίνοντας την ανάπτυξη της ταυτότητάς τους ως ολοκληρωμένα άτομα μέσα στην κοινωνία, έχοντας ως συνέπειες την αύξηση της ανεργίας, χαμηλότερο εισόδημα και χειροτέρευση της σωματικής και ψυχικής υγείας. Το κοινωνικό περιβάλλον και γενικότερα η υποστήριξη που παρέχεται στα άτομα διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο, καθώς διαπιστώθηκε ότι οι νέοι από χαμηλά οικονομικά στρώματα πλήττονται περισσότερο σε περίοδο οικονομικής κρίσης. (Lunberg Wuermli, 2012)

Είναι παραδεκτό ότι η ανεργία που βιώνουν οι νέοι μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες στη ζωή τους, όπως χαμηλότερες αμοιβές και μείωση του προσδόκιμου ζωής. Σύμφωνα με τον McQuaid, υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις ότι η ανεργία μπορεί να επηρεάσει την υγεία και την ευεξία, όπως την εκδήλωση ψυχιατρικών ασθενειών κατά τη διάρκεια της ενηλικίωσης, μπορεί επίσης να αυξήσει τις πιθανότητες του καπνίσματος, καθώς και να μειώσει τη γενική ικανοποίηση με τη

ζωή. Ακόμα μπορεί να υπάρξει μείωση των δεξιοτήτων του ατόμου, καθώς και γενικότερη μείωση της αυτοπεποίθησής του. (Jacobsen, 2015).

Μια ακόμα έρευνα έχει πραγματοποιηθεί από την οργάνωση «Νέοι Οργανωμένοι Ευρωπαίοι Ικανοί» (NEOI) η οποία έχει μελετήσει την επίδραση που έχει η κρίση στο νεανικό πληθυσμό. Το δείγμα σε αυτήν την έρευνα αποτέλεσαν 1570 νέοι ηλικίας 22-30 ετών από την Θεσσαλονίκη. Διαπιστώθηκε ότι οι νέοι έχουν περιορίσει σημαντικά τα έξοδα και τις εξόδους τους, τις διακοπές, όπως και τις προσωπικές αγορές τους. Ένα ποσοστό 53,5 δήλωσε ότι πλέον ιεραρχεί τις άμεσες ανάγκες του ανάλογα με το εισόδημα και κάνουν αποταμίευση ενός ποσού χρημάτων.

Η έρευνα συμπεραίνει ότι οι νέοι έχουν επηρεαστεί αρκετά από την οικονομική κρίση και έχουν αλλάξει τον τρόπο διάθεσης και διαχείρισης των χρημάτων τους, καθώς τα έσοδά τους έχουν μειωθεί, η ανεργία έχει αυξηθεί σημαντικά και η εύρεση εργασίας είναι δύσκολη. Επίσης αναφέρει ότι οι νέοι θεωρούν ότι βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με νέα άτομα άλλων χωρών και φαίνονται ιδιαίτερα προβληματισμένοι για τις συνέπειες της κρίσης στη χώρα μας. (Το Βήμα, 2010)

Η οικονομική κρίση φαίνεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των νέων, καθώς το ποσοστό αυτοκτονιών σε νέους έχει αυξηθεί, ιδιαίτερα σε άνδρες παραγωγικής ηλικίας 20 έως 59 ετών όπου σημειώθηκε αύξηση 34% (από 6,58 σε 8,81 ανά 100000 άτομα), καθώς και στις γυναίκες τις ίδιας ηλικίας, από 1,37 σε 1,84 την περίοδο 2011 -2012. Η έρευνα ανέλυσε στοιχεία αυτοκτονιών για την περίοδο 2003 - 2012 και διαπίστωσαν ένα σημαντικό «άλμα» στη θνησιμότητα από αυτοκτονίες μετά το 2010, έτος «ορόσημο» για την εφαρμογή του μνημονίου και των πολιτικών λιτότητας στην χώρα μας. (Jacobsen, 2015)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΟΙ ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

4.1 Μείωση των γάμων στην ελληνική πραγματικότητα και κρίση στο θεσμό του γάμου

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών διοργάνωσε ένα συνέδριο και το θέμα της ομιλίας ήταν «περιφερειακές ανισότητες στους γάμους και στα διαζύγια. Πως η κρίση επηρεάζει τη δημιουργία και τη διάλυση της Οικογένειας».

Στα πλαίσια αυτά πραγματοποιήθηκε μια έρευνα από το 2007 έως και το 2014 και συγκεντρώθηκαν στοιχεία από το ληξιαρχείο της Ελλάδας ενώ έγιναν συγκρίσεις και με άλλες χώρες.

Στο παρόν υποκεφάλαιο θα αναφερθούμε διεξοδικά στους γάμους και όχι στα διαζύγια . Οι γάμοι από τους 61.337 το 2007 προ κρίσης , μειώθηκαν πέρυσι (2014) στους 53.429. Το 2010 δηλαδή την αρχή της κρίσης , οι γάμοι μειώθηκαν στους 56.338. Δύο χρόνια μετά την κορύφωση της κρίσης , οι γάμοι μειώθηκαν ακόμα περισσότερο και ανέρχονταν στους 49.730. Το 2013 οι γάμοι σημείωσαν μια ελαφρά αύξηση και έφτασαν στους 51.255

Στα 1000 άτομα ο αριθμός των γάμων που τελούνται στην Ελλάδα είναι 4,7 και είναι υψηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κυμαίνεται στο 4,2.

Στην περίοδο 2008-2013 το ακαθάριστο ποσοστό γαμηλιότητας στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 20% , δηλαδή γίνονται λιγότεροι γάμοι.

Αναφορικά με τις ηλικίες που παντρεύονται οι Έλληνες φαίνεται πως αυξήθηκε το ηλικιακό όριο. Το 1990 οι άνδρες παντρεύονταν κατά μέσο όρο σε ηλικία 29 ετών και οι γυναίκες στην ηλικία των 25 ετών ενώ το 2010 οι άνδρες παντρεύονται στην ηλικία των 32 ,6 ετών και οι γυναίκες στα 29,5 έτη.

Τέλος ακόμα μια παράμετρος της κρίσης είναι πως πέρυσι υπήρχε μια ισορροπία μεταξύ των θρησκευτικών και πολιτικών γάμων που αριθμητικά ήταν από 25.000 περίπου. Στις αρχές του 2000 οι περίπου 13.000 και τώρα έφτασαν στους 25.000 ενώ αντίστοιχα οι θρησκευτικοί γάμοι μειώθηκαν από τους 45.000 πριν δεκατρία χρόνια στους 25.000. Εφημερίδα Θεσσαλία , 2015 , 26 Σεπτεμβρίου Λιγότεροι γάμοι ,Περισσότερα Διαζύγια , το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών στο Βόλο , εφημερίδα Θεσσαλία , <http://e-thessalia.gr/ligoteri-gami-perissotera-diazigia-to-ethniko-kentro-kinonikon-erevnon-sto-volo-th/>)

Εφόσον αναφερθήκαμε στην μείωση των γάμων , είναι σημαντικό να αναλύσουμε τον ορισμό της κρίσης και αν τελικά υπάρχει κρίση στο θεσμό του γάμου με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης .Ως κρίση ορίζεται « η ανατροπή μιας σταθερής κατάστασης» Ο ορισμός αυτός βασίζεται στο αξίωμα βάσει του οποίου μια σταθερή κατάσταση η οποία αποκαλείται ομοιόσταση ή ισορροπία και αποτελεί αναγκαία συνθήκη για την εκ μέρους του ατόμου ή της οικογένειας εκπλήρωση των βασικών λειτουργιών του/της , μπορεί να διατηρηθεί μέσα από επαρκείς προσαρμογές και τρόπους επίλυσης προβλημάτων (Parad 1966:24)

Σύμφωνα με τον Παπαθανασίου , (2015) , τα τελευταία χρόνια υπάρχει κρίση στο θεσμό του γάμου στην ελληνική οικογένεια , που εκδηλώνεται συνήθως από τον πέμπτο μέχρι δέκατο χρόνο του γάμου. Ενδεικτικός είναι ο αριθμός των διαζυγίων στη χώρα μας που πλησιάζει πια τον αριθμό διαζυγίων στην Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική . Αλλά η κρίση στο θεσμό του γάμου εκδηλώνεται και με το γεγονός ότι υπάρχουν λιγότεροι γάμοι τα τελευταία χρόνια. Πολλοί παντρεύονται σε σχετικά μεγάλη ηλικία , πολλές γυναίκες , κυρίως εργαζόμενες παντρεύονται για πρώτη φορά στο τέλος της αναπαραγωγικής τους ηλικίας (μετά τα 35).

Ακόμη η κρίση μέσα στο γάμο εκδηλώνεται συνήθως αφού έχει μεσολαβήσει ένα σημαντικό χρονικό διάστημα , στην διάρκεια του οποίου οι δύο σύντροφοι δεν αναγνωρίζουν ή αρνούνται να αναγνωρίσουν τις δυσκολίες που εμφανίζονται στη σχέση τους . Αλλά ακόμη και όταν το ζευγάρι αρχίζει να διαισθάνεται την κακή πορεία του γάμου , βολεύεται στην αποσιώπηση και την αποφυγή της συζήτησης του προβλήματος. Κυριαρχείται από τον φόβο ότι αν τολμήσει να θέσει ανοιχτά το ζήτημα της κρίσης και αναλάβει πρωτοβουλίες θα υπάρξει ο κίνδυνος της οριστικής ρήξης. Συνήθως η εμφάνιση της κρίσης έχει πρωταγωνιστή τον άνδρα , ο οποίος πολύ

συχνά εκδηλώνει την δυσαρέσκεια , την ανησυχία και την απογοήτευση του δημιουργώντας μια εξωσυζυγική σχέση .

Επιπλέον οι λόγοι της κρίσης είναι πολλοί. Οι μεγάλες και γρήγορες αλλαγές στο σύγχρονο τρόπο ζωής , για τις οποίες οι δύο σύντροφοι δεν είναι αρκετά προετοιμασμένοι , δημιουργούν συνεχώς νέες απαιτήσεις και κρίσεις στη σχέση , που απειλούν τον γάμο με διάλυση.

Μέσα σε λίγες γενιές παρατηρήθηκαν ανατροπές της κοινωνικής ζωής τις οποίες η ελληνική οικογένεια είναι ανέτοιμη να αφομοιώσει και να διαχειριστεί. Η αλλαγή του κοινωνικού πλαισίου της οικογένειας , η ζωή ανάμεσα σε ξένους και άγνωστους ανθρώπους (απομόνωση και εγκλεισμός σε διαμερίσματα πολυκατοικιών), η εξαφάνιση της γειτονιάς , η εργασιακή απασχόληση της γυναίκας , η ανάγκη για ισοτιμία στη σχέση των δύο φύλων , η διαφορετική χρήση του ελεύθερου χρόνου , μια σειρά από κοινωνικοοικονομικές αλλαγές , αποτελούν μερικούς από τους λόγους που συμβάλλουν στην εμφάνιση της κρίσης .

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι στην εμφάνιση του προβλήματος , συντελεί και η επιθυμία μίμησης ρόλων που αποτελούν πια κοινωνικά πρότυπα.

Στην εποχή μας οι γάμοι λειτουργούν συνήθως με αύξηση του συγκρουσιακού χαρακτήρα της σχέσης , ατομικισμό και αναζήτηση ατομικών λύσεων , βόλεμα , ρουτίνα , δυσκολία στην επικοινωνία , και με χαρακτηριστική πλέον την εμφάνιση του ρόλου της απελευθερωμένης και οικονομικά ανεξάρτητης γυναίκας. Παπαθανασίου Ζ.(2015 ,27 Οκτωβρίου) Κρίση στον γάμο : Η πιο επικίνδυνη ηλικία να συμβεί , www.boro.gr , <http://www.boro.gr/101527/krish-sto-gamo-h-pio-epikindynh-hlikia-na-symvei>).

Σύμφωνα με όσα αναφέραμε σχετικά με τον αριθμό των διαζυγίων στην Δυτική Ευρώπη και στην Βόρεια Αμερική , ο δείκτης διαζυγίων για το 2013 στην Ευρώπη σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat είναι 2 % του συνόλου των χωρών.

4.2 Υπογεννητικότητα

Σύμφωνα με την πρόεδρο του Εθνικού Συμβουλίου Ελληνίδων υπογεννητικότητα υπάρχει σε μια χώρα , όταν ο αριθμός γεννήσεων ανά έτος είναι μικρότερος η όχι σημαντικά μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο αριθμό θανάτων . Για να μην υπάρχει υπογεννητικότητα σε μια χώρα , οι γυναίκες δεν πρέπει να γεννούν λιγότερα από 2 παιδιά με το σκεπτικό ότι , αν οι γονείς φύγουν από τη ζωή θα πρέπει να αφήσουν δύο παιδιά , για να τους αντικαταστήσουν αριθμητικά.

Η Υπογεννητικότητα σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής οδηγεί στην γήρανση του πληθυσμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι η γονιμότητα στην Ελλάδα ήταν σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT το 1990 1,4 παιδιά ανά γυναίκα , το 1995 στο 1,31 , το 2000 στο 1,26 και το 2003 και μετά στο 1,3 εκτός από το έτος 2008 που εμφανίστηκε μια μικρή αύξηση της γονιμότητας ύψους 1,51 , οφειλόμενη στη υψηλότερη γονιμότητα των μεταναστριών. Την ίδια στιγμή στη Γαλλία , Νορβηγία , Βρετανία και τις Η.Π.Α που θεωρούνται από τις θετικά προσκείμενες στις μητέρες χώρες , η γονιμότητα των γυναικών ήταν πάνω από 1,80.

Η Ελλάδα και η Ιταλία παρουσιάζουν τον χαμηλότερο δείκτη γεννήσεων (9%) στην Ε.Ε μετά τη Γερμανία (8,4%) και τη Πορτογαλία (8,5 %) . Οι υψηλότεροι δείκτες γεννητικότητας σημειώνονται στην Ιρλανδία (15,7%) , στο Ηνωμένο Βασίλειο (12,8 %) στη Γαλλία (12,6 %) στη Σουηδία (11,9%) και στην Κύπρο (11,8 %).

Το ελληνικό ποσοστό γονιμότητας που σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία είναι 1,3 περίπου από το έτος 2003 ανά γυναίκα , δείχνει πόσο δυσοίωνα είναι για τη διατήρηση του πληθυσμού , αν αναλογιστεί κανείς ότι το επίπεδο αναπλήρωσης των γενεών είναι το 2,1. « Κάτω από αυτό το όριο οι γενιές δεν αναπληρώνονται και η χώρα γερνά».

Σύμφωνα με τα δημογραφικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ οι γεννήσεις από το 2010 έως την 1^η Αυγούστου του 2014 ανέρχονταν :

2010	2011	2012	2013	2014
114.766	106.428	100.371	94.134	56.280

Πίνακας 6.1 : Γεννήσεις 2010- 2014

Ακόμη σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ οι θάνατοι από το 2010 έως την 1^η Αυγούστου του 2014 ήταν οι έξης :

2010	2011	2012	2013	2014
109.084	111.099	116.628	111.794	71.236

Πίνακας 6.2 : Θάνατοι 2010 – 2014

Η Καταγραφή του πληθυσμού για τα δημογραφικά στοιχεία δημοσιεύτηκε τον Σεπτέμβριο του 2015.

Από τα ίδια στατιστικά στοιχεία προκύπτει , ότι ο δείκτης γεννητικότητας στην Ελλάδα είχε κατέβει στις 9 γεννήσεις ανά 1000 κατοίκους , ενώ ο αντίστοιχος αριθμός το 1980 ήταν 15,36 γεννήσεις . Η μείωση του πληθυσμού ήταν της τάξεως του 5,5 % τη στιγμή που στην Ευρώπη αυξανόταν κατά 2,2 % . Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά το ίδιο έτος (2012) 44.200 άτομα εγκατέλειψαν την Ελλάδα και έτσι ο πληθυσμός μειώθηκε κατά 60.500 άτομα. Η χειρότερη χρονιά θεωρείται το έτος 2013 καθώς οι γεννήσεις παρουσίασαν μείωση κατά 6,21 % σε σχέση με εκείνη του έτους 2012. Τα άτομα άνω των 65 ετών αντιπροσωπεύουν στη χώρα μας ποσοστό πάνω από 14% του πληθυσμού και σύμφωνα με τις προβλέψεις το 2020 θα είναι πάνω από 20% και το 2030 περίπου το 30% του πληθυσμού , ενώ το έτος 2000 το ποσοστό ήταν 16,6 % . (Life2day(2014 ,29 Σεπτεμβρίου) Ελλάδα το 14% του πληθυσμού είναι άνω των 65 ετών life2day <http://www.life2day.gr/2014/09/ellada-to-14-tou-plithusmou-einai-anw-twn-65-etwn/>).

Σύμφωνα με τον Κρεατσέα (2013) οι λόγοι για τους οποίους τα νέα ζευγάρια ακυρώνουν τα σχέδια τους για οικογένεια είναι η οικονομική ανασφάλεια και το στρες. Η ψυχολογική κατάσταση τους λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν επιδρά αρνητικά στην γονιμότητα τους. Επίσης σύμφωνα με τον ίδιο δεν πρέπει να υποτιμήσουμε καθόλου το ζήτημα της ηλικίας της γυναίκας καθώς την προηγούμενη δεκαετία οι γυναίκες που τεκνοποιούσαν άνηκαν στην πληθυσμιακή ομάδα 20 έως 30 ετών ενώ σήμερα είναι 10 χρόνια μεγαλύτερες, οι ηλικίες τους κυμαίνονται από 30 έως 40 ετών.

Επιπρόσθετα ανησυχία προκαλεί σύμφωνα με τον Κρεατσέα η αύξηση εν προκειμένω ο διπλασιασμός των παλίνδρομων κυήσεων. «Ο υψηλός αριθμός τους ερμηνεύεται αφενός από την προχωρημένη ηλικία της μέλλουσας μητέρας, αφετέρου από έναν ενδεχομένως πλημμελή προγεννητικό έλεγχο εξαιτίας του κόστους εξηγεί». (Γιάνναρου Λ., Φωτιάδη Ι. (2014, 23 Μαρτίου) Ανασφάλεια και ανεργία φρενάρουν τις γεννήσεις, Εφημερίδα Καθημερινή,

<http://www.kathimerini.gr/759391/article/epikairothta/ellada/anasfaleia-kai-anergia-frenaroyntis-gennhseis>)

4.3 Αύξηση των διαζυγίων

Τα τελευταία χρόνια τα διαζύγια στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί και ο λόγος δεν είναι άλλος από την οικονομική κρίση.

Τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΛΣΤΑΤ) δείχνουν «έκρηξη» των διαζυγίων, μάλιστα ο αριθμός των διαζυγίων μειώθηκε πανελλαδικά από το 2009 έως το 2011, από 13.607 σε 13.275 το 2010 και 12.705 το 2011. Το 2012, ο αριθμός των διαζυγίων εκτινάχθηκε στα 14.880 διαζύγια, ξεπερνώντας ακόμα και τις λύσεις γάμων στις «εύπορες» εποχές καθώς το 2006 τα εκδοθέντα διαζύγια ήταν 13.218 και το 2003, 12.033. Επίσης πάνω από τα μισά διαζύγια του 2012 (8.586) προέρχονται από γάμους «δέκα ετών και άνω», ενώ καταγράφηκαν 1.645 άνδρες ηλικίας 40-45 ετών και 1.357 άνδρες 45-49 ετών που πήραν το 2012 την απόφαση να γυρίσουν σελίδα στην ζωή τους.

Οι κυριότεροι λόγοι που οδηγούν στον χωρισμό σύμφωνα με το Ινστιτούτο Ψυχικής και Σεξουαλικής Υγείας είναι η διάψευση των προσδοκιών από το έτερον ήμισυ , η ανδρική απιστία ,η ανία και η ζήλια . Κατ'επίκληση περίπου ο ένας στους πέντε άνδρες άνω των 55 ετών επενδύει σε επόμενο κύκλο γάμου και κάνει παιδί , ως ένδειξη νιότης και ευημερίας.

Ακόμη σύμφωνα με τα στοιχεία του Ινστιτούτου Σεξουαλικής Υγείας , το κυρίαρχο χρονικό διάστημα των διαζυγίων είναι η μέση ηλικία των 45 -65 ετών , κάτι που επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι τα περισσότερα ζευγάρια επέλεξαν το διαζύγιο για να αποφύγουν τους όποιους φόρους θα βάραινε η κοινή τους περιουσία. (Σιατέρλη.Β (,2014 , 8 Δεκεμβρίου) Αύξηση διαζυγίων στην Ελλάδα κατά το 2012-2013 , Το μωβ <http://tomov.gr/2014/12/08/>)

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερθήκαμε αναλυτικά στις γεννήσεις ,στους γάμους και στα διαζύγια στην Ελλάδα από την περίοδο της οικονομικής κρίσης μέχρι και το 2013.Αναλύσαμε το πρόβλημα της υπογεννητικότητας που προβληματίζει την Ελλάδα από την δεκαετία του 1980 . Ακόμη επεξηγήσαμε τους λόγους που έχουν αυξηθεί τα διαζύγια τα τελευταία χρόνια. Τέλος στο 5ο κεφάλαιο θα αναλύσουμε κάποια στοιχεία για την έρευνας όπως την μεθοδολογία έρευνας που χρησιμοποιήθηκε .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το κεφάλαιο πραγματοποιήθηκε ανάλυση του σκοπού της έρευνας, των ερευνητικών ερωτημάτων, του ερευνητικού εργαλείου και της ερευνητικής στρατηγικής καθώς και του δείγματος που χρησιμοποιήθηκε και του τρόπου συλλογής των στοιχείων, των δυσκολιών και των ηθικών ζητημάτων που προέκυψαν κατά την διεξαγωγή της έρευνας, και την περιγραφή της στατιστικής ανάλυσης.

5.2 Σκοπός της έρευνας

Ο σκοπός μελέτης της παρούσας πτυχιακής εργασίας ήταν να διερευνηθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση των νέων ατόμων να προχωρήσουν σε γάμο και στη δημιουργία οικογένειας, καθώς και το αν η οικονομική κρίση επηρεάζει την απόφαση αυτή. Υποθέσαμε ότι η οικονομική κρίση αποτελεί έναν από τους παράγοντες που εμποδίζουν τους νέους να παντρευτούν ή να δημιουργήσουν οικογένεια ωστόσο υπάρχουν και κάποιοι άλλοι παράγοντες όπως κοινωνικοί, πολιτικοί, θρησκευτικοί και πολιτιστικοί που επηρεάζουν την απόφαση αυτή και τους οποίους θα προσπαθήσουμε μέσα από την πραγματοποίηση της έρευνάς μας να εξετάσουμε. Ακόμη διερευνήσαμε τις στάσεις και τις αντιλήψεις των νέων σχετικά με το γάμο και την δημιουργία οικογένειας και παράλληλα αναδείξαμε και τον ρόλο της οικογένειας προέλευσης στην απόφαση των νέων να παντρευτούν.

Υπόθεση εργασίας- Ερευνητικά ερωτήματα

Για την διεξαγωγή της έρευνας μας θέσαμε την εξής υπόθεση εργασίας και τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα.

Υπόθεση εργασίας:

Η οικονομική κρίση σε συνδυασμό με τα προσωπικά χαρακτηριστικά του ατόμου, με την σχέση των νέων με την πατρική τους οικογένεια και με τις αντιλήψεις τους για το γάμο επηρεάζει την απόφαση των νέων να δημιουργήσουν οικογένεια.

Ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποιες είναι οι αντιλήψεις και οι στάσεις των άγαμων νέων για το γάμο και τη δημιουργία οικογένειας;
- Ποιες από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στη ζωή του ερωτώμενου σχετίζονται με την απόφαση του να προχωρήσει σε γάμο ή δημιουργία οικογένειας ; (1. Ανεργία , 2. Μείωση του εισοδήματος , 3. Γενικότερη Οικονομική Ανασφάλεια , 4 . Χαμηλή Αυτοεκτίμηση)
- Πώς επιδρά η οικονομική κρίση στον θεσμό του γάμου ; (αρνητική επίδραση : σε διάσταση ή διαζύγιο , θετική επίδραση : ενδυνάμωση σχέσεων)
- Η σχέση που έχουν οι νέοι με την πατρική οικογένεια επηρεάζει την απόφαση τους να προχωρήσουν σε γάμο ή στην δημιουργία οικογένειας ;
- Διαπιστώνονται διαφορές στις στάσεις και τις αντιλήψεις των νέων για το γάμο και τη δημιουργία οικογένειας μεταξύ των τριών περιοχών συλλογής του δείγματος; (Γιαννιτσία , Ηράκλειο , Χανιά)
- Σχετίζονται τα κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά του ατόμου (φύλο, ηλικία, τόπος διαμονής, μορφωτικό επίπεδο) με την απόφαση των νέων ατόμων να προχωρήσουν σε γάμο ή στη δημιουργία οικογένειας;

5.3 Ερευνητική Στρατηγική

Στην έρευνα που πραγματοποιήσαμε, επιλέξαμε να χρησιμοποιήσουμε την μέθοδο της Ποσοτικής Έρευνας. Αυτή η μέθοδος είναι πολύ διαδεδομένη και χρησιμοποιείται συχνά σε έρευνες που καλούνται να μετρήσουν στάσεις, αντιλήψεις, γνώμες από ένα δείγμα ανθρώπων.

Η παρούσα έρευνα κατατάσσεται στις περιγραφικές, με τη χρήση του ερωτηματολογίου, δεδομένου ότι επιθυμούμε να αποτυπώσουμε τα χαρακτηριστικά μιας δεδομένης κατάστασης (Δημητρόπουλος, 2004). Η κατάσταση αυτή στην παρούσα έρευνα, είναι οι στάσεις και οι αντιλήψεις των νέων ατόμων για δημιουργία οικογένειας στην περίοδο της οικονομικής κρίσης. Οι περιγραφικές έρευνες έχουν ως σκοπό τον προσδιορισμό και την εκτίμηση των χαρακτηριστικών μιας δεδομένης κατάστασης.

Για την επιτυχία των ερευνών αυτών απαιτείται προσοχή για τυχόν μεροληψία, να είναι περισσότερο οργανωμένες, προδιαγραμμένες και σχεδιασμένες. Έρευνες χρησιμοποιούνται κυρίως για τη συλλογή συγκεκριμένων πληροφοριών, μέσω δομημένων τυποποιημένων ερωτηματολογίων για τις αντιλήψεις, τις απόψεις, τις γνώσεις, τις στάσεις και τις συμπεριφορές ενός δείγματος χρησιμοποιώντας κυρίως ερωτήσεις που απαιτούν σαφή απάντηση. (Δημητρόπουλος, 2004)

5.4 Πεδίο μελέτης – Επιλογή δείγματος

Ως πεδίο μελέτης της παρούσας έρευνας ορίστηκαν οι πόλεις του Ηράκλειου, των Χανίων, και των Γιαννιτσών, τόποι διαμονής των μελών της ομάδας. Το κάθε μέλος της ερευνητικής ομάδας μοίρασε 100 ερωτηματολόγια στον τόπο διαμονής του και έγινε συγκριτική μελέτη μεταξύ των τριών δειγμάτων.

Το δείγμα της έρευνας μας περιελάμβανε 300 άνδρες και γυναίκες οι οποίοι ήταν άγαμοι, ανήκαν στο γενικό πληθυσμό και βρίσκονταν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 25 έως 35 ετών.

Το δείγμα ήταν ευκολίας με κύρια κριτήρια την ηλικία και την οικογενειακή κατάσταση. Επιλέχθηκε η ηλικιακή ομάδα άγαμων νέων 25 – 35 ετών για το δείγμα της έρευνας διότι είναι οι πιο συνηθισμένες ηλικίες κατά τις οποίες ένα άτομο αποφασίζει να δεσμευτεί και να δημιουργήσει οικογένεια.. Η τεχνική δειγματοληψίας που χρησιμοποιήσαμε ήταν η δειγματοληψία ευκολίας ή συμπτωματική.

5.5 Το ερωτηματολόγιο

Ως εργαλείο μέτρησης για την πραγματοποίηση της έρευνάς μας επιλέχθηκε το ερωτηματολόγιο. Κάποιες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου δημιουργήθηκαν από τα μέλη της ομάδας και την υπεύθυνη καθηγήτρια ενώ χρησιμοποιήθηκαν κάποιες άλλες ερωτήσεις από άλλες πτυχιακές και προσαρμόστηκαν στο δικό μας θέμα.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 4 θεματικές ενότητες . Η πρώτη ενότητα ερωτήσεων περιλαμβάνει τα κοινωνικό δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων όπως το φύλο , η ηλικία , τον τόπο διαμονής ή καταγωγής , το επίπεδο εκπαίδευσης . Η δεύτερη ενότητα περιέχει ερωτήσεις που αφορούν την οικονομική κατάσταση των νέων και πως η κρίση συνέβαλε στην κατάσταση αυτή . Η τρίτη ενότητα ερωτήσεων αναφέρεται στις σχέσεις των νέων με την οικογένεια τους και τον/την σύντροφο τους ενώ η τέταρτη ενότητα περιέχει ερωτήσεις που αναφέρονται στην ετοιμότητα των νέων για γάμο και στους παράγοντες που τους οδήγησαν ή τους εμπόδισαν να πάρουν την απόφαση αυτή .

Περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις ενώ υπάρχουν και ερωτήσεις με την μορφή κλιμάκων.

Η ερώτηση 10 πάρθηκε από την Πτυχιακή των Αγγέλη , Ανυφαντή και Βαβουράκη με τίτλο : "Υποκειμενικές Αντιλήψεις των Φοιτητών/τριών του ΤΕΙ Κρήτης για τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στους ίδιους και στην οικογένεια τους" . Η ελάχιστη πιθανή τιμή της κλίμακας ήταν το 1 (= ελάχιστα) και η μέγιστη τιμή το 5(=πάρα πολύ).

Αντίστοιχα, η ερώτηση 24 του ερωτηματολογίου πάρθηκε από την Κλίμακα Οικογενειακού Περιβάλλοντος (Family Environment Scale) και αποτελείται συνολικά από 90 ερωτήσεις. Στο ερωτηματολόγιο και συγκεκριμένα στην 24 ερώτηση χρησιμοποιήθηκαν μόνο τις 36 από αυτές . Η ερώτηση 24 εξετάζει τις σχέσεις στο οικογενειακό περιβάλλον και τις σχέσεις των μελών στην πατρική οικογένεια του ατόμου.. Η κωδικοποίηση που δόθηκε στην συγκεκριμένη κλίμακα είναι 1 =Ισχύει και 0= Δεν Ισχύει .

Επίσης οι ερωτήσεις 26 ,27,και 28 εξετάζουν την πρόθεση των νέων για γάμο και είναι η κλίμακα των Park και Rosen (2013). Είναι κλίμακα Likert και έχει 7

πιθανές απαντήσεις , όπου η ελάχιστη πιθανή τιμή είναι το 1 (=διαφωνώ απόλυτα) και μέγιστη τιμή το 6 (=συμφωνώ απόλυτα).

Ακόμη η ερώτηση 27 δείχνει τις γενικές στάσεις των νέων προς τον γάμο. . Αποτελεί κλίμακα Likert με πιθανές απαντήσεις το 0=διαφωνώ απόλυτα , το 1=διαφωνώ μέτρια , το 2=διαφωνώ λίγο , το 3=ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ ,το 4=συμφωνώ λίγο ,το 5=συμφωνώ μέτρια και το 6= συμφωνώ απόλυτα.

Η ερώτηση 28 εξετάζει τις απόψεις των νέων για το γάμο. Αποτελείται από 23 υποερωτήσεις και είναι κλίμακα Likert με πιθανές απαντήσεις 0 = διαφωνώ απόλυτα , 1=διαφωνώ μέτρια , 2=διαφωνώ λίγο, 3=ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ , 4=συμφωνώ λίγο , 5=συμφωνώ μέτρια και 6 =συμφωνώ απόλυτα. Οι ερωτήσεις 2,9,15 δείχνουν ρομαντισμό (αγάπη, συναίσθημα), οι 3,11,18,21,22 δηλώνουν τον σεβασμό , οι 4 ,6 ,14,17,20 εξετάζουν την εμπιστοσύνη , οι 7,13,19 εξετάζουν τα οικονομικά , οι 1,8,10,16 δηλώνουν το νόημα και οι 5,12,23 εξετάζουν την σωματική οικειότητα.

5.6 Τρόπος συλλογής στοιχείων

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω για την έρευνα χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο, τα οποία δόθηκαν σε άτομα ηλικίας 25 – 35 ετών.

Τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και μοιράστηκαν τον Φεβρουάριο του 2016 απευθείας στον ενδιαφερόμενο πληθυσμό, δηλαδή σε νέους 25 – 35 ετών που ενδιαφέρθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα. Οι ερευνήτριες ήταν παρούσες κατά τη διάρκεια της συμπλήρωσης των περισσότερων και απαντούσαν σε κάθε απορία των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα. Ακόμα, κάποια ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν ηλεκτρονικά μέσω e-mail, λόγω της ευκολίας πρόσβασης στο διαδίκτυο ορισμένων ερωτώμενων και για εξοικονόμηση χρόνου.

5.7 Στατιστική ανάλυση και επεξεργασία αποτελεσμάτων

Η επεξεργασία και η ανάλυση των απαντήσεων έγινε με την βάση των δεδομένων του SPSS. Η πρώτη ενότητα των αποτελεσμάτων αφορά την περιγραφική στατιστική όλων των μεταβλητών του ερωτηματολογίου με πίνακες συχνοτήτων,

ποσοστά, μέση τιμή, διαγράμματα. Η δεύτερη ενότητα αποτελεσμάτων αναφέρεται στη συσχέτιση των κλιμάκων του γάμου με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, η τρίτη ενότητα αφορά τον έλεγχο των κλιμάκων του γάμου με την αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης, η τέταρτη εξετάζει τη συσχέτιση των κλιμάκων του γάμου με την αξιολόγηση των σχέσεων με την οικογένεια προέλευσης. Η τελευταία ενότητα εξετάζει αν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην επιλογή γάμου και συγκατοίκησης σε σχέση με το φύλο. Πριν την στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων έγιναν κάποιες επανακωδικοποιήσεις σε συγκεκριμένες ερωτήσεις.

- Στην ερώτηση 24 η κωδικοποίηση από 1 ισχύει και 2 δεν ισχύει άλλαξε σε 1 ισχύει και 0 δεν ισχύει.
- Στην ερώτηση 30 που αφορούσε την ηλικία που είναι καλό να παντρευτεί κάποιος έγιναν οι παρακάτω κωδικοποιήσεις όπου 1 = <25 , 2 =25-29 , 3 = 30-35 , 4= <35 και 5=άλλη απάντηση.
- Στην ερώτηση 31 που αφορούσε την ηλικία γάμου σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα με πιθανές επιλογές την ηλικία γάμου και δεν θα παντρευτώ ποτέ , οι κωδικοποιήσεις που έγιναν ήταν ίδιες με την 30 ερώτηση.
- Ενώ υπολογίστηκαν για τις κλίμακες 26 ,27,28 και 37 τα σκορ για το σύνολο των ατόμων του δείγματος.

Η κλίμακα 24 η οποία εξετάζει το οικογενειακό περιβάλλον και τις σχέσεις των μελών στην οικογένεια, ενώ υπάρχουν ερωτήσεις με αντίστροφη βαθμολόγηση , αυτές είναι οι : 5,17,25(συνοχή) , 6,14,26,34(συγκρούσεις) , 3,31,35 (ανεξαρτησία) και 4,8,24,28(έλεγχος). Ακόμα στην κλίμακα 26 η οποία αναφέρεται στην πρόθεση των νέων για γάμο η 3 πρόταση (δεν ελπίζω ότι θα παντρευτώ) έχει αντίστροφη βαθμολόγηση. Επιπλέον βλέπουμε ότι στην κλίμακα 27 η οποία δείχνει τις γενικές στάσεις των νέων απέναντι στο γάμο υπάρχουν ερωτήσεις που έχουν αντίστροφη βαθμολόγηση όπως οι 2,3,4,8 και 10. Τέλος στη κλίμακα 28 , η οποία εξετάζει τις απόψεις των νέων για το γάμο , υπάρχουν ερωτήσεις με αντίστροφη βαθμολόγηση . Οι ερωτήσεις αυτές είναι οι 13,15,17 και 23.

Αναφορικά με την εργασιακή κατάσταση των ατόμων στην ερώτηση 6, εργάζεται το 62,3%. Το υπόλοιπο ποσοστό δεν εργάζεται και ειδικότερα «Δεν εργάζεται αλλά και δεν αναζητά εργασία» το 4%, αναζητά το 25,3% και δεν εργάζεται διότι σπουδάζει δήλωσε το 8,3% του δείγματος.

Στην ενότητα που εξετάζει την οικονομική κατάσταση, αναφορικά με την αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης του ατόμου και της επίπτωσης στην προσωπική ζωή, χρησιμοποιείται ενότητα ερωτήσεων 5 βάρθμιας κλίμακα όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Ελάχιστα και η τιμή 5 αντιστοιχεί στην επιλογή Πάρα πολύ.

Κατά συνέπεια από το σύνολο των ερωτήσεων δημιουργείται νέα σύνθετη μεταβλητή που εκφράζει την συνολική επίδραση. Η νέα μεταβλητή δημιουργείται από το άθροισμα των τιμών των επιμέρους και άρα η κλίμακα της νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 14 – 70, με την τιμή 70 να εκφράζει υψηλή τιμή επίδρασης.

Στη συνέχεια, όσον αφορά την ενότητα που εξετάζει την πατρική οικογένεια, χρησιμοποιείται ενότητα ερωτήσεων – δίτιμων μεταβλητών όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Ισχύει και η τιμή 0 αντιστοιχεί στην επιλογή δεν ισχύει. Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται αξιολογούν 4 παράγοντες οικογενειακών σχέσεων όπως Συνοχή, Σύγκρουση, Ανεξαρτησία και Έλεγχο.

Κατά συνέπεια από το σύνολο των ερωτήσεων δημιουργούνται 4 νέες σύνθετες μεταβλητές που εκφράζουν τις τιμές των παραγόντων. Οι νέες μεταβλητές δημιουργούνται από το άθροισμα των τιμών των επιμέρους και άρα η κλίμακα κάθε νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 0 – 9, με την τιμή 9 να εκφράζει υψηλή τιμή κάθε χαρακτηριστικού.

Επίσης, στην ενότητα του ερωτηματολογίου που περιλαμβάνει τις στάσεις και απόψεις για το γάμο και την οικογένεια υπάρχουν κάποια στοιχεία. Ειδικότερα, αναφορικά με την αξιολόγηση της πρόθεσης για γάμο, χρησιμοποιείται ενότητα 3^{ων}

ερωτήσεων ββάθμιας κλίμακας όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Διαφωνώ απόλυτα και η τιμή 6 αντιστοιχεί στην επιλογή Συμφωνώ απόλυτα Από το άθροισμα των ερωτήσεων δημιουργείται νέα μεταβλητή. Συνεπώς η κλίμακα της νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 3 – 18, με την τιμή 18 να εκφράζει υψηλή τιμή πρόθεση του ατόμου για γάμο.

Αναφορικά με την αξιολόγηση των στάσεων για το γάμο, χρησιμοποιείται ενότητα 10 ερωτήσεων ββάθμιας κλίμακας όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Διαφωνώ απόλυτα και η τιμή 6 αντιστοιχεί στην επιλογή Συμφωνώ απόλυτα Από το άθροισμα των ερωτήσεων δημιουργείται νέα μεταβλητή. Συνεπώς η κλίμακα της νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 6 – 60, με την τιμή 60 να εκφράζει υψηλή τιμή θετικών στάσεων του ατόμου για το γάμο.

Αναφορικά με την αξιολόγηση των απόψεων για το γάμο, χρησιμοποιείται ενότητα 23^{ων} ερωτήσεων ββάθμιας κλίμακας όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Διαφωνώ απόλυτα και η τιμή 6 αντιστοιχεί στην επιλογή Συμφωνώ απόλυτα Από το άθροισμα των ερωτήσεων δημιουργείται νέα μεταβλητή. Συνεπώς η κλίμακα της νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 23 – 138, με την τιμή 138 να εκφράζει υψηλή τιμή θετικών απόψεων του ατόμου για το γάμο.

Αφού φτιάχτηκαν όλα τα παραπάνω , δημιουργήθηκαν πίνακες και σχήματα τα οποία δείχνουν αναλυτικά τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα. Χρησιμοποιήθηκαν οι κατάλληλοι στατιστικοί ελέγχοι ανάλογα με τις μεταβλητές Πραγματοποιήθηκαν οι απαραίτητες συσχετίσεις των κύριων μεταβλητών με τα υπόλοιπα στοιχεία που εξετάστηκαν, ενώ όπου χρειάστηκε πραγματοποιήθηκε έλεγχος χ^2 , για των υπολογισμό των μέσων τιμών και των διαστημάτων εμπιστοσύνης 95% ενώ τέλος στις περιπτώσεις όπου οι μεταβλητές ήταν ποσοτικές έγινε έλεγχος t-test .

5.8 Δυσκολίες κατά την διεξαγωγή της έρευνας

Κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας παρουσιάστηκαν κάποιες δυσκολίες όσον αφορά την συλλογή του δείγματος, μιας και το δείγμα μας δεν προέρχονταν από τον φοιτητικό πληθυσμό και δεν ήταν εύκολα προσβάσιμο. Απευθύνονταν σε άτομα ηλικίας 25-35 ετών τα οποία είτε είχαν σχέση είτε ήταν

ελεύθερα. Ακόμη, δυσκολία παρουσιάστηκε και όσον αφορά τον αριθμό των ατόμων που αποτελούσαν το δείγμα (300 άτομα) λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών που έπρεπε να έχουν αυτά τα άτομα. Μια δυσκολία που προέκυψε επίσης, αφορά το μέγεθος του ερωτηματολογίου και κάποια άτομα έδειξαν σχετική απροθυμία να το συμπληρώσουν. Τέλος, δυσκολία παρουσιάστηκε και στην εύρεση σχετικής βιβλιογραφίας για την οικονομική κρίση, καθώς υπήρχαν πολλές έρευνες και άρθρα που αναφέρονται στις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ψυχική υγεία του ατόμου αλλά ελάχιστα που να αναφέρονται στις επιπτώσεις που έχει η οικονομική κρίση στην οικογένεια και τις σχέσεις των μελών καθώς επίσης και στην κοινωνική ζωή.

5.9 Περιορισμοί – Αδυναμίες της έρευνας

Κατά την πραγματοποίηση της έρευνας υπήρξαν κάποια προβλήματα όσον αφορά την συμπλήρωση ορισμένων ερωτήσεων στο ερωτηματολόγιο από τον ερωτώμενο πληθυσμό. Ειδικότερα, από την πρώτη ενότητα ερωτήσεων όπου ζητήθηκαν πληροφορίες για τα κοινωνικό δημογραφικά στοιχεία, μερικοί που δήλωναν άνεργοι / άεργοι ή φοιτητές, συμπλήρωναν στη συνέχεια λανθασμένα τις ερωτήσεις αναφορικά με το βαθμό που η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει την εργασία τους, ερωτήσεις δηλαδή που δεν τους αφορούσαν. Επίσης, οι περισσότεροι ερωτώμενοι δεν συμπλήρωσαν την ερώτηση μικρής ανάπτυξης, με θέμα τα θετικά που έχουν προκύψει στους ίδιους λόγω της οικονομικής κρίσης. Κάτι ανάλογο συνέβη και στην ενότητα που μελετούσε τις στάσεις για το γάμο, όπου οι ερωτώμενοι καλούνταν να απαντήσουν για το ποια είναι η πιο κατάλληλη ηλικία γάμου, στην οποία ένα μικρό ποσοστό έγραψε 'όποτε νιώσει έτοιμος ο καθένας', χωρίς να δίνει μια ακριβή απάντηση.

5.10 Ηθικά Ζητήματα

Το κύριο ηθικό ζήτημα αφορούσε την τήρηση της ανωνυμίας των ερωτώμενων και της εχεμύθειας αναφορικά με το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών των ερωτώμενων. Αυτά διασφαλίστηκαν μέσα από την ανωνυμία των ερωτηματολογίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. Περιγραφική στατιστική των μεταβλητών του δείγματος.

6.1.1 Χαρακτηριστικά του δείγματος

Το τελικό δείγμα διαμορφώθηκε από την συμμετοχή στην δειγματοληψία 300 ατόμων των περιοχών Γιαννιτσών, Ηρακλείου, Χανίων

Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος, αυτά είναι: το φύλο, ο τόπος μόνιμης διαμονής, η οικογενειακή κατάσταση και το Επίπεδο εκπαίδευσης τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 6.1

Η κατανομή ως προς το φύλο ήταν 46,3% άνδρες και 53,7% γυναίκες.

Ως προς την ηλικία η μέση τιμή ήταν 28,24 έτη με μέγιστη τιμή τα 35 έτη και ελάχιστη τα 24.

Τα άτομα του δείγματος προέρχονται από τρεις περιοχές (Γιαννιτσά, Ηράκλειο, Χανιά) με ποσοστό 33,3% στην καθεμία.

Η κατανομή των ατόμων του δείγματος ως προς την οικογενειακή κατάσταση αφορά το 36,7% στην κατηγορία Άγαμος και χωρίς σχέση και με 40% η κατηγορία Άγαμος αλλά σε σχέση. Τέλος, η κατηγορία Αρραβωνιασμένος έχει επιλεγεί σε ποσοστό 23,3%.

Εξετάζοντας την εκπαίδευση η επιλογή Καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις επιλέχθηκε από ένα μόνο άτομο. Όμοια, η κατηγορία Απολυτήριο γυμνασίου ή παλαιά τεχνική επίσης μόνο από ένα άτομο. Στην κατηγορία Απολυτήριο Λυκείου κατατάσσεται το 26,7% των ατόμων. ΙΕΚ ή άλλο μεταλυκειακό επίπεδο έχει δηλώσει το 11,7%. Πτυχίο ΤΕΙ ή ΑΕΙ έχει δηλώσει η πλειοψηφία των ατόμων δηλαδή το 55%. Τέλος, κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού δήλωσαν το 6%.

Ακολουθούν κατανομές συχνοτήτων και ποσοστών των δημογραφικών χαρακτηριστικών και μέση τιμή και τυπική απόκλιση της ηλικίας.

Πίνακας 6.3 Τα κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

Κατηγορίες		N	%
Φύλο	"Ανδρας"	139	46,3
	"Γυναίκα"	161	53,7
Τόπος μόνιμης διαμονής	"Γιαννιτσά"	100	33,3
	"Ηράκλειο"	100	33,3
	"Χανιά"	100	33,3
Οικογενειακή κατάσταση	"Άγαμος/η και χωρίς σχέση αυτή την περίοδο"	110	36,7
	"Άγαμος/η αλλά σε σχέση αυτή την περίοδο"	120	40,0
	"Αρραβωνιασμένος/η"	70	23,3
	"καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις δημοτικού"	1	,3
Επίπεδο εκπαίδευσης	"Απολυτήριο Γυμνασίου ή Απόφοιτος παλαιάς Τεχνικής Σχολής"	1	,3
	"Απολυτήριο Λυκείου"	80	26,7
	"ΤΕΚ ή άλλο μεταλυκειακό επίπεδο"	35	11,7
	"Πτυχίο Τ.Ε.Ι / Πανεπιστημίου"	165	55,0
	"Μεταπτυχιακό ή διδακτορικό"	18	6,0
		ΜΤ	ΤΑ
Ηλικία		28,24	3,073

Εργαλείο συλλογής - Διερεύνηση ερωτηματολογίου

Ακολουθεί η παρουσίαση του εργαλείου συλλογής δεδομένων.

1. Δημογραφικά
  2. Οικονομική κατάσταση
  3. Πατρική οικογένεια
  4. Στάσεις και απόψεις για το Γάμο και την οικογένεια
- Ειδικότερα:

1. Δημογραφικά

- Φύλο
- Ηλικία
- Οικογενειακή κατάσταση
- Εκπαίδευση
- Τόπος

Το σύνολο των ερωτήσεων είναι κλειστού τύπου.

2. Οικονομική κατάσταση

Στην ενότητα περιλαμβάνονται ερωτήσεις που εξετάζουν την οικονομική κατάσταση και ειδικότερα:

- Εργασιακή κατάσταση
- Πηγές εξόδων διαβίωσης
- Αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης
- Οικονομική κατάσταση και οικογένεια
- Επίπτωση της οικονομικής κρίσης στην προσωπική ζωή

Το σύνολο των ερωτήσεων είναι κλειστού τύπου.

3. Πατρική οικογένεια

Στην ενότητα περιλαμβάνονται ερωτήσεις που εξετάζουν την πατρική οικογένεια.

- Αριθμός μελών και αδερφών
- Κατάσταση γονέων
- Διαμονή με γονείς
- Αξιολόγηση της σχέσης με τους γονείς
- Αξιολόγηση της επικοινωνίας στην οικογένεια
- Αξιολόγηση του γάμου των γονέων
- Αξιολόγηση της σχέσης στην οικογένεια

Το σύνολο των ερωτήσεων είναι κλειστού τύπου και κυρίως διαβάθμισης.

4. Στάσεις και απόψεις για το Γάμο και την οικογένεια

Στην ενότητα περιλαμβάνονται ερωτήσεις που εξετάζουν τις απόψεις των ατόμων του δείγματος για τον γάμο και την οικογένεια.

- Πρόθεση για γάμο
- Στάσεις για τον γάμο
- Απόψεις για το γάμο
- Κατάλληλη ηλικία γάμου
- Παιδιά στο μέλλον

Το σύνολο των ερωτήσεων είναι κλειστού τύπου και κυρίως διαβάθμισης.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Αρχικά γίνεται η παρουσίαση της κατανομής των συχνοτήτων και ποσοστών των δημογραφικών μεταβλητών του ερωτηματολογίου.

Ακολουθεί η παρουσίαση των κατανομών συχνοτήτων και ποσοστών καθώς και των μέτρων θέσης και διασποράς (μέσων όρων και τυπικών αποκλίσεων), των μεταβλητών του ερωτηματολογίου ανά ενότητα (περιγραφική στατιστική). Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι σύνθετες μεταβλητές που δημιουργούνται από τις επιμέρους κλίμακες. Όπως έχει αναφερθεί οι σύνθετες μεταβλητές προκύπτουν από το άθροισμα των επιμέρους μεταβλητών που εκπροσωπούν.

Ακολουθεί έλεγχος εξάρτησης των νέων σύνθετων μεταβλητών του

ερωτηματολογίου, με τα χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας και ειδικότερα των κλιμάκων του γάμου, δηλαδή η πρόθεση για τον γάμο, η γενική στάση προς τον γάμο και οι απόψεις για το γάμο με τις μεταβλητές των ενοτήτων Αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης και της πατρικής οικογένειας. (στατιστική συμπερασματολογία).

Δεδομένου του τύπου των μεταβλητών όπου οι σύνθετες μεταβλητές που προέκυψαν από τις αρχικές κλίμακες αντιμετωπίζονται ως συνεχείς μεταβλητές, και του τύπου των λοιπών ανεξάρτητων μεταβλητών - χαρακτηριστικών οι οποίες είναι είτε κατηγορικές μεταβλητές είτε συνεχείς, γίνεται έλεγχος εξάρτησης με:

- έλεγχο μέσων τιμών και την εφαρμογή t test στην περίπτωση των ανεξάρτητων μεταβλητών με 2 κατηγορίες απαντήσεων
- έλεγχο μέσων τιμών και την εφαρμογή ANOVA στην περίπτωση των ανεξάρτητων μεταβλητών με περισσότερες κατηγορίες απαντήσεων.
- Με παρουσίαση πίνακα συσχέτισης και υπολογισμό συντελεστή συσχέτισης μεταξύ των σύνθετων μεταβλητών.

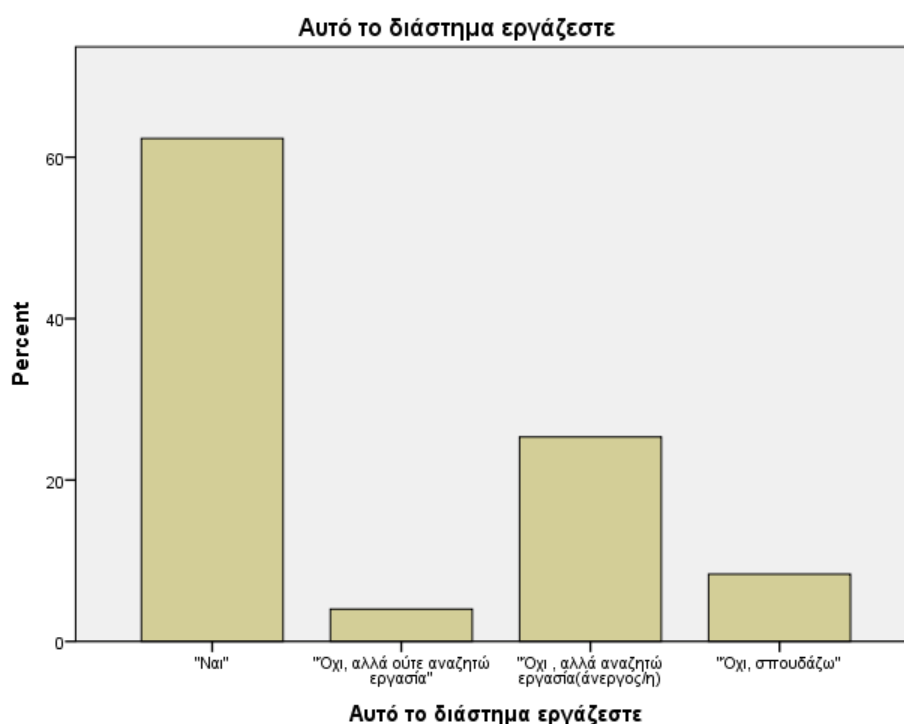
Το επίπεδο σημαντικότητας που χρησιμοποιείται είναι $p=0,05$.

Η ανάλυση του δείγματος έγινε με το Στατιστικό Πακέτο για τις Κοινωνικές Επιστήμες (SPSS 21).

6.1.2. Οικονομική κατάσταση

Πίνακας 6.4: Χαρακτηριστικά του δείγματος ως προς την απασχόληση

	N	Έγκυρο %
"Ναι"	187	62,3
"Όχι, αλλά ούτε αναζητώ εργασία"	12	4,0
"Όχι , αλλά αναζητώ εργασία(άνεργος/η)	76	25,3
"Όχι, σπουδάζω"	25	8,3
Σύνολο	300	100,0

Γράφημα 6.5 : Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών του διαστήματος εργασίας του δείγματος

Στις περιπτώσεις όπου έχει δηλωθεί εργασία, εξετάζοντας το ωράριο της εργασίας προκύπτει ότι με πλήρη απασχόληση απασχολείται το 73,9% των ατόμων ενώ μερική απασχόληση έχει δηλώσει το υπόλοιπο 26,1%. (Πίνακας 6.4).

Πίνακας 6.6: κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών του ωραρίου εργασίας του δείγματος

	συχνότητα	Έγκυρο %
"Πλήρης απασχόληση"	139	73,9
"Μερική απασχόληση"	49	26,1
Σύνολο	188	100,0
Ελλείπουσα τιμή	112	
Σύνολο	300	

Αντίθετα, στις περιπτώσεις όπου έχει δηλωθεί ανεργία, εξετάζοντας το χρονικό διάστημα της ανεργίας προκύπτει ότι λιγότερο από 6 μήνες δήλωσε ότι βρίσκεται σε κατάσταση ανεργίας το 39,8%. Ακολουθεί το 38,6% που έχει δηλώσει από 6 έως 12 μήνες. Τέλος, πάνω από 1 έτος έχει δηλώσει ότι βρίσκεται σε κατάσταση ανεργίας το 21,7% των άνεργων ατόμων του δείγματος (Πίνακας 6.6...).

Πίνακας 6.7: Διάρκεια ανεργίας

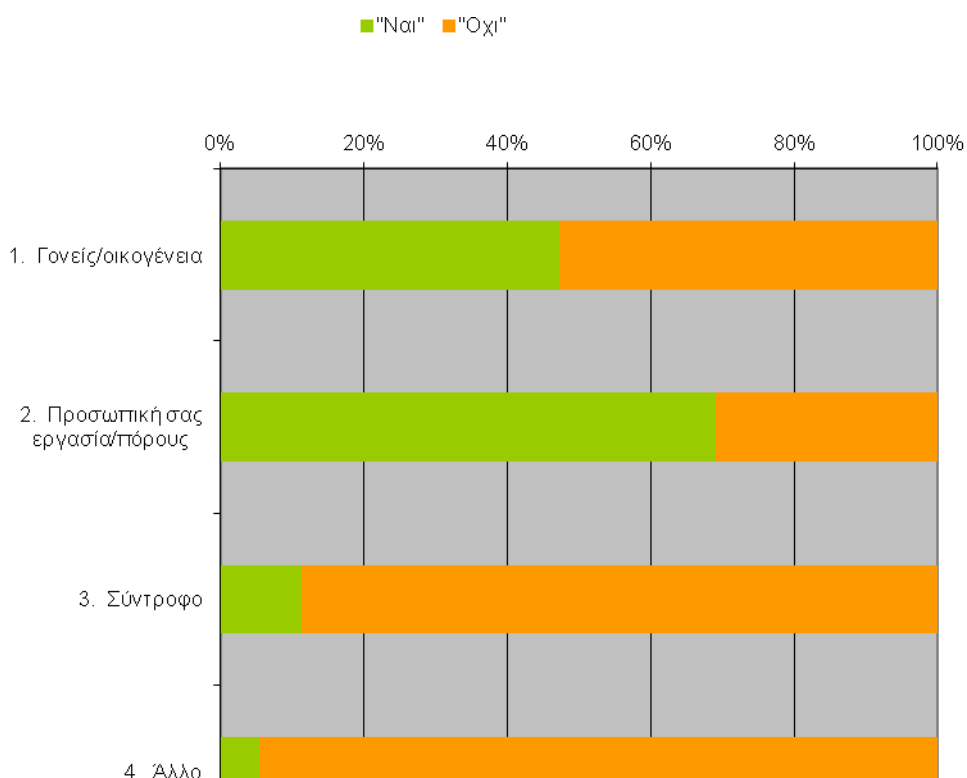
	συχνότητα	Έγκυρο %
"Λιγότερο απο 6 μήνες"	33	39,8
"Απο 6-12 μήνες"	32	38,6
"Πάνω απο 12 μήνες"	18	21,7
Σύνολο	83	100,0
Ελλείπουσα τιμή	217	
Σύνολο	300	

Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι καλύπτουν τα έξοδά τους από την προσωπική εργασία. Ακολουθεί η επιλογή Γονείς/ οικογένεια που επιλέγεται από το 47,3% των ατόμων. Τέλος, η επιλογή Σύντροφος, δηλώθηκε από το 11,3% (Πίνακας 6.8).

Πίνακας 6.8: συγκριτική κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών των πηγών για τα μηνιαία έξοδα διαβίωσης των νέων

Από ποιες πηγές καλύπτονται τα μηνιαία έξοδα διαβίωσής σας	"Ναι"		"Όχι"	
	N	%	N	%
1. Γονείς/οικογένεια	142	47,3	158	52,7
2. Προσωπική σας εργασία/πόρους	207	69,0	93	31,0
3. Σύντροφος	34	11,3	266	88,7
4. Άλλο	16	5,4	278	94,6

Γράφημα 6.9: Συγκριτικό αθροιστικό ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών των πηγών για τα μηνιαία έξοδα διαβίωσης των νέων

Αξιολογώντας το άτομο την οικονομική του κατάσταση, προκύπτει ότι το υψηλότερο ποσοστό συγκεντρώνεται στην επιλογή Μέτρια (54,7%). Τα υπόλοιπα ποσοστά κατανέμονται κανονικά και ισόποσα μεταξύ των θετικών και αρνητικών αξιολογήσεων της οικονομικής κατάστασης (Πίνακας 6.10)

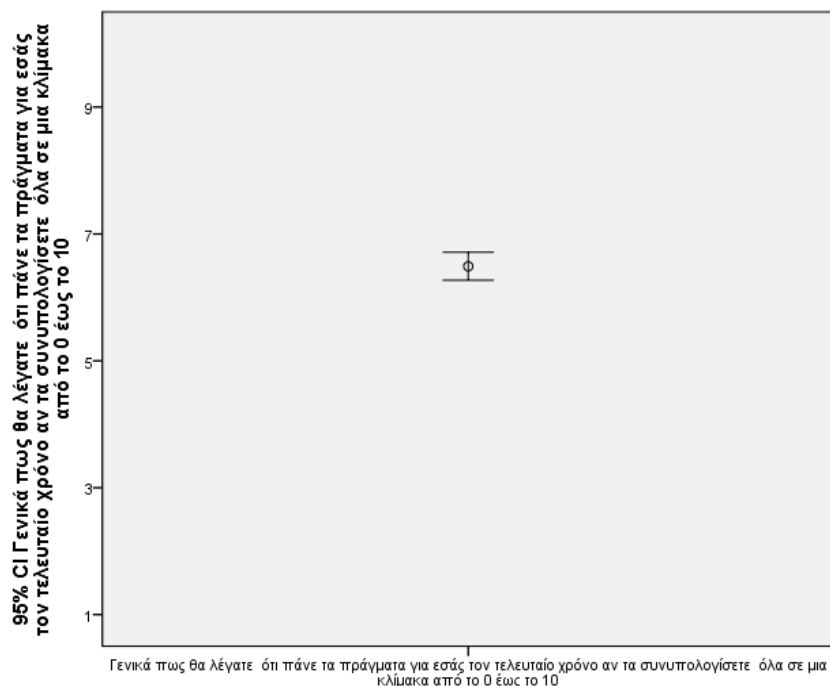
Πίνακας 6.10: Υποκειμενική αντίληψη για την οικονομική τους κατάσταση

	συχνότητα	Έγκυρο %
"πολύ κακή"	9	3,0
"κακή"	65	21,7
"μέτρια"	164	54,7
"καλή"	53	17,7
"πολύ καλή"	9	3,0
Σύνολο	300	100,0

Τέλος, αξιολογώντας σε 10 βάρη κλίμακα την πορεία των πραγμάτων στη ζωή του ατόμου προκύπτει ότι η μέση τιμή είναι 6,49. Δεδομένου του εύρους της κλίμακας 1-10 όπου το μέσο της κλίμακας είναι η τιμή 5,5 και με βάση ότι η τιμή 10 αντιστοιχεί στον απόλυτα θετικό χαρακτηρισμό «τέλεια» προκύπτει ότι η μέση τιμή κατατάσσεται σε θέση άνω της μέτριας και άρα με θετική τάση και άρα η αξιολόγηση της πορείας είναι αρκετά καλή.

Πίνακας 6.11: μέση τιμή και τυπική απόκλιση για την κλίμακα αξιολόγησης της γενικότερης κατάστασης των νέων τον τελευταίο έτος

	N	Minimum	Maximum	MT	TA
Γενικά πως θα λέγατε ότι πάνε τα πράγματα για εσάς τον τελευταίο χρόνο αν τα συνυπολογίσετε όλα σε μια κλίμακα από το 0 έως το 10	300	1	10	6,49	1,941
N	300				

6.1.3. Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στη ζωή τους

Εξετάζοντας την επίδραση της οικονομικής κρίσης στην προσωπική ζωή προκύπτει:

Πίνακας 6.12: πίνακας μέσων τιμών και τυπικών αποκλίσεων σχετικά με την επιρροή της οικονομικής κρίσης στις διαστάσεις της ζωής των νέων

Επίδραση της οικονομικής κρίσης στη ζωή των ερωτηθέντων (μέση τιμή ,τυπική απόκλιση)

	N	Minimum	Maximum	MT	TA
1. Έχουν μειωθεί τα χρήματα που έχω στην διάθεσή μου τον μήνα	300	1	5	3,51	1,129
2. Έχω μειώσει τις εξόδους με τους φίλους /οικογένεια	300	1	5	3,20	1,155
3. Έχω μειώσει τα προσωπικά μου έξοδα για ένδυση/προσωπικά αντικείμενα	299	1	5	3,44	1,120
4. Έχω μειώσει τις ψυχαγωγικές μου δραστηριότητες και τα χόμπι	300	1	5	3,08	1,151
5. Έχουν μειωθεί οι επιδόσεις μου στην εργασία	191	1	5	2,07	1,057

6. Έχει μειωθεί η συγκέντρωση κατά την διάρκεια της εργασίας	191	1	5	2,14	1,108
7. Έχει επηρεαστεί η γενικότερη ψυχολογία μου	300	1	5	3,00	1,219
8. Αισθάνομαι περισσότερο απαισιόδοξος/η από πριν	300	1	5	2,74	1,219
9. Δεν αντλώ ικανοποίηση από την προσωπική μου ζωή	300	1	5	2,20	1,145
10. Έχω απομακρυνθεί από τους φίλους εξαιτίας της κρίσης	300	1	5	1,73	1,006
11. Έχει αυξηθεί το άγχος μου	300	1	5	3,07	1,227
12. Έχει επηρεαστεί η διάθεσή μου γενικότερα	300	1	5	2,91	1,204
13. Έχω απομακρυνθεί από τα άλλα μέλη της οικογένειάς μου εξαιτίας της κρίσης	300	1	5	1,64	1,010
14. Δεν αντλώ ικανοποίηση από την εργασία μου	224	1	5	2,28	1,269
N	190				

Αξιολογώντας τη γενική επίδραση της οικονομικής κρίσης προκύπτει ότι η μέση τιμή είναι 34,9 και δεδομένου του εύρους της κλίμακας 14 - 70 όπου το μέσο της κλίμακας είναι η τιμή 42 και με βάση ότι η τιμή 10 αντιστοιχεί σε υψηλό επίπεδο επιρροής της ζωής από την κρίση, προκύπτει ότι η μέση τιμή κατατάσσεται σε θέση κάτω της μέτριας θέσης και άρα η αξιολόγηση της επίδρασης είναι χαμηλή.

Πίνακας 6.13: μέση τιμή και τυπική απόκλιση της επίδρασης της οικονομικής κρίσης στη ζωή του ατόμου

	N	Minimum	Maximum	MT	TA
E10. Συνολικά επίδραση της οικονομικής κρίσης στη ζωή του ατόμου.	300	14	70	34,90	9,506
N	300				

Ειδικότερα εξετάζοντας τον βαθμό που η οικονομική κρίση εμποδίζει το άτομο να προχωρήσει σε γάμο και δημιουργία οικογένειας προκύπτει ότι καθόλου και ελάχιστα απάντησε το 22%. ενώ για το υπόλοιπο 78% η κρίση έχει επιδράσει από μέτρια έως πάρα πολύ στην απόφασή του να δημιουργήσει οικογένεια. (Πίνακας 6.14...).

Πίνακας 6.14: κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών της επιρροής της οικονομικής κρίσης για τη δημιουργία οικογένειας του δείγματος

	N	Έγκυρο %
"καθόλου"	31	10,3
"ελάχιστα"	35	11,7
"μέτρια"	49	16,3
"αρκετά"	82	27,3
"πολύ"	56	18,7
"πάρα πολύ"	47	15,7
Σύνολο	300	100,0

Στον Πίνακα 6.15 παρουσιάζονται οι θετικές επιπτώσεις της κρίσης στην προσωπική ζωή του ατόμου. Συγκεκριμένα το σύνολο των προτάσεων συγκεντρώνουν ποσοστά επιλογών άνω του 55% και άρα αναγνωρίζονται ως θετικές επιλογές της κρίσης από την πλειοψηφία των ατόμων.

Έτσι, θετικότερα ποσοστά απαντήσεων συγκεντρώνουν οι επιλογές:

1. Δίνω μεγαλύτερη σημασία στα ουσιαστικά πράγματα
6. Προσπαθώ περισσότερο να βοηθήσω τους γύρω μου που έχουν ανάγκη
4. Έχω αντιμετωπίσει πιο σοβαρά τη σημασία της εργασίας μου

Και ακολουθούν οι επιλογές:

2. Έχω βελτιώσει τις σχέσεις μου με τους άλλους
5. Έχω δεθεί πιο πολύ με την οικογένειά μου
3. Συνειδητοποίησα ότι περνάω καλά και με λιγότερα χρήματα/υλικά αγαθά

Πίνακας 6.15: συγκριτική κατανομή συχνοτήτων και ποσοστών της θετικής συμβολής της οικονομικής κρίσης στη ζωή των νέων

Πιστεύετε ότι έχει συμβάλει με κάποιον τρόπο θετικά η κρίση στη ζωή σας;	"Ναι"		"Όχι"	
	N	%	N	%
1. Δίνω μεγαλύτερη σημασία στα ουσιαστικά πράγματα	259	86,3	41	13,7
2. Έχω βελτιώσει τις σχέσεις μου με τους άλλους	169	56,3	131	43,7
3. Συνειδητοποίησα ότι περνάω καλά και με λιγότερα χρήματα/υλικά αγαθά	182	60,9	117	39,1
4. Έχω αντιμετωπίσει πιο σοβαρά τη σημασία της εργασίας μου	136	70,8	56	29,2
5. Έχω δεθεί πιο πολύ με την οικογένειά μου	178	59,3	122	40,7
6. Προσπαθώ περισσότερο να βοηθήσω τους γύρω μου που έχουν ανάγκη	225	75,0	75	25,0

Γράφημα 6.16 : Συγκριτικό αθροιστικό ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της θετικής συμβολής της οικονομικής κρίσης στη ζωή των νέων

6.1.4. Πατρική οικογένεια

Στάσεις και απόψεις για το Γάμο και την οικογένεια

Εξετάζοντας τον αριθμό των μελών της πατρικής οικογένειας του ατόμου προκύπτει ότι αποτελείται κυρίως από 3 έως 5 μέλη καθώς οι επιλογές αυτές συγκεντρώνουν το 81% των απαντήσεων. Η μέση τιμή των μελών είναι 4,58 άτομα με ελάχιστη τιμή τα 2 και μέγιστη τα 12.

Πίνακας 6.17: Αριθμός μελών της πατρικής οικογένειας των ερωτηθέντων (μέση τιμή και τυπική απόκλιση) και αριθμός αδερφών των νέων του δείγματος

	N	Minimum	Maximum	MT	TA
Από πόσα μέλη αποτελείται η πατρική σας οικογένεια μαζί με σας	300	2	12	4,58	1,343
N	300				
Πόσα αδέρφια έχετε	300	0	10	1,73	1,358
N	300				

Εξετάζοντας τον αριθμό των αδερφών του ατόμου προκύπτει ότι τα άτομα δηλώνουν κυρίως από 1 έως 3 αδέρφια καθώς οι επιλογές αυτές συγκεντρώνουν το 92% των απαντήσεων. Η μέση τιμή αδερφών είναι 1,73 με ελάχιστη τιμή την τιμή 0 και μέγιστα τα 10 άτομα. (Πίνακας 6.17)

Διερευνώντας αν οι γονείς του ατόμου διαβιούν μαζί ή χωριστά προκύπτει στην πλειοψηφία (86,3% των περιπτώσεων οι γονείς είτε είναι παντρεμένοι είτε διαβιούν μαζί. Η επιλογή έχουν χωρίσει δηλώνεται στο 8% των περιπτώσεων και ο θάνατος γονέα αφορά το 5,7% των απαντήσεων. (Πίνακας 6.18)

Πίνακας 6.18: Οικογενειακή κατάσταση των γονέων του δείγματος

	συχνότητα	Έγκυρο %
"Είναι ακόμα μαζί(παντρεμένοι ή σε συμβίωση)	259	86,3
"Έχουν χωρίσει(σε διάσταση/διαζύγιο)	24	8,0
Θάνατος γονέα	17	5,7
Σύνολο	300	100,0

Εξετάζοντας με ποιους ζούσε μαζί το άτομο μέχρι τα 18 έτη ηλικίας προκύπτει ότι η επιλογή Με τους δύο γονείς δηλώθηκε από το 84,3% των ατόμων του δείγματος. Με 2 γονείς και τους παππούδες δήλωσε το 9,3% των ατόμων ενώ μόνο με τον έναν γονέα απάντησε το 5,7% (Πίνακας 6.19).

Πίνακας 6.19: Μορφές συμβίωσης των νέων του δείγματος έως τα 18 έτη

	N	Έγκυρο %
"με τους δυο γονείς σας"	253	84,3
"με τους δυο γονείς και τους παππούδες"	28	9,3
"μόνο με τον ένα γονέα"	17	5,7
"άλλο, τι ακριβώς;"	2	,7
Σύνολο	300	100,0

Αξιολογώντας την σχέση με τα μέλη της οικογένεια προκύπτει ότι οι επιλογές Πολύ και πάρα πολύ έχουν συγκεντρώσει το 68,9% των απαντήσεων και άρα οι σχέσεις χαρακτηρίζονται από πολύ έως πολύ καλές. Ακολουθεί η επιλογή Αρκετά με ποσοστό 28,8% ενώ αρνητικές απαντήσεις δόθηκαν μόνο από το 2,3% των ατόμων (Πίνακας 6.20).

Πίνακας 6.20: Βαθμός δεσμού με τους γονείς και τα αδέρφια τους

	N	Έγκυρο %
"ελάχιστα"	7	2,3
"αρκετά"	86	28,8
"πολύ"	82	27,4
"πάρα πολύ"	124	41,5
Σύνολο	299	100,0
Ελλείπουσα τιμή	1	
Σύνολο	300	

Ειδικότερα αξιολογώντας την σχέση με την μητέρα σε μια 10 βάθμια κλίμακα και με άριστα το 10 όπου το μέσο της κλίμακας είναι η τιμή 5,5 προκύπτει ότι η μέση τιμή είναι 8,67, τιμή στο άνω άκρο της κλίμακας και άρα η σχέση χαρακτηρίζεται πολύ θετική.

Αντίστοιχα αξιολογώντας την σχέση με τον πατέρα σε μια 10 βάθμια κλίμακα και με άριστα το 10 όπου το μέσο της κλίμακας είναι η τιμή 5,5 προκύπτει ότι η μέση τιμή είναι 8,48, τιμή επίσης στο άνω άκρο της κλίμακας, που υπολείπεται μόνο κατά 0,19 μονάδες από την προηγούμενη και άρα η σχέση χαρακτηρίζεται επίσης ως πολύ θετική.

Πίνακας 6.21: Αξιολόγηση της σχέσης τους με τους γονείς (μέση τιμή και τυπική απόκλιση)

	N	Minimum	Maximum	MT	TA
Με άριστα το 10 πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση με τη μητέρα σας	299	1	10	8,67	1,758
Με άριστα το 10 πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση με τον πατέρα σας	300	1	10	8,48	1,824
N	299				

Αξιολογώντας την γενική επικοινωνία εντός της πατρικής οικογένειας σε μια 10 βάθμια κλίμακα και με άριστα το 10 όπου το μέσο της κλίμακας είναι η τιμή 5,5 προκύπτει ότι η μέση τιμή $\mu=7,89$ που χαρακτηρίζεται υψηλή (Πίνακας 6.22).

Πίνακας 6.22: Βαθμός επικοινωνίας στην πατρική οικογένεια του δείγματος (μέση τιμή και τυπική απόκλιση)

	N	Minimum	Maximum	MT	TA
Πόση επικοινωνία υπήρχε/υπάρχει στην πατρική σας οικογένεια σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10	300	1	10	7,89	1,892
N	300				

Επιπρόσθετα αξιολογώντας τον γάμο των γονέων ως επιτυχημένο ή όχι προκύπτει ότι αρνητικές επιλογές έχουν γίνει μόνο από το 4,3% των ατόμων. Αρνητικές έως μέτριες με αρνητική τάση έχουν γίνει από το 15%. Αντίθετα μέτριες έως πολύ θετικές έχουν γίνει από το 85% των ατόμων με το 55% να έχουν επιλέξει τις 2 θετικότερες αξιολογήσεις Πολύ και πάρα πολύ. Άρα ο γάμος αξιολογείται ως ευτυχισμένος (Πίνακας 6.23).

Πίνακας 6.23: Ύπαρξη ευτυχίας στο γάμο των γονέων του δείγματος

	N	Έγκυρο %
"καθόλου"	2	,7
"ελάχιστα"	11	3,7
"μέτρια"	32	10,7
"αρκετά"	90	30,0
"πολύ"	81	27,0
"πάρα πολύ"	84	28,0
Σύνολο	300	100,0

Χαρακτηρίζοντας την οικογένειά του το άτομο με βάση τα συναισθήματα που νιώθει και αξιολογώντας την ύπαρξη συναισθημάτων αγάπης και αλληλοσεβασμού προκύπτει ότι οι 2 επιλογές που δηλώνουν συμφωνία για την ύπαρξη των συναισθημάτων δηλώθηκαν από το 88% των ατόμων με το υπόλοιπο να έχει επιλέξει την κατηγορία Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ. Κατά συνέπεια αρνητική στάση δεν έχει καταγραφεί από κανέναν άτομο του δείγματος (Πίνακας 6.24).

Πίνακας 6.24: Τα συναισθήματα του δείγματος για την οικογένειά τους

	N	Έγκυρο %
"Ούτε διαφωνώ/ ούτε συμφωνώ"	36	12,0
"Συμφωνώ"	142	47,3
"Συμφωνώ απόλυτα"	122	40,7
Σύνολο	300	100,0

Επαναξιολογώντας την ύπαρξη γενικής ικανοποίησης εντός της πατρικής οικογένειας σε μια 10 βάθμια κλίμακα και με άριστα το 10 όπου το μέσο της κλίμακας είναι η τιμή 5,5 προκύπτει ότι η μέση τιμή είναι 8,32 επιβεβαιώνοντας το υψηλό επίπεδο ικανοποίησης από τις σχέσεις με την οικογένεια (Πίνακας 6.25).

Πίνακας 6.25: Βαθμός ικανοποίησης από τις σχέσεις στην πατρική οικογένεια (μέση τιμή και τυπική απόκλιση)

	N	Minimum	Maximum	MT	TA
Σημειώστε στην παρακάτω κλίμακα από το 1 έως το 10 πόσο ικανοποιημένος/η είστε γενικά από τις σχέσεις στην πατρική οικογένειά σας	300	1	10	8,32	1,647
N	300				

Τέλος, επαναξιολογώντας αναλυτικότερα τις σχέσεις εντός της οικογένειας, όπως έχει αναφερθεί, χρησιμοποιείται ενότητα ερωτήσεων – δίτιμων μεταβλητών. Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται αξιολογούν 4 παράγοντες οικογενειακών σχέσεων: Συνοχή, Σύγκρουση, Ανεξαρτησία και Έλεγχος. Οι νέες μεταβλητές χρησιμοποιούν κλίμακα που μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 0 – 9, με την τιμή 9 να εκφράζει υψηλή τιμή κάθε χαρακτηριστικού και η τιμή 5 να δηλώνει το μέσο της κλίμακας. Με βάση αυτή την παρατήρηση προκύπτει:

Ως προς την συνοχή, η μέση τιμή είναι 6,92 τιμή στην άνω θέση της κλίμακας και άρα η συνοχή δηλώνεται ως υψηλή.

Ως προς την σύγκρουση, η μέση τιμή είναι 2,64 τιμή στην κάτω θέση της κλίμακας και άρα η σύγκρουση δηλώνεται ως χαμηλή.

Ως προς την ανεξαρτησία, η μέση τιμή είναι 5,67 τιμή στην μέτρια θέση της κλίμακας με θετική τάση και άρα η ανεξαρτησία δηλώνεται ως μέτρια με ελαφρά θετική τάση.

Ως προς τον έλεγχο, η μέση τιμή είναι 4,29 τιμή στην μέτρια θέση της κλίμακας με ελαφρά χαμηλή τάση και άρα ο έλεγχος κρίνεται ως μέτριος προς χαμηλός (Πίνακας 6.26).

**Πίνακας 6.26 : Υποκλίμακες της κλίμακας οικογενειακών σχέσεων του δείγματος – FES
 (μέσες τιμές, τυπική απόκλιση)**

	N	Minimum	Maximum	ΜΤ	ΤΑ
E24. Οικογενειακή σχέση: Συνοχή	300	1	9	6,92	1,898
E24. Οικογενειακή σχέση: Συγκρούσεις	300	0	8	2,64	1,959
E24. Οικογενειακή σχέση: Ανεξαρτησία	300	0	9	5,67	1,526
E24. Οικογενειακή σχέση: Έλεγχος	300	0	9	4,29	1,760
N	300				

Τέλος, αξιολογώντας γενικά την ζωή ως ευτυχισμένη με την οικογένεια του το άτομο και με βάση την 10 βάθμια κλίμακα προκύπτει ότι η μέση τιμή είναι 7,99 κάτι που δηλώνει ύπαρξη ευτυχίας σε μεγάλο βαθμό (Πίνακας 6.27).

Πίνακας 6.27: Βαθμός ευτυχίας στην οικογένεια του δείγματος (μέση τιμή και ΤΑ)

	N	Minimum	Maximum	ΜΤ	ΤΑ
Γενικά πόσο ευτυχισμένη θα χαρακτηρίζατε την ζωή με την οικογένειά σας σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10	300	1	10	7,99	1,594
N	300				

6.1.5 Στάσεις και απόψεις για το Γάμο και την οικογένεια

Όπως έχει αναφερθεί, αναφορικά με την αξιολόγηση της πρόθεσης για γάμο, χρησιμοποιείται ενότητα 3^{ov} ερωτήσεων ββάθμιας κλίμακας όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Διαφωνώ απόλυτα και η τιμή 6 αντιστοιχεί στην επιλογή Συμφωνώ απόλυτα. Από το άθροισμα των ερωτήσεων δημιουργείται νέα μεταβλητή. Συνεπώς η κλίμακα της νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 3 – 18, με την τιμή 18 να εκφράζει υψηλή πρόθεση του ατόμου για γάμο. Η μέση τιμή της νέας μεταβλητής είναι 11,49 και άρα η τιμή αυτή κατατάσσεται σε μέτρια με ελαφρά θετική τάση. Κατά συνέπεια προκύπτει μια μέτρια πρόθεση του ατόμου να παντρευτεί στο μέλλον.

Πίνακας 6.28: Απόψεις του δείγματος για το γάμο (μέση τιμή, τυπική απόκλιση)

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
E26. Πρόθεση για Γάμο	300	3	18	11,49	2,387
E27. Γενική στάση για το Γάμο	300	16	60	45,11	8,318
E28. Απόψεις για το Γάμο	300	74	133	115,25	11,672
N	300				

Αναφορικά με την αξιολόγηση των στάσεων για το γάμο, χρησιμοποιείται ενότητα 10 ερωτήσεων ββάθμιας κλίμακας όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Διαφωνώ απόλυτα και η τιμή 6 αντιστοιχεί στην επιλογή Συμφωνώ απόλυτα. Από το άθροισμα των ερωτήσεων δημιουργείται νέα μεταβλητή. Συνεπώς η κλίμακα της νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 6 – 60, με την τιμή 60 να εκφράζει υψηλή τιμή θετικών στάσεων του ατόμου για το γάμο. Η μέση τιμή της νέας μεταβλητής είναι 45,11 και κρίνεται υψηλή. Έτσι η στάση των ατόμων απέναντι στο γάμο, η αντίληψη δηλαδή ότι ο γάμος είναι ωφέλιμος, είναι ένα σημαντικό βήμα που μπορεί να φέρει ευτυχία στους ανθρώπους, κρίνεται ως θετική.

Αναφορικά με την αξιολόγηση των απόψεων για το γάμο, χρησιμοποιείται ενότητα 23^{ov} ερωτήσεων ββάθμιας κλίμακας όπου η τιμή 1 αντιστοιχεί στην επιλογή Διαφωνώ

απόλυτα και η τιμή 6 αντιστοιχεί στην επιλογή Συμφωνώ απόλυτα. Από το άθροισμα των ερωτήσεων δημιουργείται νέα μεταβλητή. Συνεπώς η κλίμακα της νέας μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 23 – 138, με την τιμή 138 να εκφράζει υψηλή τιμή θετικών απόψεων του ατόμου για το γάμο. Η μέση τιμή της νέας μεταβλητής είναι 115,25 και κρίνεται ως πολύ υψηλή. Συνεπώς τα άτομα του δείγματος αξιολογούν ότι τα στοιχεία ενός γάμου όπως ο σεβασμός, η εμπιστοσύνη, η σωματική οικειότητα, ο ρομαντισμός είναι σημαντικά σε πολύ υψηλό βαθμό και άρα και το σύνολο των στοιχείων αυτών ως χαρακτηριστικά ενός επιτυχημένου γάμου αξιολογούνται ως πολύ σημαντικά σε μεγάλο βαθμό.

Αξιολογώντας τον βαθμό διαφωνίας ή συμφωνίας με την πρόταση «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;» προκύπτει μεγάλος βαθμός συμφωνίας καθώς η επιλογή Συμφωνώ απόλυτα συγκεντρώνει το 55,7% των απαντήσεων ενώ αθροιστικά οι 2 επιλογές Συμφωνίας συγκέντρωσαν το 81,4% (Πίνακας 6.29)

Πίνακας 6.29: Επιλογή για έγγαμο βίο των νέων του δείγματος

	N	Έγκυρο %
"Διαφωνώ"	28	9,3
"Διαφωνώ ελάχιστα"	28	9,3
"Συμφωνώ ελάχιστα"	77	25,7
"Συμφωνώ"	167	55,7
Σύνολο	300	100,0

Αναζητώντας την κατάλληλη ηλικία για να παντρευτεί κάποιος προκύπτει ότι η ηλικιακή ομάδα 30-35 δηλώθηκε από το 57,4% και ακολουθεί η ομάδα 25-29 που επιλέγηκε από το 25,5% (Πίνακας 6.30)

Πίνακας 6.30: Η κατάλληλη ηλικία για γάμο σύμφωνα με το δείγμα

	N	Έγκυρο %
<25	4	1,3
25-29	76	25,5
30-35	171	57,4
>35	39	13,1
Άλλη απάντηση	8	2,7
Σύνολο	298	100,0
Ελλείπουσα τιμή	2	
Σύνολο	300	

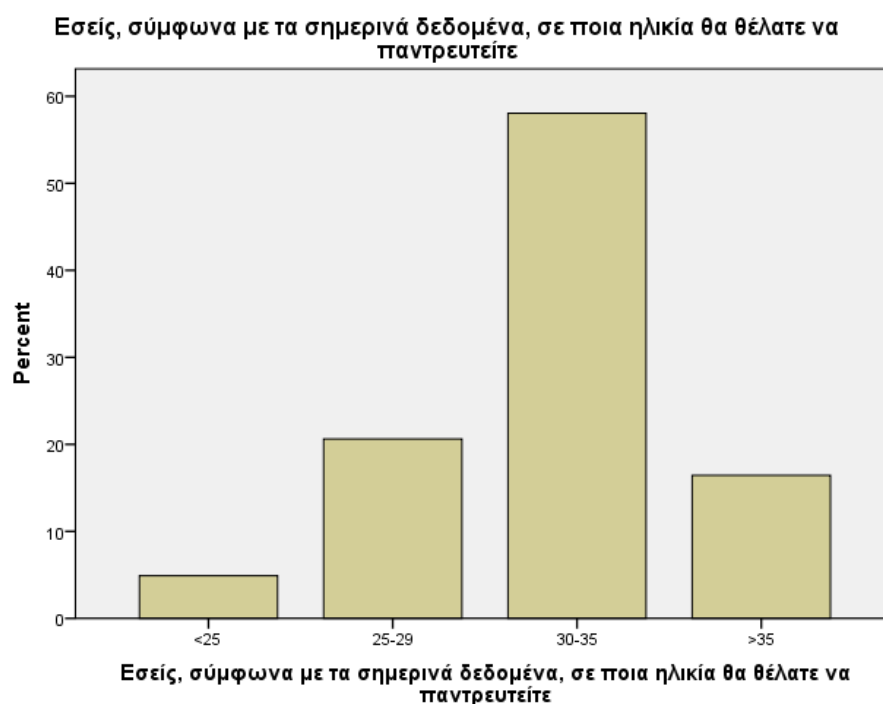
Γράφημα 6.31: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της κατάλληλης ηλικίας για γάμο του δείγματος

Εξετάζοντας την άποψη της παραπάνω ηλικίας ειδικά αναφορικά με τον πιθανό γάμο του ατόμου προκύπτει ότι θετικά για την προοπτική του γάμου απαντά το 96,6% των ατόμων ενώ η πιθανή ηλικία είναι η ηλικιακή ομάδα 30-35 για το 58% των ατόμων (Πίνακας 6.32)

Πίνακας 6. 32: Στάση στον γάμο των νέων του δείγματος

	N	Έγκυρο %
Ναι θα ήθελα να παντρευτώ	284	96,6
Όχι δεν θα ήθελα να παντρευτώ ποτέ	10	3,4
Σύνολο	294	100,0
Ελλείπουσα τιμή	6	
Σύνολο	300	

	N	Έγκυρο %
<25	14	4,9
25-29	59	20,6
30-35	166	58,0
>35	47	16,4
Σύνολο	286	100,0
Ελλείπουσα τιμή	14	
Σύνολο	300	

Γράφημα 6.33: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της επιθυμητής ηλικίας για γάμο των νέων

Εξετάζοντας την πρόθεση του ατόμου να κάνει στο μέλλον παιδιά, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό 53% συγκεντρώνεται στην επιλογή Με ενδιαφέρει πάρα πολύ και ακολουθεί η επιλογή αρκετά με ποσοστό 34%. Καθόλου επέλεξε μόνο το 2,7% (Πίνακας 6.34)

Πίνακας 6.34 : Πρόθεση απόκτησης παιδιών στο μέλλον του δείγματος

	N	Έγκυρο %
"δεν με ενδιαφέρει καθόλου"	8	2,7
"με ενδιαφέρει ελάχιστα"	31	10,3
"με ενδιαφέρει αρκετά"	102	34,0
"με ενδιαφέρει πάρα πολύ"	159	53,0
Σύνολο	300	100,0

Διερευνώντας τον λόγο των πιθανών αρνητικών απαντήσεων προκύπτουν οι λόγοι Οικονομικός σε ποσοστό 36,8%, ελευθερία σε ποσοστό 31,6% και δεν μου αρέσουν τα παιδιά 26,3% (Πίνακας 6.35)

Πίνακας 6.35: Κυριότεροι λόγοι για μη απόκτηση παιδιών στο μέλλον

	N	Έγκυρο %
"οικονομικός"	14	36,8
"για να μη χάσω την ελευθερία μου"	12	31,6
"δεν μου αρέσουν τα παιδιά"	10	26,3
"άλλο, τι ακριβώς;"	2	5,3
Σύνολο	38	100,0
Ελλείπουσα τιμή	262	
Σύνολο	300	

Γράφημα 6.36 : Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών αναφορικά με τους λόγους μη θέλησης παιδιών του δείγματος στο μέλλον

Εξετάζοντας την κατανομή των απαντήσεων μεταξύ των επιλογών γάμος ή συγκατοίκησης προκύπτει ότι τα άτομα επιλέγουν να παντρευτούν με ποσοστό 75,5% έναντι του ποσοστού 24,3% που αφορά την επιλογή να συζήσουν (Πίνακας 6.37)

Πίνακας 6.37: Επιλογή συμβίωσης ή γάμου

	N	Έγκυρο %
"να συζήσω"	73	24,3
"να παντρευτώ"	227	75,7
Σύνολο	300	100,0

Εξετάζοντας την πιθανότητα της απόκτησης παιδιού εκτός γάμου προκύπτει ότι το υψηλότερο ποσοστό 47,3% δεν θα το ήθελαν σε καμία περίπτωση. Στην περίπτωση των θετικών απαντήσεων ο κυριότερος λόγος συνδέεται με την οικονομική άνεση. Ναι χωρίς κανένα πρόβλημα απαντά μόνο το 16,7% των ατόμων (Πίνακας 6.38)

Πίνακας 6.38: Επιλογή απόκτησης παιδιού εκτός γάμου του δείγματος

	N	Έγκυρο %
"Ναι, χωρίς πρόβλημα"	50	16,7
"Ναι, αν είχα τη στήριξη της οικογένειάς μου"	36	12,0
"Ναι, αν είχα την οικονομική άνεση"	72	24,0
"Σε καμία περίπτωση δεν θα το έκανα"	142	47,3
Σύνολο	300	100,0

Γράφημα 6.39: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της επιλογής απόκτησης παιδιού εκτός γάμου του δείγματος

Αξιολογώντας τον βαθμό διαφωνίας ή συμφωνίας με την πρόταση «Το παιδί που δεν μεγαλώνει και με τους δυο γονείς θα έχει σίγουρα προβλήματα όταν μεγαλώσει» προκύπτει ότι υπάρχει μια κατανομή ποσοστών σε όλες τις επιλογές με ισόποση κατανομή μεταξύ των απαντήσεων που δηλώνουν συμφωνία και διαφωνία. Έτσι προκύπτει σχετική διχογνωμία στην παραπάνω πρόταση με το κυριότερο ποσοστό να συγκεντρώνεται στην μέτρια θέση της κλίμακας δηλαδή στις επιλογές Μέτρια και Αρκετά (Πίνακας 6.40)

Πίνακας 6.40: Συμμετοχή ή όχι και των δυο γονέων στο μεγάλωμα του παιδιού και προβλήματα του παιδιού

	N	Έγκυρο %
"καθόλου"	43	14,3
"ελάχιστα"	37	12,3
"μέτρια"	66	22,0
"αρκετά"	65	21,7

"πολύ"	45	15,0
"πάρα πολύ"	44	14,7
Σύνολο	300	100,0

Αξιολογώντας την συντροφική σχέση που έχει στον παρόντα χρόνο το άτομο δημιουργείται μια νέα μεταβλητή από το άθροισμα 5 επιμέρους αξιολογήσεων, χαρακτηριστικών μίας σχέσης. Η νέα μεταβλητή μεταβάλλεται σε μια κλίμακα 5 – 25 όπου η τιμή 25 αντιστοιχεί στην ύπαρξη πολύ καλής σχέσης. Το μέσο της κλίμακας είναι η τιμή 15. Με βάση την νέα μεταβλητή προκύπτει ότι η μέση τιμή βαθμολογίας της σχέσης είναι 20,4 και άρα τα άτομα αξιολογούν με υψηλό βαθμό την σχέση τους.

Πίνακας 6.41: μέση τιμή και ΤΑ της αξιολόγησης της σχέσης του δείγματος

	N	Minimum	Maximum	TA	TA
E37. Αξιολόγηση της σχέσης	190	8	25	20,42	3,575
N	190				

Τέλος, αναφορικά με το αν τα άτομα γνωρίζουν και αν θα επέλεγαν το σύμφωνο συμβίωσης προκύπτει ότι το 86,6% αυτών δηλώνουν ότι γνωρίζουν για αυτό αλλά στο σύνολο των ατόμων της έρευνας μόνο το 4% θα επέλεγε να συμβιώσει με τον /την σύντροφό τους/της υπογράφοντας το σύμφωνο. Αντίθετα το 75,6% επιλέγει τον θρησκευτικό γάμο, ενώ απλή συμβίωση ή πολιτικό γάμο επιλέγει το 10,3 και 10 % αντίστοιχα (Πίνακας 6.42).

Πίνακας 6.42: Γνώση του δείγματος για το σύμφωνο συμβίωσης

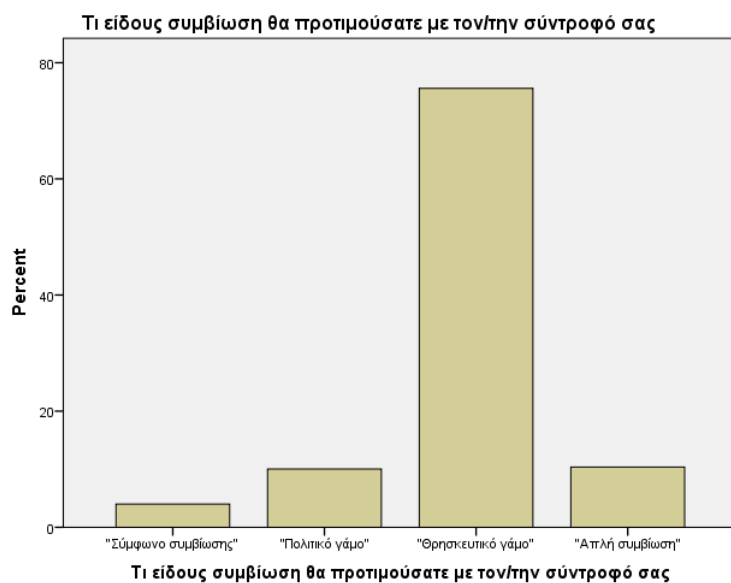
	N	Έγκυρο %
"Ναι"	259	86,6
"Όχι"	40	13,4
Σύνολο	299	100,0
Ελλείπουσα τιμή	1	
Σύνολο	300	

Πίνακας 6.43: Επιλογή μορφής συμβίωσης των νέων με το σύντροφό τους

	N	Έγκυρο %
"Σύμφωνο συμβίωσης"	12	4,0
"Πολιτικό γάμο"	30	10,0
"Θρησκευτικό γάμο"	226	75,6
"Απλή συμβίωση"	31	10,4
Σύνολο	299	100,0
Ελλείπουσα Τιμή	1	
Σύνολο	300	

Πτυχιακή εργασία – Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας – ΤΕΙ Κρήτης
Φοιτήτριες: Γκιτσιδου Βασιλική, Καράκωντη Σταυρούλα, Ξηραδάκη Άννα.
Υπεύθυνη καθηγήτρια: Σοφία Κουκούλη

Γράφημα 6.44: Ραβδόγραμμα κατανομής ποσοστών της επιλογής συμβίωσης των νέων με το σύντροφό τους

6.2 Έλεγχος μεταβλητών των κλιμάκων του γάμου με τα δημογραφικά χαρακτηριστικά

Ακολουθεί έλεγχος εξάρτησης των νέων σύνθετων μεταβλητών του ερωτηματολογίου, με τα χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας και ειδικότερα των κλιμάκων του γάμου, δηλαδή η πρόθεση για τον γάμο, η γενική στάση προς τον γάμο και οι απόψεις για το γάμο με τις μεταβλητές των δημογραφικών χαρακτηριστικών

Φύλο

Πίνακας 6.45: Συσχέτιση του φύλου με τις κλίμακες πρόθεσης γάμου, γενικής στάσης για γάμο και απόψεις για γάμο

	Φύλο	N	MT	TA	T	βε	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Ανδρας"	139	11,42	2,425	-,490	298	,625
	"Γυναίκα"	161	11,55	2,358			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Ανδρας"	139	44,96	8,100	-,302	298	,763
	"Γυναίκα"	161	45,25	8,524			
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Ανδρας"	139	112,67	12,375	-3,635	298	,000
	"Γυναίκα"	161	117,48	10,569			
Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Ανδρας"	139	3,35	,908	1,254	298	,211
	"Γυναίκα"	161	3,21	1,027			

Στατιστικά σημαντική συσχέτιση με το φύλο προκύπτει με την μεταβλητή:

- E28. Απόψεις για το Γάμο ($t(298)=-3,635$, $p=,000<0,05$)

Εξετάζοντας τις επιμέρους μέσες τιμές προκύπτει ότι και στα 2 χαρακτηριστικά η μέση τιμή είναι υψηλή με την διαφορά να εντοπίζεται στην υψηλότερη μέση τιμή των γυναικών και άρα στον υψηλότερο μέσο βαθμό αξιολόγηση των χαρακτηριστικών του ευτυχισμένου γάμου που αποδίδουν οι γυναίκες έναντι των ανδρών.

Ηλικία

Πίνακας 6.46 : Συσχέτιση της ηλικίας με την πρόθεση για γάμο, την γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις των νέων για τον γάμο (συντελεστής συσχέτισης Pearson R)

Ηλικία	R	p	N
E26. Πρόθεση για Γάμο	,025	,662	299
E27. Γενική στάση για το Γάμο	-,112	,053	299
E28. Απόψεις για το Γάμο	-,108	,062	299
Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	-,009	,882	299

Σε καμία περίπτωση δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική συσχέτιση της ηλικίας με τις κλίμακες γάμου και ιδιαίτερα την πρόθεση γάμου, αλλά σημειώνεται πως όσο μεγαλύτερη είναι η ηλικία τόσο περισσότερο θετική η στάση στο γάμο.

Τόπος κατοικίας

Πίνακας 6.47: Συσχέτιση του τόπου διαμονής με την πρόθεση για γάμο, τη γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις των νέων για το γάμο (ANOVA)

Τόπος κατοικίας		N	ΜΤ	ΤΑ	βε	F	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Γιαννιτσά"	100	11,49	2,695	2	,343	,710
	"Ηράκλειο"	100	11,63	2,068	297		
	"Χανιά"	100	11,35	2,371	299		
	Σύνολο	300	11,49	2,387			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Γιαννιτσά"	100	45,69	9,992	2	,468	,627
	"Ηράκλειο"	100	45,10	7,234	297		
	"Χανιά"	100	44,55	7,492	299		
	Σύνολο	300	45,11	8,318			
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Γιαννιτσά"	100	119,03	9,577	2	8,696	,000
	"Ηράκλειο"	100	112,61	10,939	297		
	"Χανιά"	100	114,12	13,316	299		
	Σύνολο	300	115,25	11,672			
Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Γιαννιτσά"	100	2,97	1,058	2	8,330	,000
	"Ηράκλειο"	100	3,50	,798	297		
	"Χανιά"	100	3,36	,980	299		
	Σύνολο	300	3,28	,975			

Στατιστικά σημαντική συσχέτιση του τόπου κατοικίας με τις κλίμακες γάμου παρατηρείται στις μεταβλητές:

- E28. Απόψεις για το Γάμο ($F(2,297)=8,696, p=0,000<0,05$)
 Εξετάζοντας τις επιμέρους μέσες τιμές και από τους πίνακες πολλαπλών συγκρίσεων προκύπτει ότι οι κάτοικοι Γιαννιτών εμφανίζουν υψηλότερη μέση τιμή στην μεταβλητή Απόψεις για το Γάμο σε σχέση με τους υπόλοιπους.
- Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;» ($F(2,297)=8,330, p=0,000<0,05$)
 Εξετάζοντας τις επιμέρους μέσες τιμές και από τον πίνακα πολλαπλών συγκρίσεων προκύπτει ότι οι κάτοικοι Γιαννιτών εμφανίζουν μικρότερη μέση στην μεταβλητή και άρα συμφωνούν σε μικρότερο βαθμό με την παραπάνω πρόταση σε σχέση με τους υπόλοιπους.

E28. Απόψεις για το Γάμο

Scheffe^a

Τόπος μόνιμης διαμονής	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
"Ηράκλειο"	100	112,61	
"Χανιά"	100	114,12	
"Γιαννιτά"	100		119,03
Sig.		,644	1,000

Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»

Scheffe^a

Τόπος μόνιμης διαμονής	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
"Γιαννιτά"	100	2,97	
"Χανιά"	100		3,36
"Ηράκλειο"	100		3,50

Sig. 1,000 ,583

Οικογενειακή κατάσταση

Πίνακας 6.48: Συσχέτιση της οικογενειακής κατάστασης με την πρόθεση για γάμο, τη γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις των νέων για το γάμο (ANOVA)

Οικογενειακή κατάσταση	N	ΜΤ	ΤΑ	Βε	F	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Άγαμος/η και χωρίς σχέση	110	11,00	2,672	2	5,997 ,003
	"Άγαμος/η αλλά σε σχέση	120	11,50	2,290	297	
	"Άρραβωνιασμένος/η	70	12,24	1,845	299	
	Σύνολο	300	11,49	2,387		
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Άγαμος/η και χωρίς σχέση	110	43,82	7,747	2	9,010 ,000
	"Άγαμος/η αλλά σε σχέση	120	44,21	8,814	297	
	"Άρραβωνιασμένος/η	70	48,70	7,339	299	
	Σύνολο	300	45,11	8,318		
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Άγαμος/η και χωρίς σχέση	110	113,50	11,673	2	1,974 ,141
	"Άγαμος/η αλλά σε σχέση	120	116,23	11,482	297	
	"Άρραβωνιασμένος/η	70	116,33	11,832	299	
	Σύνολο	300	115,25	11,672		
Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Άγαμος/η και χωρίς σχέση	110	3,15	1,068	2	4,796 ,009
	"Άγαμος/η αλλά σε σχέση	120	3,21	,995	297	
	"Άρραβωνιασμένος/η	70	3,59	,691	299	
	Σύνολο	300	3,28	,975		

Στατιστικά σημαντική συσχέτιση με τον οικογενειακή κατάσταση προκύπτει με

- E26. Πρόθεση για Γάμο ($F(2,297)=5,997, p=0,003<0,05$)
- E28. Απόψεις για το Γάμο ($F(2,297)=8,696, p=0,000<0,05$)
- Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;» ($F(2,297)=4,796, p=0,009<0,05$)

Εξετάζοντας τις επιμέρους μέσες τιμές και από τους πίνακες πολλαπλών συγκρίσεων προκύπτει ότι στο σύνολο και των 3^{ων} παραπάνω μεταβλητών η διαφοροποίηση εντοπίζεται στις μικρότερες μέσες τιμές και άρα στην μικρότερη βαθμολογία με την οποία αξιολογούν την πρόθεση, τις απόψεις για το γάμο και την επιλογή γάμου έναντι του μοναχικού βίου τα άτομα χωρίς σχέση την παρούσα στιγμή έναντι κυρίως των αρραβωνιασμένων ατόμων που δηλώνου και στις 3 παραπάνω μεταβλητές την υψηλότερη μέση τιμή

E26. Πρόθεση για Γάμο

Scheffe^{a,b}

Οικογενειακή κατάσταση	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
"Άγαμος/η και χωρίς σχέση αυτή την περίοδο	110	11,00	
"Άγαμος/η αλλά σε σχέση αυτή την περίοδο	120	11,50	11,50
"Αρραβωνιασμένος/η	70		12,24
Sig.		,343	,095

E27. Γενική στάση για το Γάμο

Scheffe^{a,b}

Οικογενειακή κατάσταση	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
"Άγαμος/η και χωρίς σχέση αυτή την περίοδο	110	43,82	
"Άγαμος/η αλλά σε σχέση αυτή την περίοδο	120	44,21	
"Αρραβωνιασμένος/η	70		48,70
Sig.		,947	1,000

Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»

Scheffe^{a,b}

Οικογενειακή κατάσταση	N	Subset for alpha = 0.05	
		1	2
"Άγαμος/η και χωρίς σχέση αυτή την περίοδο	110	3,15	
"Άγαμος/η αλλά σε σχέση αυτή την περίοδο	120	3,21	
"Αρραβωνιασμένος/η	70		3,59
Sig.		,929	1,000

Εκπαίδευση

Πίνακας 6.49: Συσχέτιση επιπέδου εκπαίδευσης με την πρόθεση για γάμο, την γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις για το γάμο των νέων του δείγματος

Επίπεδο εκπαίδευσης	N	ΜΤ	ΤΑ	βε	F	P
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Απολυτήριο Λυκείου"	80	11,51	2,496	3	,028 ,994
	"ΙΕΚ ή άλλο μεταλυκειακό επίπεδο	35	11,43	2,693	294	
	"Πτυχίο Τ.Ε.Ι / Πανεπιστημίου	165	11,47	2,267	297	
	"Μεταπτυχιακό ή διδακτορικό	18	11,61	2,638		
	Σύνολο	298	11,49	2,393		
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Απολυτήριο Λυκείου"	80	45,63	7,870	3	,347 ,792
	"ΙΕΚ ή άλλο μεταλυκειακό επίπεδο	35	45,26	9,826	294	
	"Πτυχίο Τ.Ε.Ι / Πανεπιστημίου	165	44,70	8,411	297	
	"Μεταπτυχιακό ή διδακτορικό	18	46,22	6,358		
	Σύνολο	298	45,10	8,316		
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Απολυτήριο Λυκείου"	80	114,96	12,195	3	,793 ,499
	"ΙΕΚ ή άλλο μεταλυκειακό επίπεδο	35	113,57	13,863	294	
	"Πτυχίο Τ.Ε.Ι / Πανεπιστημίου	165	116,00	10,889	297	
	"Μεταπτυχιακό ή διδακτορικό	18	112,61	11,485		
	Σύνολο	298	115,23	11,648		
Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη	"Απολυτήριο Λυκείου"	80	3,34	,980	3	,291 ,832
	"ΙΕΚ ή άλλο μεταλυκειακό επίπεδο	35	3,26	,919	294	
	"Πτυχίο Τ.Ε.Ι / Πανεπιστημίου	165	3,26	,993	297	

ζωή του μόνος/ης»	"Μεταπτυχιακό ή διδακτορικό	18	3,11	,963
	Σύνολο	298	3,27	,976

Δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική συσχέτιση με του επιπέδου εκπαίδευσης με τις κλίμακες γάμου.

6.3 Έλεγχος μεταβλητών των κλιμάκων του γάμου με την αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης

Ακολουθεί έλεγχος εξάρτησης των νέων σύνθετων μεταβλητών του ερωτηματολογίου, με τα χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας και ειδικότερα των κλιμάκων του γάμου, δηλαδή η πρόθεση για τον γάμο, η γενική στάση προς τον γάμο και οι απόψεις για το γάμο με τις μεταβλητές της ενότητας Αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης.

Εργασιακή κατάσταση

Πίνακας 6.50: Συσχέτιση της εργασιακής κατάστασης με την πρόθεση για γάμο, τη γενική στάση στο γάμο και τις απόψεις για το γάμο των νέων του δείγματος

		N	MT	TA	βε	F	p
	"Ναι"	187	11,50	2,379	3	,039	,990
	"Όχι, αλλά ούτε αναζητώ εργασία"	12	11,67	2,270	296		
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Όχι , αλλά αναζητώ εργασία"	76	11,46	2,358	299		
	"Όχι, σπουδάζω"	25	11,40	2,708			
	Σύνολο	300	11,49	2,387			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Ναι"	187	45,25	8,335	3	,071	,975
	"Όχι, αλλά ούτε αναζητώ εργασία"	12	45,42	6,895	296		

Πτυχιακή εργασία – Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας – ΤΕΙ Κρήτης
 Φοιτήτριες: Γκιτσιδου Βασιλική, Καράκωντη Σταυρούλα, Ξηραδάκη Άννα.
 Υπεύθυνη καθηγήτρια: Σοφία Κουκούλη

	"Όχι , αλλά αναζητώ εργασία	76	44,89	8,827	299		
	"Όχι, σπουδάζω"	25	44,60	7,588			
	Σύνολο	300	45,11	8,318			
	"Ναι"	187	114,59	12,137	3	,648	,585
	"Όχι, αλλά ούτε αναζητώ εργασία"	12	117,25	11,818	296		
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Όχι , αλλά αναζητώ εργασία	76	115,91	11,250	299		
	"Όχι, σπουδάζω"	25	117,28	9,226			
	Σύνολο	300	115,25	11,672			
	"Ναι"	187	3,21	,997	3	1,108	,346
Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Όχι, αλλά ούτε αναζητώ εργασία"	12	3,50	,798	296		
	"Όχι , αλλά αναζητώ εργασία	76	3,33	,999	299		
	"Όχι, σπουδάζω"	25	3,52	,770			
	Σύνολο	300	3,28	,975			

Δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική συσχέτιση της απασχόλησης με τις κλίμακες γάμου.

Τύπος απασχόλησης

Πίνακας 6.51: Συσχέτιση του τύπου εργασιακής απασχόλησης με τις κλίμακες γάμου

	Φύλο	N	ΜΤ	ΤΑ	t	βε	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Πλήρης απασχόληση"	139	11,59	2,166	,823	186	,412
	"Μερική απασχόληση"	49	11,27	2,892			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Πλήρης απασχόληση"	139	44,54	8,419	-1,989	186	,048
	"Μερική απασχόληση"	49	47,27	7,737			
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Πλήρης απασχόληση"	139	114,91	12,566	,592	186	,555
	"Μερική απασχόληση"	49	113,71	10,759			
Πόσο συμφωνείτε με: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Πλήρης απασχόληση"	139	3,16	1,030	-1,266	186	,207
	"Μερική απασχόληση"	49	3,37	,883			

Στατιστικά σημαντική εξάρτηση με τον τύπο προκύπτει με την μεταβλητή:

- E28. στάση για το Γάμο ($t(186)=-1,989$, $p=,048<0,05$)

Εξετάζοντας τις επιμέρους μέσες τιμές προκύπτει ότι και στα 2 χαρακτηριστικά η μέση τιμή είναι υψηλή με την διαφορά να εντοπίζεται στην υψηλότερη μέση τιμή των ατόμων με μερική απασχόληση.

Διάρκεια ανεργίας

Πίνακας 6.52: Συσχέτιση της διάρκειας ανεργίας με της κλίμακες γάμου

		N	ΜΤ	ΤΑ	βε	F	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Λιγότερο απο 6 μήνες"	33	11,55	1,905	2	,551	,579
	"Απο 6-12 μήνες"	32	11,22	2,915	80		
	"Πάνω απο 12 μήνες"	18	11,94	1,984	82		
	Σύνολο	83	11,51	2,350			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Λιγότερο απο 6 μήνες"	33	46,97	8,380	2	2,053	,135
	"Απο 6-12 μήνες"	32	42,66	9,651	80		
	"Πάνω απο 12 μήνες"	18	44,28	7,044	82		
	Σύνολο	83	44,72	8,755			
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Λιγότερο απο 6 μήνες"	33	115,00	11,745	2	,392	,677
	"Απο 6-12 μήνες"	32	115,00	11,025	80		
	"Πάνω απο 12 μήνες"	18	117,72	12,067	82		
	Σύνολο	83	115,59	11,456			
Πόσο συμφωνείτε με: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Λιγότερο απο 6 μήνες"	33	3,55	,794	2	1,509	,227
	"Απο 6-12 μήνες"	32	3,31	,965	80		
	"Πάνω απο 12 μήνες"	18	3,06	1,259	82		
	Σύνολο	83	3,35	,981			

Δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση της διάρκειας της ανεργίας με τις κλίμακες γάμου.

Πίνακας 6.53: Πίνακας μέσων τιμών και εφαρμογής έλεγχου για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με τις πηγές κάλυψης των μηνιαίων εξόδων οικογένεια: Πηγή Γονείς / οικογένεια

1. Γονείς/οικογένεια		N	ΜΤ	ΤΑ	t	βε	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Ναι"	142	11,45	2,419	-,270	298	,787
	"Όχι"	158	11,53	2,364			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Ναι"	142	44,94	7,870	-,334	298	,738
	"Όχι"	158	45,27	8,722			
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Ναι"	142	116,06	10,864	1,140	298	,255
	"Όχι"	158	114,53	12,343			
Πόσο συμφωνείτε με: «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Ναι"	142	3,35	,946	1,153	298	,250
	"Όχι"	158	3,22	,999			

Πίνακας 6.54: Πίνακας μέσων τιμών και εφαρμογής έλεγχου για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με τις πηγές κάλυψης των μηνιαίων εξόδων οικογένεια: Πηγή προσωπική τους εργασία και τους πόρους

2. Προσωπική σας εργασία/πόρους		N	ΜΤ	ΤΑ	t	βε	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Ναι"	207	11,45	2,387	-,388	298	,698
	"Όχι"	93	11,57	2,397			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Ναι"	207	44,93	8,301	-,562	298	,575
	"Όχι"	93	45,52	8,386			
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Ναι"	207	114,64	11,992	-1,354	298	,177
	"Όχι"	93	116,61	10,866			

Πόσο συμφωνείτε με «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Ναι"	207	3,25	,973	-,674	298	,501
	"Όχι"	93	3,33	,982			

Πίνακας 6.55: Πίνακας μέσων τιμών και εφαρμογής για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με τις πηγές κάλυψης των μηνιαίων εξόδων οικογένεια: Πηγή σύντροφό τους

3. Σύντροφο		N	ΜΤ	ΤΑ	t	βε	p
E26. Πρόθεση για Γάμο	"Ναι"	34	11,56	2,120	,178	298	,859
	"Όχι"	266	11,48	2,422			
E27. Γενική στάση για το Γάμο	"Ναι"	34	46,18	8,706	,791	298	,430
	"Όχι"	266	44,98	8,274			
E28. Απόψεις για το Γάμο	"Ναι"	34	116,15	14,334	,474	298	,636
	"Όχι"	266	115,14	11,314			
Πόσο συμφωνείτε με «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	"Ναι"	34	3,41	,857	,858	298	,392
	"Όχι"	266	3,26	,989			

Δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική συσχέτιση των πηγών εισοδήματος με τις κλίμακες γάμου.

Οικονομική κατάσταση

Πίνακας 6.56: Συσχέτισης της οικονομικής κατάστασης των νέων με τις κλίμακες γάμου

		Πως θα χαρακτηρίζατε τη σημερινή οικονομική σας κατάσταση	Γενικά πως θα λέγατε ότι πάνε τα πράγματα για εσάς τον τελευταίο χρόνο αν τα συνυπολογίσετε όλα σε μια κλίμακα από το 0 έως το 10	E10. Επίδραση της οικονομικής κρίσης στη ζωή του ατόμου.	Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση σας εμποδίζει να προχωρήσετε σε γάμο και στη δημιουργία της δικής σας οικογένειας
	R	-,018	-,029	,169**	-,054
E26. Πρόθεση για Γάμο	p	,759	,618	,003	,354
	N	300	300	300	300
	R	-,008	,099	-,075	-,007
E27. Γενική στάση για το Γάμο	p	,885	,087	,193	,903
	N	300	300	300	300
	R	,015	-,068	-,066	-,054
E28. Απόψεις για το Γάμο	p	,789	,243	,257	,354
	N	300	300	300	300
	R	-,033	,039	-,051	,090
Πόσο συμφωνείτε «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	p	,568	,496	,375	,119
	N	300	300	300	300

Στατιστικά σημαντική συσχέτιση εμφανίζεται μεταξύ των μεταβλητών:

Πρόθεση για γάμο και Επίδραση της οικονομικής κρίσης στη ζωή του ατόμου. (R=0,169, p=0,003) Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική αλλά ασθενής (R<0,06).

*Πτυχιακή εργασία – Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας – ΤΕΙ Κρήτης
Φοιτήτριες: Γκιτσιδου Βασιλική, Καράκωντη Σταυρούλα, Ξηραδάκη Άννα.
Υπεύθυνη καθηγήτρια: Σοφία Κουκούλη*

Γενικά δεν προκύπτει σημαντική ή ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της οικονομικής κατάστασης και των απόψεων, προθέσεων ή στάσεων των ατόμων απέναντι στο γάμο.

6.4 Έλεγχος μεταβλητών των κλιμάκων του γάμου με την αξιολόγηση της πατρικής οικογένειας

Ακολουθεί έλεγχος εξάρτησης των νέων σύνθετων μεταβλητών του ερωτηματολογίου, με τα χαρακτηριστικά του δείγματος της έρευνας και ειδικότερα των κλιμάκων του γάμου, δηλαδή η πρόθεση για τον γάμο, η γενική στάση προς τον γάμο και οι απόψεις για το γάμο με τις μεταβλητές της ενότητας Αξιολόγησης της πατρικής οικογένειας

Πίνακας 6.57: Πίνακας συσχέτισης και υπολογισμός συντελεστή συσχέτισης Pearson R για τις απόψεις των νέων για το γάμο σε σύγκριση με την σχέση τους με την πατρική οικογένεια

		επικοινωνία	ευτυχισμένων γονιών	συναισθημάτων οικογένειά (αγάπη αλληλοσεβασμός)	Ικανοποίηση από πατρική οικογένεια	Συνοχή οικογένειας	Οικογενειακή σχέση: Συγκρούσεις	Οικογενειακή σχέση: Ανεξαρτησία	Οικογενειακή σχέση: Έλεγχος	Ευτυχισμένη ζωή με οικογένεια
E26. Πρόθεση για Γάμο	R	,147*	,023	,058	,155**	,009	,071	-,088	,005	,086
	p	,011	,698	,313	,007	,876	,217	,128	,936	,137
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300
E27. Γενική στάση για το Γάμο	R	,304**	,147*	,192**	,236**	,195**	-,090	,014	-,019	,302**
	p	,000	,011	,001	,000	,001	,121	,805	,738	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300
E28. Απόψεις για το Γάμο	R	,128*	,104	,189**	,185**	,022	-,157**	,073	-,084	,181**
	p	,027	,071	,001	,001	,702	,006	,205	,149	,002
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Πόσο συμφωνείτε με «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να	R	,041	-,007	,068	-,001	,118*	-,048	,035	,071	,093
	p	,483	,906	,241	,992	,041	,412	,543	,217	,109

παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300
---	---	-----	-----	-----	-----	------------	-----	-----	-----	-----

---

** . $p < 0.01$

* . $p < 0.05$

Στατιστικά σημαντική συσχέτιση εμφανίζεται μεταξύ των μεταβλητών:

Επικοινωνία στην πατρική οικογένεια με:

Πρόθεση για γάμο ($R=0,147, p=0,011$)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι όσο πιο υψηλός ο βαθμός επικοινωνίας στην οικογένεια, τόσο ισχυρότερη η πρόθεση για γάμο

Γενική στάση για γάμο ($R=0,304, p=0,000$)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι αύξηση της επικοινωνίας στην πατρική οικογένεια συνδέεται με αύξηση της στάσης για γάμο και αντίστροφα.

Απόψεις για γάμο ($R=0,128, p=0,027$)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι αύξηση της επικοινωνίας στην πατρική οικογένεια συνδέεται με αυξημένες τιμές αξιολόγησης των απόψεων για γάμο και αντίστροφα.

Πόσο ευτυχισμένος ήταν κατά τη γνώμη σας ο γάμος των γονιών σας με:

Γενική στάση για γάμο ($R=0,147, p=0,011$)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι αυξημένη αξιολόγηση της ευτυχίας στην πατρική οικογένεια συνδέεται με αυξημένη τιμή της στάσης για γάμο και αντίστροφα.

Γενικά θα λέγατε ότι **τα συναισθήματα που νοιώθετε για την οικογένειά σας είναι αγάπη** και αλληλοσεβασμός με:

Γενική στάση για γάμο (R=0,192, p=0,001)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι περισσότερα συναισθήματα αγάπης και αλληλοσεβασμού με την πατρική οικογένεια συνδέονται με περισσότερο θετικές στάσεις για το γάμο και αντίστροφα.

Απόψεις για γάμο (R=0,189, p=0,001)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική αλλά ασθενής. Η τάση είναι όμοια με παραπάνω.

Βαθμός ικανοποίησης γενικά από τις σχέσεις στην πατρική οικογένειά σας με:

Πρόθεση για γάμο (R=0,155, p=0,007)

Γενική στάση για γάμο (R=0,236, p=0,000)

Απόψεις για γάμο (R=0,185, p=0,001)

Η ικανοποίηση συνδέεται και με τις 3 παραπάνω μεταβλητές. Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι αύξηση της γενικής ικανοποίησης από τις σχέσεις με την πατρική οικογένεια συνδέεται με αυξημένες τιμές αξιολόγησης της πρόθεσης, της στάσης και των θετικών απόψεων για το γάμο και αντίστροφα.

Οικογενειακή σχέση: Συνοχή με:

Γενική στάση για γάμο (R=0,195, p=0,001)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι αυξημένη τιμή ύπαρξης σχέσης συνοχής στην πατρική οικογένεια συνδέεται με αύξηση της στάσης για γάμο και αντίστροφα.

Πόσο συμφωνείτε με «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;» (R=0,118, p=0,041) Η συνοχή είναι η μόνη από τις μεταβλητές της πατρικής οικογένειας που συσχετίζεται με την επιλογή του γάμου έναντι της μοναχικότητας. Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική αλλά ασθενής. Η τάση είναι όμοια με παραπάνω.

Οικογενειακή σχέση: Συγκρούσεις με:

Απόψεις για γάμο ($R=-0,157$, $p=0,006$)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, αρνητική και ασθενής. Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει ότι αυξημένη τιμή ύπαρξης συγκρούσεων στην πατρική οικογένεια συνδέεται με μειωμένες τιμές αξιολόγησης των θετικών απόψεων για γάμο και αντίστροφα.

Οικογενειακή σχέση: Ανεξαρτησία

Δεν συσχετίζεται

Οικογενειακή σχέση: Έλεγχος

Δεν συσχετίζεται

Γενικά πόσο ευτυχισμένη θα χαρακτηρίζατε την ζωή με την οικογένειά σας με:

Γενική στάση για γάμο ($R=0,302$, $p=0,000$)

Απόψεις για γάμο ($R=0,181$, $p=0,002$)

Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, θετική και ασθενής και στις 2 περιπτώσεις. Το θετικό πρόσημο σημαίνει ότι αύξηση της ύπαρξης ευτυχίας στην πατρική οικογένεια συνδέεται με αυξημένες τιμές αξιολόγησης των στάσεων και θετικών απόψεων για γάμο και αντίστροφα.

6.5 Συσχέτιση του φύλου με τις μορφές συμβίωσης με τον σύντροφο

Φύλο

Παρακάτω εξετάζεται η ύπαρξη εξάρτησης της επιλογής μεταξύ γάμου και συγκατοίκησης με το φύλο. Λόγω της μορφής των 2 μεταβλητών (κατηγορικές) επιλέγεται η εφαρμογή ελέγχου χ^2 και η παρουσίαση πίνακα συνάφειας.

Πίνακας 6.58: Σχέση μορφών συμβίωσης που θα επέλεγαν με τον σύντροφο με το φύλο

	Θα προτιμούσατε να συζήσετε με κάποιον που έχετε επιλέξει για σύντροφο χωρίς γάμο ή να παντρευτείτε		P
	"να συζήσω"	"να παντρευτώ"	
Φύλο			
"Ανδρας"	30,2%	69,8%	,027
"Γυναίκα"	19,3%	80,7%	
Σύνολο	24,3%	75,7%	

Η διαφοροποίηση των απαντήσεων μεταξύ των δυο φύλων είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2(1)=4,868$, $p=0,027<0,05$). Εξετάζοντας τις κατανομές των ποσοστών των απαντήσεων μεταξύ των 2 φύλων προκύπτει ότι το ποσοστό των γυναικών που επιλέγουν την απάντηση 'Να παντρευτώ', είναι αυξημένο (80,7%) έναντι του αντίστοιχου των ανδρών (69,8%).

Εξετάζοντας την ύπαρξη σχέσης του φύλου με την επιλογή να αποκτήσουν παιδιά εκτός γάμου προκύπτει:

Πίνακας 659: Φύλο και απόκτηση παιδιού εκτός γάμου (χ^2)

	Θα επιλέγατε να κάνετε ένα παιδί χωρίς γάμο				p
	"Ναι, χωρίς πρόβλημα"	"Ναι, αν είχα τη στήριξη της οικογένειάς μου"	"Ναι, αν είχα την οικονομική άνεση"	"Σε καμία περίπτωση δεν θα το έκανα"	
Φύλο					
"Ανδρας"	22,3%	7,2%	25,2%	45,3%	,016
"Γυναίκα"	11,8%	16,1%	23,0%	49,1%	
Σύνολο	16,7%	12,0%	24,0%	47,3%	

Οι διαφοροποιήσεις των απαντήσεων ως προς το φύλο είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2(3)=10,291$, $p=0,016<0,05$). Εξετάζοντας τις κατανομές των ποσοστών των απαντήσεων μεταξύ των 2 φύλων προκύπτει ότι το ποσοστό της επιλογής «Σε καμία περίπτωση» είναι περίπου όμοιο στα 2 φύλα. Αντίθετα διαφορά εμφανίζεται στην περίπτωση της επιλογής «Ναι χωρίς πρόβλημα», όπου το ποσοστό θετικών απαντήσεων των ανδρών είναι πολύ υψηλότερο από το αντίστοιχο των γυναικών. Η στάση αυτή αντιστρέφεται στην επιλογή Ναι, αν είχα την στήριξη της οικογένειάς μου, όπου το ποσοστό των απαντήσεων είναι αυξημένο στην περίπτωση των γυναικών. Επίσης οι οικονομικοί λόγοι είναι 2^η κατά σειρά σημαντικότητας επιλογή και στα δυο φύλα.

Πίνακας 6.60: Απόψεις των δυο φύλων για την επίδραση της μη συμμετοχής και των δυο γονέων στην ανατροφή του παιδιού

	Φύλο	N	ΜΤ	ΤΑ	T	βε	p
Συμφωνείτε με την άποψη ότι «Το παιδί που δεν μεγαλώνει και με τους δυο γονείς θα έχει σίγουρα προβλήματα όταν μεγαλώσει»:	"Ανδρας"	139	3,92	1,523	3,863	298	,000
	"Γυναίκα"	161	3,22	1,589			

Διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση του φύλου με την μεταβλητή: Συμφωνείτε με την άποψη ότι «Το παιδί που δεν μεγαλώνει και με τους δυο γονείς θα έχει σίγουρα προβλήματα όταν μεγαλώσει»: ($t(298)=3,863, p=0,000<0,005$).

Εξετάζοντας τις επιμέρους μέσες τιμές προκύπτει ότι με την άποψη που διατυπώνεται συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό οι άνδρες σε σχέση με τις γυναίκες που εμφανίζουν μικρότερη μέση τιμή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7⁰ : ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να διερευνηθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση των νέων ατόμων να προχωρήσουν σε γάμο και στη δημιουργία οικογένειας, καθώς και το αν η οικονομική κρίση επηρεάζει την απόφαση τους αυτή.

Ο πληθυσμός στον οποίο απευθυνθήκαμε για την πραγματοποίηση της έρευνας ήταν νέοι μεταξύ 25 έως 35 ετών οι οποίοι ήταν άγαμοι χωρίς σχέση, άγαμοι με συντροφική σχέση και αρραβωνιασμένοι. Τα κριτήρια για να συμπληρώσουν οι ερωτώμενοι τα ερωτηματολόγια ήταν η ηλικία και η οικογενειακή κατάσταση.

Οι νέοι στη σημερινή εποχή λόγω των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, έχουν διαφορετικά σχέδια για το μέλλον τους από την δημιουργία γάμου και οικογένειας. Δεν τους ενδιαφέρει άμεσα ο γάμος, ούτε η απόκτηση ενός παιδιού ωστόσο δεν το αποκλείουν για το μέλλον. Η οικονομική κρίση τους επηρεάζει ως ένα βαθμό παράλληλα όμως τους δίνει θετικά κίνητρα για την ζωή τους.

Από τα αποτελέσματα της έρευνάς, ένα μεγάλο ποσοστό αναφέρει ότι η οικονομική κρίση τους επηρεάζει αρκετά για να προχωρήσουν σε γάμο. Βρέθηκε ότι η οικονομική κατάσταση τους επηρεάζει μέτρια για να παντρευτούν. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα που αναμέναμε, ήταν ότι η οικονομική κρίση θα τους επηρεάζει αρκετά για να δημιουργήσουν οικογένεια. Ωστόσο, οι περιοχές στις οποίες

διεξήχθη η έρευνα δεν έχουν επηρεαστεί σε τόσο μεγάλο βαθμό από την οικονομική κρίση, καθότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι εργάζονταν έχοντας πλήρη απασχόληση.

Η έρευνα ακόμα έδειξε ότι ο ευτυχισμένος γάμος των γονιών προδιαθέτει θετικά τους νέους για τη δημιουργία δικής τους οικογένειας, όπως αναφέρει και ο Stinnett (1969), ο οποίος συμπέρανε ότι ο ρόλος της σχέσης μεταξύ των γονέων του ατόμου στην οικογένεια προέλευσης είναι σημαντικός. Επισημαίνει ότι όσο πιο ευτυχισμένος ήταν ο γάμος και η σχέση των γονέων του, τόσο πιο θετική εικόνα θα έχει το άτομο για το γάμο. Αυτό το αποτέλεσμα ήταν αναμενόμενο, καθώς το άτομο περνά μεγάλο μέρος της ζωής του στην οικογένεια, αποκτά σημαντικές εμπειρίες μέσα από αυτήν, μαθαίνει πρότυπα συμπεριφοράς, αξίες και ιδανικά για την οικογενειακή ζωή και διαμορφώνει το χαρακτήρα του και την προσωπικότητά του. Επιπλέον, μπορεί να αποκτήσει καλή εικόνα για το γάμο και την οικογένεια, αν έχει θετικά βιώματα από την πατρική οικογένεια και επομένως να προχωρήσει πιο εύκολα σε γάμο

Η έρευνα επίσης έδειξε ότι όσο περισσότερο επικοινωνία υπήρξε στην πατρική οικογένεια τόσο πιο θετικοί είναι οι νέοι απέναντι στο γάμο. Χρησιμοποιήσαμε στην έρευνα 2 μεταβλητές που εξετάζουν τις σχέσεις των νέων με την πατρική οικογένεια και την πρόθεση τους να παντρευτούν. Η πρώτη μεταβλητή εξετάζει την γενική στάση των νέων για το γάμο ενώ η δεύτερη των νέων για γάμο. Τα χαρακτηριστικά των σχέσεων της πατρικής οικογένειας που εξετάζουν οι παραπάνω μεταβλητές είναι : ο ευτυχισμένος γάμος, τα συναισθήματα της οικογένειας (αγάπη ,αλληλοσεβασμός), γενικότερη ικανοποίηση από την οικογενειακή ζωή και η συνοχή της οικογένειας. Τα χαρακτηριστικά αυτά όταν εμφανίζονται σε μεγάλο βαθμό, επηρεάζουν θετικά την απόφαση των νέων να παντρευτούν

Ακόμα, με την οικονομική κρίση οι νέοι αντιμετωπίζουν κρίση στις σχέσεις τους σε φιλικό και επαγγελματικό επίπεδο, επηρεάζοντας έτσι τις απόψεις τους για το γάμο. Συχνά νιώθουν ανασφάλεια για το μέλλον και ορισμένοι κλείνονται στον εαυτό τους (Χατζηδημητρίου, 2013). Στην ερώτηση 10 συγκεκριμένα, η οποία εξετάζει τις διαστάσεις που έχει επηρεάσει η οικονομική κρίση στη ζωή των νέων σε πολλά επίπεδα όπως στις φιλικές σχέσεις, βρέθηκε ότι η κρίση έχει χαμηλή επίδραση στη ζωή τους.

Ο Stinnett (1969), τονίζει τη σημασία που έχει η καλή σχέση μεταξύ γονέα – παιδιού και τον βαθμό δημοκρατίας που υπήρχε στην πατρική οικογένεια, καθώς αυτά επηρεάζουν σημαντικά την ετοιμότητα των νέων για γάμο. Ο ευτυχισμένος γάμος των γονέων συντελεί στην απόκτηση θετικότερων στάσεων στο γάμο από τους νέους. (Holman, 1997) Αυτό επιβεβαιώνεται από τα αποτελέσματα, τα οποία δείχνουν ότι οι περισσότεροι γονείς είναι παντρεμένοι ή διαβιούν μαζί και μέχρι την ηλικία των 18, οι νέοι έμεναν και με τους δύο γονείς τους. Ένα μεγάλο ποσοστό δήλωσε ότι διατηρεί πολύ καλές σχέσεις με τα μέλη της οικογένειάς του και αξιολογεί τη σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του πολύ θετική. Ακόμα, χαρακτηρίζουν τη γενικότερη επικοινωνία στην πατρική τους οικογένεια πολύ καλή και θεωρούν ότι ο γάμος των γονιών τους ήταν αρκετά ευτυχισμένος, ενώ συμφωνούν στην ερώτηση 22 η οποία διερευνά τα συναισθήματα των ατόμων για την οικογένειά τους (αγάπη, αλληλοσεβασμός).

Σύμφωνα με τον Holman, σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν το άτομο για το γάμο είναι το φύλο και η ηλικία, καθώς και το μορφωτικό επίπεδο, η προσωπικότητα, οι ειδικές εμπειρίες και οι θετικές εμπειρίες από την πατρική του οικογένεια. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν περισσότερες γυναίκες από τι άνδρες, με μέση ηλικία 28,2 και τους περισσότερους ερωτώμενους να έχουν Πτυχίο ΑΕΙ / ΤΕΙ. Οι περισσότεροι ακόμα δηλώνουν ότι έχουν θετικές εμπειρίες από την οικογενειακή τους ζωή και είναι γενικότερα ικανοποιημένοι από τις σχέσεις στην οικογένειά τους.

Η οικονομική κρίση φαίνεται ότι έχει επηρεάσει σημαντικά την εργασία των νέων, με την ανεργία στην Ελλάδα να σημειώνει υψηλά ποσοστά, ενώ η εργασία αποτελεί την κυριότερη απασχόληση της καθημερινής ζωής του μέσου ενήλικα (Μπάδα, 2015). Ως επακόλουθο, η ανεργία έχει αρνητική επίδραση στη ζωή και την υγεία του ατόμου. Οι νέοι έχουν λιγότερη αυτονομία καθώς δυσκολεύονται να αποκτήσουν οικονομική ανεξαρτησία, το εισόδημά τους μειώνεται, αποκτούν ανασφάλεια για το μέλλον και αναγκάζονται να αναθεωρήσουν τους στόχους και τις αντιλήψεις τους. Ακόμα, σύμφωνα με τους Lundberg, Mattias, και Alice Wuermli (2012), η οικονομική κρίση επηρεάζει τους νέους στις ευκαιρίες για εργασία και στην λειτουργία και εργασιακή απασχόληση της οικογένειας. Οι περισσότεροι ερωτώμενοι που συμμετείχαν στο δείγμα μας δήλωσαν ότι εργάζονται με πλήρη απασχόληση.

Από τους νέους που δεν εργάζονται, οι περισσότεροι αναζητούν εργασία σε διάστημα λιγότερο των έξι μηνών, ενώ ακολουθούν αυτοί που αναζητούν εργασία από έξι ως δώδεκα μήνες και πάνω από ένα χρόνο. Λόγω του ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι στην έρευνα εργάζονταν, στην ερώτηση από ποιες πηγές καλύπτονται τα μηνιαία έξοδα διαβίωσής τους, οι περισσότεροι απάντησαν από την προσωπική τους εργασία. Ακολουθούσαν οι απαντήσεις από τους γονείς και την οικογένεια και μικρότερο ποσοστό από το σύντροφό τους. Τα περισσότερα άτομα ωστόσο αξιολογούν την οικονομική τους κατάσταση ως μέτρια. Στην ερώτηση 10 που μελετά τις διαστάσεις της ζωής που έχει επηρεάσει η οικονομική κρίση στη ζωή των ατόμων, στα υποερωτήματα 7, 8, 9, 11, 12 ειδικότερα, που μελετούν την ψυχολογική κατάσταση των νέων, οι απαντήσεις έδειξαν ότι τους έχει επηρεάσει σε μέτριο βαθμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας έρευνας διαπιστώθηκε ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει την απόφαση των νέων να προχωρήσουν σε γάμο, ωστόσο όχι σε μεγάλο σε βαθμό. Με την ολοκλήρωση της παρούσας έρευνας γίνεται αντιληπτή η σημαντικότητα του ρόλου της οικονομικής κρίσης στην απόφαση των νέων να προχωρήσουν σε γάμο. Η έρευνα διεξήχθη σε άγαμους νέους ηλικίας 25-35 ετών στις περιοχές των Γιαννιτσών ,του Ηρακλείου και των Χανίων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας ,τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων είναι τα εξής : Η κατανομή ως προς το φύλο δείχνει ότι οι άνδρες που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ήταν λιγότεροι σε σύγκριση με τις γυναίκες. Ακόμη το κύριο δείγμα του πληθυσμού που συμμετείχαν στην έρευνα αποτελούσαν άτομα ηλικίας 35 ετών ενώ υπήρξε ελάχιστη συμμετοχή από τα άτομα ηλικίας 25 ετών. Τα άτομα της έρευνας προέρχονταν από 3 περιοχές στις οποίες υπήρχε ισόνομη κατανομή. Ως προς την οικογενειακή κατάσταση βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων που

συμμετείχαν στην έρευνα βρίσκονταν σε σχέση ,μετά ακολουθούσαν τα άτομα που δεν είχαν σχέση και σε μικρότερο ποσοστό συμμετείχαν άτομα που ήταν αρραβωνιασμένοι. Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο η πλειοψηφία των ατόμων έχει στην κατοχή του πτυχίο ΤΕΙ ή ΑΕΙ. Διαπιστώθηκε ότι βρέθηκαν διαφορές στα αποτελέσματα μεταξύ των τριών περιοχών του δείγματος, τις οποίες θα αναλύσουμε στην παρακάτω παράγραφο.

Με την ολοκλήρωση της έρευνας είμαστε σε θέση να σας παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της. Ορισμένα ερευνητικά ερωτήματα συνάδουν με την θεωρία ενώ κάποια άλλα έρχονται σε αντίθεση όπως οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην απόφαση των νέων να προχωρήσουν σε γάμο(μείωση εισοδήματος , γενικότερη οικονομική ανασφάλεια). Σε μικρότερο ποσοστό η επίπτωση της ανεργίας στους νέους αποτελεί λόγο στην απόφαση για δημιουργία οικογένειας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας και με βάση το ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνονται διαφορές στις στάσεις και τις αντιλήψεις των νέων για το γάμο μεταξύ των τριών περιοχών συλλογής του δείγματος.(Γιαννιτσία , Ηράκλειο , Χανιά).Πιο συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε ότι στην περιοχή των Γιαννιτσών σημειώνεται μικρότερο ποσοστό στην πρόταση «Είναι καλύτερο για κάποιον να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/μόνη του

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση του φύλου με μια από τις κλίμακες που εξετάζει τις απόψεις των νέων για το γάμο. Μέσα από την ανάλυση των αποτελεσμάτων (μέση τιμή) διαπιστώνουμε ότι οι γυναίκες αξιολογούν πιο θετικά τα χαρακτηριστικά ενός ευτυχισμένου γάμου σε σύγκριση με τους άνδρες. Ακόμα μέσα από τα αποτελέσματα διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική εξάρτηση με την ηλικία.

Γενικότερα οι κάτοικοι των Γιαννιτσών έδειξαν πιο θετική στάση απέναντι στο γάμο σε σύγκριση με τους κατοίκους των υπόλοιπων περιοχών. Παράλληλα συμπεραίνουμε ότι οι κάτοικοι των Γιαννιτσών συμφωνούν σε μικρότερο με την πρόταση «Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η. Μια πιθανή εξήγηση για το συγκεκριμένο αποτέλεσμα είναι ότι οι κάτοικοι

των μικρότερων πόλεων έχουν πιο παραδοσιακές απόψεις για το γάμο σε σύγκριση με τις άλλες περιοχές του δείγματος. Κατ' αυτόν τον τρόπο η έννοια του γάμου έχει εδραιωθεί ως νοοτροπία στη ζωή των κατοίκων ως σωστή απόφαση, το γεγονός όμως ότι απάντησαν αρνητικά στην επόμενη πρόταση, δείχνει ότι δεν αποτελεί πραγματική τους επιθυμία. Το μορφωτικό επίπεδο δεν σχετίζεται με την απόφαση των νέων να προχωρήσουν σε γάμο. Αντίθετα με την οικογενειακή κατάσταση η οποία φαίνεται ότι επηρεάζει περισσότερο τους νέους στην πρόθεση τους για γάμο. Συμπερασματικά, αυτοί που έχουν σχέση ή είναι αρραβωνιασμένοι είναι πιο θετικοί στις απόψεις ,στάσεις και στην πρόθεση για γάμο.

Επίσης διαπιστώθηκε ότι οι απόψεις/στάσεις των νέων ατόμων για το γάμο δεν επηρεάζονται από την εργασιακή κατάσταση. Ωστόσο από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος εργάζεται με μερική απασχόληση, επομένως υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση στην ερώτηση σχετικά με τις στάσεις και τις απόψεις των νέων και τον τύπο απασχόλησης (Ποια στοιχεία είναι σημαντικά για ένα γάμο;) με τον τύπο απασχόλησης.

Οι κύριες μεταβλητές τις οποίες αποτελούν οι ερωτήσεις (26,27,28,28,29) δεν παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική εξάρτηση με την διάρκεια ανεργίας όπως και με τις πηγές διαβίωσης. Η οικονομική κρίση φαίνεται ότι επηρεάζει την πρόθεση των νέων για γάμο όμως σε μικρό βαθμό.

Στην επιλογή μεταξύ γάμου και συγκατοίκησης, οι γυναίκες επιλέγουν τον γάμο σε αντίθεση με τους άνδρες που επιλέγουν την συγκατοίκηση. Στην ερώτηση αν επέλεγε να αποκτήσουν παιδί εκτός γάμου ,ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό απάντησε ότι θα το επέλεγε αν είχε την οικονομική άνεση.

Η έρευνα έδειξε ότι οι άνδρες συμφωνούν περισσότερο με την άποψη (Το παιδί που δεν μεγαλώνει και με τους γονείς έχει σίγουρα προβλήματα όταν μεγαλώσει) σε αντίθεση με τις γυναίκες.

Συμπερασματικά από την έρευνα διαπιστώνεται ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τους νέους να προχωρήσουν σε γάμο ωστόσο σε μικρό βαθμό. Οι γυναίκες έδειξαν πιο θετικές στην ιδέα του γάμου από τους άνδρες και η επιλογή του θρησκευτικού γάμου ήταν η επικρατέστερη και από τα δύο φύλα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα η καταλληλότερη ηλικία γάμου είναι μεταξύ των 30 έως 35 ετών. Επιπρόσθετα ο

ευτυχισμένος γάμος των γονέων και η επικοινωνία των νέων με την πατρική οικογένεια επηρεάζουν την απόφαση τους να παντρευτούν. Από τις 3 περιοχές του δείγματος τα Γιαννιτσή επέλεξαν σε μεγαλύτερο ποσοστό τον θρησκευτικό γάμο έναντι των υπόλοιπων περιοχών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν εντέλει την ερευνητική μας υπόθεση σύμφωνα με την οποία η οικονομική κρίση σε συνδυασμό με τα προσωπικά χαρακτηριστικά του ατόμου, με την σχέση των νέων με την πατρική τους οικογένεια, με τις αντιλήψεις τους για το γάμο, επηρεάζουν την απόφαση τους να προχωρήσουν σε γάμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Αγγελή, Μ., Ανυφαντή, Τ. , Βαβουράκη, Μ. (2014) *Υποκειμενικές αντιλήψεις των Φοιτητών/τριών του ΤΕΙ Κρήτης για τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην οικογένεια τους και στους ίδιους*. Πτυχιακή εργασία. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης.
- Βεργέτη , Α. (2003) *Κοινωνική εργασία με οικογένειες σε κρίση* . Αθήνα : Τόπος.
- Γιάνναρου Λ. και Φωτιάδη Ι., (2014) «*Ανασφάλεια και ανεργία φρενάρουν τις γεννήσεις*», Εφημερίδα Καθημερινή.
- Γεώργας, Δ. (1997). *Ψυχολογικές και οικολογικές διαστάσεις στη δομή και λειτουργία της οικογένειας*, Αθήνα: Καστανιώτης .
- Γεωργίου, Σ. (2012) *Ψυχολογία των Οικογενειακών Συστημάτων*. Ζεφύρι: Διάδραση .
- Δημητρόπουλος Ε., (2004), «*Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας*», Αθήνα: Έλλην .

- Κανταρτζή Ε., (2003), Τα στερεότυπα του ρόλου των φύλων στα σχολικά εγχειρίδια του δημοτικού σχολείου, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Κουφάρης Γ. (2010), *Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές*. Περιοδικό Χρήμα, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010 Μουσούρου Λ.Μ. (2005), *Οικογένεια και Οικογενειακή Πολιτική*, Αθήνα: GUTENBERG.
- Νόβα-Καλτσούνη, Χ. (2004) *Κείμενα κοινωνιολογίας του γάμου και της οικογένειας* . Αθήνα : Τυπώθητω.
- Πανταζή Ε. (2015) «Υπογεννητικότητα σε εποχή κρίσης στην Ελλάδα. Υπάρχει διέξοδος» Εθνικό Συμβούλιο Ελληνίδων Αθήνα.
- Παπαχρίστου , Θ. (2005) *Εγχειρίδιο Οικογενειακού δικαίου* . Κομοτηνή-Αθήνα: Σάκκουλα.
- Παρασκευόπουλος Ι., Μπεζεβέγκης Η. &Γιαννίτσας Ν., (1998), *Διαφυλικές Σχέσεις*,Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πουραΐμης Α. (2013) «*Η σύγχρονη Οικονομική κρίση (2008) και η Ελλάδα*», Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας – Τμήμα Λογιστικής.
- Τσαούση Α. (2006) *Η Κοινωνιολογία των έμφυλων σχέσεων* .Αθήνα : Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Τσαούση Δ. (2006) *Η Κοινωνία του ανθρώπου* . Αθήνα : Gutenberg.
- Χατζή Δ.Α., (2014) «*Η Οικονομική κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*», Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πειραιά, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας – Τμήμα Λογιστικής &Χρηματοοικονομικής.
- Χατζηχρήστου , Χ. (1999) *Ο χωρισμός των γονιών , το διαζύγιο και τα παιδιά..* Αθήνα : Ελληνικά γράμματα.
- Χουρδάκη, Μ.(1992) *Οικογενειακή Ψυχολογία*. Αθήνα :Εκδόσεις Γρηγόρη .

Ξενογλώσση

- Bogoclu Ellen.B (1997) .Divorce. The Social Work Reference Library CD-ROM . U.S.A .: NASW Press.
- European Commission, (2009) , *Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses*. European Economy, Brussels. Pp.1-87, Tab. Graph. Bibliogr .
- Kessler , S. (1975) *The American way of divorce : Prescription for Change* . Chicago: Nelson Hall.
- MaruaniM.(2008) , *Γυναίκες, Φύλο , Κοινωνίες. Τι γνωρίζουμε σήμερα*, μεταφρ. Μαρκέτου Π Αθήνα: ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.
- Sharon Sassler , Robert Schoen , (1999) , «The Effect of Attitudes and Economic Activity of Marriage», , *Journal of Marriage and Family: National Council on Family Relations* .
- Thomas B.Holman, (1997), «Premarital Factors Influencing Perceived Readiness For Marriage», Brigham Young University.
- Stacey, S. Park & Lee, A. Rosen (2013) *The Marital scales: Measurement of Intent Attitudes and Aspects Regarding Marital Relationships*, Department of Psychology, Colorado State University, Fort Collins, Colorado, USA .
- Rudolf, H. Moos & Bernice, S. Moos (1994) *Family Enviroment Scale Manual: A social climate scale*. 3. Consulting Psychologists Press, Enviromental Psychology.

Διαδικτυακές πηγές:

- Lunberg M. Wuermli A. (2012) «*Children and Youth in Crisis: Protecting and Promoting Human Development in Times of Economic Shocks*». Washington, D.C. International Bank for Reconstruction and Development /The World Bank, Openknowledge. Worldbank .

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/9374/702600PUB0EPI0067902B09780821395479.pdf?sequence=1> [ημερομηνία πρόσβασης 4
φεβρουαρίου 2016]

- Μεσσίνη Σ. (2014), «Οι μορφές της σύγχρονης οικογένειας και οι επιδράσεις στα μέλη τους», *Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα ειδικής αγωγής και μαθησιακών δυσκολιών. Stmessinis* .

<https://sites.google.com/site/stmessinis/ArxikiSelida/morphes-synchrones-oikogeneias>[ημερομηνία πρόσβασης:7 Φεβρουαρίου 2016]

- Jacobsen H. (2015) «Έρευνα: Η ανεργία αφήνει 'στίγματα' στους νέους». *Euractiv* .

<http://www.euractiv.gr/thematikes-katigories/politiki-gia-tous-neous/erevna- anergia-afini-stigmata-stous-neous/> [ημερομηνία πρόσβασης:
19 Δεκεμβρίου 2015]

- Τσιλιμιγκάκη Μ. (2015) «Αυξήθηκαν δραματικά οι αυτοκτονίες στην Ελλάδα των ανέργων σύμφωνα με νέα έρευνα». *Iatropedia*
<http://www.iatropedia.gr/eidiseis/afxithikan-dramatika-i-aftoktonies-stin-ellada-ton-anergon-simfona-me-nea-erevna/38013> [ημερομηνία πρόσβασης:
10 Ιανουαρίου 2016]

- Δαλιάνης Β. (2015) «Eurostat: Αρνητική πρωτιά της Ελλάδας στην ανεργία – στο 48,3% το ποσοστό στους νέους». *Protothema*
<http://www.protothema.gr/economy/article/513803/eurostat-arnitiki-protia-tis-elladas-stin-anergia-sto-483-to-pososto-stous-neous-/> [ημερομηνία πρόσβασης
: 7 Φεβρουαρίου 2016]

- 2010) «Έρευνα Η οικονομική κρίση βλάπτει σοβαρά τους νέους». <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=352133> [ημερομηνία πρόσβασης: 7
Φεβρουαρίου 2016]

- Αναστασιάδης, Α.(2014) *Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις στην κοινωνία*
News:OpinionsSignalivehttp://www.signalive.com/news/opinions_signalive/177639/h-oikonomiki-krisi-kai-oi-epiptoseis-stin-koinoni
[πρόσβαση 20 Ιανουαρίου 2016]
- Θεοδωρόπουλος, Χ.(2013) *Ο κοινωνικός αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης*
Έφημερίδα:Ελευθεροτυπία. <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=391423>
[πρόσβαση 25 Ιανουαρίου 2016]
- Μπάδα, Μ. (2015) *Η Ψυχολογία της Οικονομικής Κρίσης*. Ηλεκτρονικό περιοδικό: Ψυχογραφήματα. <http://psychografimata.com/1552/i-psichologia-tis-ikonomikis-krisis/> [πρόσβαση 13 Ιανουαρίου 2016]
- Χατζηδημητρίου. Α. (2013) *Οικονομική κρίση και σχέσεις*. Ιatronet. <http://www.iatronet.gr/ygeia/psychiki-ygeia/article/25156/oikonomiki-krisi-kai-sxeseis.html>
[πρόσβαση 13 Ιανουαρίου 2016]
- Μπήτρου, Λ. (2012) *Η κρίση και η οικογένεια*. Ένθετο People. http://www.bitrou.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=75
[πρόσβαση 3 Φεβρουαρίου 2016]
- Πληροφορίες σχετικά με την κατάργηση επιδομάτων, στην Κεντρική Σελίδα του ΟΓΑ <http://www.oga.gr/> [ημερομηνία πρόσβασης: 20 Ιανουαρίου 2016]
- Παπαθανασίου Ζ.(2015 ,27 Οκτωβρίου) *Κρίση στον γάμο : Η πιο επικίνδυνη ηλικία να συμβεί* . <http://www.boro.gr/101527/krisi-sto-gamo-h-pio-epikindynh-hlikia-na-symvei> [ημερομηνία πρόσβασης: 8 Ιανουαρίου 2016]
- Life2day(2014 ,29 Σεπτεμβρίου) *Ελλάδα το 14% του πληθυσμού είναι άνω των 65 ετών* life2day <http://www.life2day.gr/2014/09/ellada-to-14-tou-plithusmou-einai-anw-twn-65-etwn/> [ημερομηνία πρόσβασης: 20 Ιανουαρίου 2016]

- Γιάνναρου Λ. , Φωτιάδη Ι . (2014, 23 Μαρτίου) Ανασφάλεια και ανεργία φρενάρουν τις γεννήσεις , Εφημερίδα Καθημερινή <http://www.kathimerini.gr/759391/article/epikairothta/ellada/anasfaleia-kai-anageria-frenaroy-n-tis-gennhseis> [ημερομηνία πρόσβασης: 20 Ιανουαρίου 2016]
- Σιατέρλη.Β ,(2014 , 8 Δεκεμβρίου) Αύξηση διαζυγίων στην Ελλάδα κατά το 2012-2013 , Το μωβ <http://tomov.gr/2014/12/08/> [ημερομηνία πρόσβασης: 24 Ιανουαρίου 2016]
- Εφημερίδα Θεσσαλία , (2015 , 26 Σεπτεμβρίου) Λιγότεροι γάμοι ,Περισσότερα Διαζύγια , το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών στο Βόλο , εφημερίδα Θεσσαλία , <http://e-thessalia.gr/ligoteri-gami-perissotera-diazigia-to-ethniko-kentro-kinonikon-erevnon-sto-volo-th/>) [ημερομηνία πρόσβασης 25 Ιανουαρίου 2016]
- Hr professional online ,(2011,7 Οκτωβρίου) Γάμος και Ανεργία ,HR Professional online <http://www.hrpro.gr/default.asp?pid=9&la=1&cID=4&arID=2804> [ημερομηνία πρόσβασης , 23 Μαρτίου 2016]
- Βακόνδιος Ν. ,Επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στη σχέση των δύο φύλων , /e-psychology <http://www.e-psychology.gr/relations-sexual-disorders/696-epidraseis-ths-oikonomikhs-krishs-stis-sheseis.html> [ημερομηνία πρόσβασης 23 Μαρτίου 2016]
- Καλόγηρος, Β. (2015) *Εντάσεις στην οικογένεια, ανεργία, αδυναμία για διακοπές έφερε η οικονομική κρίση* News.gr <http://www.news.gr/ellada/ekpaidefsh/article/209345/entaseis-sthn-oikogeneia-anageria-advnamia-gia-di.html> [πρόσβαση 3 Φεβρουαρίου 2016]
- Ελληνική Στατιστική Αρχή (2015) Φυσική καταγραφή του πληθυσμού για γεννήσεις και θανάτους στην Ελλάδα. <http://www.statistics.gr/documents/20181/011f65e1-722e-45b8-8bab-8f34f5d350b2> [ημερομηνία πρόσβασης 22 Ιανουαρίου 2016]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο:

Με το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί θέλουμε να μελετήσουμε τις απόψεις των νέων 25-35 ετών για το γάμο και τη δημιουργία οικογένειας. Η έρευνα διεξάγεται στο πλαίσιο πτυχιακής εργασίας. Είναι σημαντικό να απαντήσετε αυθόρμητα και ειλικρινά σε όλες τις ερωτήσεις. Τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τον χρόνο που θα διαθέσετε για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Κωδικός ερωτηματολογίου:....

Ημερομηνία συμπλήρωσης:.....

A. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

1. **Φύλο:**   Άνδρας   Γυναίκα

2. **Ηλικία** (σε έτη):.....

3. **Τόπος μόνιμης διαμονής :**   Γιαννιτσά   Ηράκλειο   Χανιά

4. **Οικογενειακή κατάσταση :**
  - Άγαμος/η και χωρίς σχέση αυτή την περίοδο
  - Άγαμος/η αλλά σε σχέση αυτή την περίοδο
  - Αρραβωνιασμένος/η

5. **Σημειώστε το ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε ολοκληρώσει:**
  1. Καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις δημοτικού
  2. Απολυτήριο Δημοτικού
  3. Απολυτήριο Γυμνασίου ή Απόφοιτος παλαιάς Τεχνικής Σχολής

4. Απολυτήριο Λυκείου
5. ΙΕΚ ή άλλο μεταλυκειακό επίπεδο
6. Πτυχίο Τ.Ε.Ι / Πανεπιστημίου
7. Μεταπτυχιακό ή διδακτορικό

6. Αυτό το διάστημα εργάζεστε:

- Ναι
- Όχι, αλλά ούτε αναζητώ εργασία
- Όχι, αλλά αναζητώ εργασία (άνεργος/η)
- Όχι, σπουδάζω

<p>6α. <u>Εάν εργάζεστε:</u> Ποιο είναι το ωράριο εργασίας σας;</p> <p>☐ Πλήρης απασχόληση   ☐ Μερική απασχόληση</p> <p>6β. <u>Εάν είστε άνεργος/η:</u> Πόσο διάστημα περίπου είστε άνεργος/η;</p> <p>☐ Λιγότερο από 6 μήνες   ☐ Από 6-12 μήνες   ☐ Πάνω από 12 μήνες</p>
---

7. Από ποιες πηγές καλύπτονται τα μηνιαία έξοδα διαβίωσής σας (απαντήστε στο καθένα ξεχωριστά) :

NAI   OXI

	NAI	OXI
1. Γονείς/οικογένεια		
2. Προσωπική σας εργασία/πόρους		
3. Σύντροφο		
4. Άλλο		

8. Πως θα χαρακτηρίζατε τη σημερινή οικονομική σας κατάσταση ;

- πολύ κακή   κακή   μέτρια   καλή   πολύ καλή

9. Γενικά πως θα λέγατε ότι πάνε τα πράγματα για εσάς τον τελευταίο χρόνο αν τα συνυπολογίσετε όλα σε μια κλίμακα από το 0 έως το 10 (όπου 1 = πραγματικά πολύ άσχημα και 10 = τέλεια)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

10. Σε ποιες διαστάσεις της ζωής σας έχει επηρεάσει η οικονομική κρίση; Απαντήστε προσεκτικά στην καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις σε ποιο βαθμό ισχύει στην περίπτωση σας (όπου 1=ελάχιστα έως 5=πάρα πολύ).

1. Έχουν μειωθεί τα χρήματα που έχω στην διάθεσή μου τον μήνα 1 2 3 4 5

2. Έχω μειώσει τις εξόδους με τους φίλους /οικογένεια 1 2 3 4 5

3. Έχω μειώσει τα προσωπικά μου έξοδα για ένδυση/προσωπικά αντικείμενα 1 2 3 4 5

4. Έχω μειώσει τις ψυχαγωγικές μου δραστηριότητες και τα χόμπι 1 2 3 4 5

5. Έχουν μειωθεί οι επιδόσεις μου στην εργασία 1 2 3 4 5

6. Έχει μειωθεί η συγκέντρωση κατά την διάρκεια της εργασίας 1 2 3 4 5

7. Έχει επηρεαστεί η γενικότερη ψυχολογία μου 1 2 3 4 5

8. Αισθάνομαι περισσότερο απαισιόδοξος/η από πριν 1 2 3 4 5

9. Δεν αντλώ ικανοποίηση από την προσωπική μου ζωή 1 2 3 4 5

10. Έχω απομακρυνθεί από τους φίλους εξαιτίας της κρίσης 1 2 3 4 5

11. Έχει αυξηθεί το άγχος μου 1 2 3 4 5

12. Έχει επηρεαστεί η διάθεσή μου γενικότερα 1 2 3 4 5

13. Έχω απομακρυνθεί από τα άλλα μέλη της οικογένειάς μου εξαιτίας της κρίσης 1 2 3 4 5

11. Σε ποιο βαθμό η οικονομική κρίση σας εμποδίζει να προχωρήσετε σε γάμο και στη δημιουργία της δικής σας οικογένειας ;

καθόλου ελάχιστα μέτρια αρκετά πολύ πάρα πολύ

12. Πιστεύετε ότι έχει συμβάλει με κάποιον τρόπο θετικά η κρίση στη ζωή σας;

Απαντήστε στο καθένα από τα παρακάτω με ναι/ όχι .

	Ναι	Όχι
1. Δίνω μεγαλύτερη σημασία στα ουσιαστικά πράγματα	1	2
2. Έχω βελτιώσει τις σχέσεις μου με τους άλλους	1	2
3. Συνειδητοποίησα ότι περνάω καλά και με λιγότερα χρήματα/υλικά αγαθά	1	2
4. Έχω αντιμετωπίσει πιο σοβαρά τη σημασία της εργασίας μου	1	2
5. Έχω δεθεί πιο πολύ με την οικογένειά μου	1	2
6. Προσπαθώ περισσότερο να βοηθήσω τους γύρω μου που έχουν ανάγκη	1	2

12α. Εάν κάτι άλλο θετικό έχει προκύψει σε σας λόγω της κρίσης σημειώστε τι ακριβώς : .....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

13. Από πόσα μέλη αποτελείται η πατρική σας οικογένεια μαζί με σας; .....

14. Πόσα αδέρφια έχετε (αν κανένα σημειώστε '0') : .....

15. Οι γονείς σας :

Είναι ακόμα μαζί (παντρεμένοι ή σε συμβίωση)

Έχουν χωρίσει (σε διάσταση/διαζύγιο)

Άλλο, τι ακριβώς:.....

16. Μέχρι την ηλικία των 18 ετών τα περισσότερα χρόνια ζούσατε στο ίδιο σπίτι:

- με τους δυο γονείς σας
- με τους δύο γονείς και τους παππούδες
- μόνο με τον ένα γονέα
- άλλο, τι ακριβώς:.....

17. Πόσο δεμένοι είστε με τους γονείς και τα αδέρφια σας (αν υπάρχουν):

- καθόλου ελάχιστα αρκετά πολύ πάρα πολύ

18. Με άριστα το 10 πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση με τη μητέρα σας; (1= Πολύ κακή έως 10=Άριστη)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

19. Με άριστα το 10 πώς θα χαρακτηρίζατε τη σχέση με τον πατέρα σας; (1= Πολύ κακή έως 10=Άριστη)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

20. Πόση επικοινωνία υπήρχε/υπάρχει στην πατρική σας οικογένεια σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10 (1=ελάχιστη επικοινωνία έως 10=πάρα πολύ καλή επικοινωνία):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

21. Πόσο ευτυχισμένος ήταν κατά τη γνώμη σας ο γάμος των γονιών σας :

- καθόλου ελάχιστα μέτρια αρκετά πολύ πάρα πολύ

22. Γενικά θα λέγατε ότι τα συναισθήματα που νοιώθετε για την οικογένειά σας είναι

αγάπη και αλληλοσεβασμός;

- Διαφωνώ απόλυτα
- Διαφωνώ
- Ούτε διαφωνώ/ ούτε συμφωνώ
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

23. Σημειώστε στην παρακάτω κλίμακα από το 1 έως το 10 πόσο ικανοποιημένος/η είστε γενικά από τις σχέσεις στην πατρική οικογένειά σας;

[Σημειώστε το τετραγωνάκι κάτω από τον αριθμό ο οποίος περιγράφει καλύτερα την άποψή σας]

Έχουμε πολύ κακές σχέσεις					□ □		Έχουμε πολύ καλές σχέσεις			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

24. Απαντήστε ποιες προτάσεις από τις παρακάτω ισχύουν για τη δική σας οικογένεια (την πατρική) και ποιες όχι. Απαντήστε στην κάθε ερώτηση, σημειώνοντας το τετραγωνάκι **ΙΣΧΥΕΙ**, εάν το περιεχόμενο της αντίστοιχης πρότασης ταιριάζει με την πραγματικότητα όπως **εσείς** την βλέπετε, ή το τετραγωνάκι **ΔΕΝ ΙΣΧΥΕΙ** εάν η πρόταση **δεν** σας ταιριάζει.

[Σημειώστε μία απάντηση σε κάθε πρόταση]

	Ισχύει	Δεν ισχύει
1 Τα μέλη της οικογένειάς μου πραγματικά βοηθούν και στηρίζουν το ένα το άλλο	☐	☐
2 Τσακωνόμαστε συχνά στην οικογένειά μου	☐	☐
3 Δεν κάνουμε συχνά δραστηριότητες μόνοι μας στην οικογένειά μου.	☐	☐
4 Σπάνια ο ένας δίνει εντολές στον άλλον για να κάνει κάτι	☐	☐
5 Συνηθίζουμε να περνάμε την ώρα μας στο σπίτι	☐	☐

6	Στην οικογένειά μου σπάνια εκδηλώνουμε το θυμό μας ανοιχτά.	☐	☐
7	Στην οικογένειά μου, μας ενθαρρύνουν ν' αποκτήσουμε ανεξαρτησία.	☐	☐
8	Στην οικογένειά μου υπάρχουν πολύ λίγοι κανόνες που πρέπει να ακολουθούμε.	☐	☐
9	Ό,τι κάνουμε στο σπίτι, το κάνουμε συνειδητά και αφιερώνουμε όλη μας την ενέργεια σ' αυτό.	☐	☐
10	Τα μέλη της οικογένειάς μου μερικές φορές εκνευρίζονται/θυμώνουν τόσο πολύ που πετούν πράγματα.	☐	☐
11	Στην οικογένειά μου ο καθένας λύνει μόνος του τα προβλήματά του.	☐	☐
12	Υπάρχει ένα μέλος της οικογένειάς μου το οποίο αποφασίζει για τα περισσότερα πράγματα.	☐	☐
13	Υπάρχει αίσθηση συνοχής και συντροφικότητας στην οικογένειά μου.	☐	☐
14	Τα μέλη της οικογένειάς μου σπάνια βγαίνουν «εκτός εαυτού».	☐	☐
		Ισχύει	Δεν ισχύει
15	Στην οικογένειά μου υπάρχει ελευθερία για το πού θα πάμε, πότε κλπ., δηλαδή αποφασίζει ο καθένας μόνος του.	☐	☐
16	Υπάρχουν προκαθορισμένοι τρόποι με τους οποίους συμπεριφερόμαστε στο σπίτι.	☐	☐
17	Όταν υπάρχει κάποια δουλειά στο σπίτι που πρέπει να γίνει, σπανίως προσφέρεται κάποιος εθελοντικά να την κάνει.	☐	☐
18	Στην οικογένειά μου συχνά κριτικάρουμε ο ένας τον άλλο.	☐	☐
19	Ο ιδιωτικός «χώρος» στην οικογένειά μου είναι ελάχιστος.	☐	☐
20	Δίνεται μεγάλη έμφαση στην πιστή εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων στην οικογένειά μου.	☐	☐
21	Στην οικογένειά μου υποστηρίζουμε πραγματικά ο ένας τον άλλο.	☐	☐
22	Τα μέλη της οικογένειάς μου μερικές φορές χτυπούν το ένα το άλλο.	☐	☐
23	Στην οικογένειά μου σχεδόν πάντα βασιζόμαστε ο καθένας στις δικές του δυνάμεις για να λύσουμε κάποιο πρόβλημα.	☐	☐
24	Η γνώμη του καθενός μας έχει την ίδια αξία στις οικογενειακές αποφάσεις.	☐	☐
25	Στην οικογένειά μου υπάρχει πολύ λίγο πνεύμα συνεργασίας.	☐	☐

26	Εάν υπάρξει διαφωνία μέσα στην οικογένειά μου, κάνουμε μεγάλη προσπάθεια να λύσουμε το πρόβλημα για να μην χαλάσει η ήρεμη ατμόσφαιρα.	☐	☐
27	Στην οικογένειά μου ενθαρρύνουμε ο ένας τον άλλον να υποστηρίζει την άποψή του και υπερασπίζεται τα δικαιώματά του.	☐	☐
28	Μπορούμε να κάνουμε ό,τι θέλουμε στην οικογένειά μου	☐	☐
29	Έχουμε πολύ καλές σχέσεις ο ένας με τον άλλο.	☐	☐
30	Τα μέλη της οικογένειάς μου συχνά προσπαθούν να ξεπεράσουν το ένα το άλλο.	☐	☐
31	Στην οικογένειά μου δύσκολα απομονώνεσαι χωρίς να ενοχλούνται οι άλλοι.	☐	☐
32	Οι κανόνες που έχει η οικογένειά μου δεν αλλάζουν, είναι σταθεροί.	☐	☐
33	Αφιερώνεται αρκετός χρόνος και προσοχή σε κάθε μέλος της οικογένειάς μου.	☐	☐
34	Στην οικογένειά μου πιστεύουμε ότι ποτέ δεν καταφέρνεις τίποτα φωνάζοντας.	☐	☐
35	Στην οικογένειά μου δεν μας ενθαρρύνουν να υπερασπιζόμαστε την άποψή μας.	☐	☐
36	Στην οικογένειά μου δεν μπορείς να παραβείς τους κανόνες χωρίς να τιμωρηθείς.	☐	☐

25. Γενικά πόσο ευτυχισμένη θα χαρακτηρίζατε την ζωή με την οικογένειά σας σε μια κλίμακα από το 1 έως το 10 (0=καθόλου ευτυχισμένη, 10=πάρα πολύ ευτυχισμένη);

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

26. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το καθένα από τα παρακάτω (από 1=διαφωνώ απόλυτα έως 6=συμφωνώ απόλυτα)

1. Σκοπεύω να παντρευτώ κάποτε	1	2	3	4	5	6
2. Θέλω να παντρευτώ	1	2	3	4	5	6
3. Δεν ελπίζω ότι θα παντρευτώ	1	2	3	4	5	6

27. Τι πιστεύετε για το γάμο; Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το καθένα από τα παρακάτω (από 1= διαφωνώ απόλυτα έως 6=συμφωνώ απόλυτα)

1. Ο γάμος είναι ωφέλιμος	1	2	3	4	5	6
2. Φοβάμαι το γάμο	1	2	3	4	5	6
3. Οι άνθρωποι δεν πρέπει να παντρεύονται	1	2	3	4	5	6
4. Έχω αμφιβολίες σχετικά με το γάμο	1	2	3	4	5	6
5. Το βρίσκω 'καλή ιδέα' να παντρευτεί κανείς	1	2	3	4	5	6
6. Δε φοβάμαι το γάμο	1	2	3	4	5	6
7. Ο γάμος κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους	1	2	3	4	5	6
8. Οι περισσότεροι γάμοι είναι δυστυχισμένοι	1	2	3	4	5	6
9. Ο γάμος είναι κάτι σημαντικό	1	2	3	4	5	6
10. Ο γάμος κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους	1	2	3	4	5	6

28. Ποια στοιχεία είναι σημαντικά για ένα γάμο; Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το καθένα από τα παρακάτω (από 1=διαφωνώ απόλυτα έως 6=συμφωνώ απόλυτα).

29. Πόσο συμφωνείτε με την παρακάτω πρόταση:

«Είναι καλύτερα για κάποιον/α να παντρευτεί παρά να περάσει τη ζωή του μόνος/η;»

16. Το να έχεις την αίσθηση της προσωπικής ολοκλήρωσης είναι πολύτιμο για έναν επιτυχημένο γάμο	1	2	3	4	5	6
17. Η δέσμευση δεν είναι πολύ σημαντική για έναν υγιή γάμο	1	2	3	4	5	6
18. Η επικοινωνία είναι πολύ σημαντική για έναν επιτυχημένο γάμο	1	2	3	4	5	6
19. Η οικονομική σταθερότητα είναι σημαντική για έναν υγιή γάμο	1	2	3	4	5	6
20. Η εμπιστοσύνη είναι πολύ σημαντική για έναν επιτυχημένο γάμο	1	2	3	4	5	6
21. Ο σεβασμός μεταξύ των συντρόφων είναι σημαντικός για έναν επιτυχημένο γάμο	1	2	3	4	5	6
22. Το να μένει πιστός ο ένας στον άλλον είναι πολύ σημαντικό για έναν επιτυχημένο γάμο	1	2	3	4	5	6
23. Η σεξουαλική οικειότητα δεν είναι πολύ σημαντική για έναν επιτυχημένο γάμο ☐ Διαφωνώ ☐ Διαφωνώ ελάχιστα ☐ Συμφωνώ ελάχιστα ☐ Συμφωνώ	1	2	3	4	5	6

30. Ποια νομίζετε ότι είναι η πιο κατάλληλη ηλικία να παντρεύεται κανείς;

Ηλικία .....

31. Εσείς, σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα, σε ποια ηλικία θα θέλατε να παντρευτείτε;

Ηλικία γάμου..... Δεν θα ήθελα να παντρευτώ ποτέ

32. Θα θέλατε να κάνετε παιδιά στο μέλλον;

- δεν με ενδιαφέρει καθόλου
- με ενδιαφέρει ελάχιστα
- με ενδιαφέρει αρκετά
- με ενδιαφέρει πάρα πολύ

33. Εάν δεν σας ενδιαφέρει καθόλου ή σας ενδιαφέρει ελάχιστα να αποκτήσετε παιδιά στο μέλλον ποιος είναι ο κύριος λόγος (απαντήστε ένα από τα παρακάτω):

- οικονομικός
- για να μη χάσω την ελευθερία μου
- δεν μου αρέσουν τα παιδιά
- άλλο, τι ακριβώς;.....

34. Θα προτιμούσατε να συζητήσετε με κάποιον που έχετε επιλέξει για σύντροφο χωρίς γάμο ή να παντρευτείτε;

- να συζητήσω
- να παντρευτώ

35. Θα επιλέγατε να κάνετε ένα παιδί χωρίς γάμο;

- Ναι, χωρίς πρόβλημα
- Ναι, αν είχα τη στήριξη της οικογένειάς μου.
- Ναι, αν είχα οικονομική άνεση
- Σε καμία περίπτωση δε θα το έκανα

36. Συμφωνείτε με την άποψη ότι «Το παιδί που δεν μεγαλώνει και με τους δυο γονείς θα έχει σίγουρα προβλήματα όταν μεγαλώσει»:

- καθόλου
- ελάχιστα
- μέτρια
- αρκετά
- πολύ
- πάρα πολύ

37. Σε ποιο βαθμό κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις ισχύει στη δική σας σχέση σήμερα (1=καθόλου έως 5=πάρα πολύ). Να απαντήσουν μόνο όσοι βρίσκονται σε σχέση ή είναι αρραβωνιασμένοι.

1. Ο/η σύντροφός μου με καταλαβαίνει	1	2	3	4	5
2. Έχουμε συχνούς τσακωμούς μεταξύ μας	1	2	3	4	5
3. Συνήθως όταν διαφωνούμε σε κάτι, το συζητάμε και αποφασίζουμε από κοινού	1	2	3	4	5
4. Νιώθω ευτυχισμένος/η και ολοκληρωμένος/η από τη σχέση μου	1	2	3	4	5
5. Πιστεύω ότι αυτή η σχέση θα μπορούσε να αντέξει στο χρόνο	1	2	3	4	5

38. Γνωρίζετε για το σύμφωνο συμβίωσης; Ναι Όχι

39. Τι είδους συμβίωση θα προτιμούσατε με τον/την σύντρόφό σας;

Σύμφωνο συμβίωσης Πολιτικό γάμο Θρησκευτικό γάμο Απλή συμβίωση

Ευχαριστούμε πολύ για το χρόνο σας!!!